

ממעמקי האוקיינוס  
לים התלמוד

26 |

א שבת אין  
זיטאמיר

18 |

# המלך בוש הראשון

נשיא של קדנציה אחת היה ג'ורג' הרברט ווקר בוש - הנער שבגיל 18 היה לטייס הצעיר בהיסטוריה של חיל האוויר האמריקני, עשה את הונו המוערך בעשרות מיליונים בכוחות עצמו, נבחר לנשיאות וכעבור חמש שנים הודח בהפרש חסר תקדים • ההתכתשות מול יצחק שמיר בפרשיית הערבוביות וההתערבות הבוטה בבחירות בישראל הבריחו ממנו את הקול היהודי והביאו לו את המפלה | 10

*אריק אצולת*

הרב זמיר כהן | הרב בן ציון נורדמן | דוד חכם  
מרדכי רוט | הרב צוריאל קריספל | יצחק שינפלד  
דוד רוזנטל | הרב אריאל למברג | שרה פכטר



# הממד השביעי - הרוח שבגשם

## השבת מהווה, בין השאר, דוגמא נפלאה לעקרון ההגבלה המענגת. כלומר, הגבלה מביצוע מעשים מסוימים על אף החשק העכשווי לעשותם, אולם בכך נגרם ריכוז עוצמתי בעונג גבוה יותר

דבר, דבורי עסק וממון אסורים בשבת. סיפור מאבא ורעיון יפה מפרשת השבוע. בן השלוש וחצי מציג בגאווה את האותיות שלמד השבוע, ובן החמש כבר יודע לקרוא! שאלות ותשובות מהפרשה, שירים, שובבות ומשחקי ילדים. ריב בין הקטנים מכניס את אבא לתפקיד משכין השלום, לכולם יש פנאי לכולם, והנה כבר ניגשים לברכת המזון.

איש אינו לחוץ, איש אינו ממהר, הטלפון אינו מצלצל, וכלי התקשורת אינם מטרידים.

שיחות / ביקור רגלי בבית חברים או קרובים / טיול רגוע בשכונה / לימוד בחיק המשפחה / שיעור תורני / או כל פעילות נעימה אחרת.

בקר. תפילת שחרית של שבת וקריאת התורה. פרשה לפרשה מצטרפות לחשבון גדול. אחת לשנה זוכים המשתתפים הקבועים בתפילות השבת לסיים את כל חמשת חומשי התורה!

קידוש של יום, סעודת שבת, שירים שיחות ורעיון, ברכת המזון, ו... הרי 'שבת' ראשי תיבות שינה בשבת תענוג... .

משחק עם הילדים, שיחה נעימה בין ההורים, טיול רגלי שלי ונינוח, קריאה, שיעור תורני מעניין, עונג-שבת, תפילת מנחה, סעודה שלישית קלה, תפילת ערבית והבדלה.

ובהבדלה, מברכים על היין, על הנר, וגם... על הבשמים. שהרי לעבור מרוממות נשמת השבת לשגרת החול, קשה. הבשמים, מרגיעים מעט...



מי שחי כך, ואפילו ברמה חווייתית נמוכה מזו, ואפילו הוא מתגורר בסביבה שאינה שומרת שבת, אינו מבין את השאלה "האם אינך מוגבל על ידי השבת?". נכון! אמנם לא כל דבר שאני עושה בחול אעשה בשבת. אך הרי מגבלות אלו משתלמות מאד! שהרי הן שיצרות את האווירה הקסומה והמיוחדת של השבת - בדיוק כשם שמגבלות הדיבור הנינוח והשקט, הלבוש המכובד ואיסור העישון באולמות ארמון המלכות בכריטניה, שותפות גמורות הן בתחושת ההוד האופפת את המבקרים.

נבין מעתה מדוע כאשר שומר השבת נשאל על ידי חברים מן העבר: "ומה עם הנסיעה לים?" הוא מביט בהם בחיוך מהול ברחמים... בלבו הוא חש כמי שביקשו ממנו להחליף כתר של מלך בנזיד עדשים. אמנם נכון, נזיד עדשים טעים הוא, אך אותר עליו ללא היסוס כאשר מן הצד האחר ניצבת תמורה יקרה הרבה יותר לאין ערוך.

יש לזכור שגם מצד מגבלות השבת, אין כאן איסור גורף שלא לבצע פעולות אלה לעולם. כל האסור בשבת, מותר ביום חול. והחפץ להתחיל בשמירת השבת, בוודאי יוכל להעביר את נסיעותיו ושאר עיסוקיו האסורים בשבת, ליום שישי או ליום אחר, אם רק ירצה. שכן יום אחד בשבוע אנו נדרשים - כעדות על אמונתנו בבורא העולם, לפרוש ממלאכה.

ללא מגע יד בשבת. שעת הדלקת הנרות מתקרבת. ארגונים, סידורים והכנות אחרונות. הציפיה לכניסת השבת ומתח אתגר העמידה במרוץ הזמן ממלאים את הלב. כריזה (כנהוג בשכונות שומרי המצוות) ו... הדלקת נרות השבת. המתח התפרק בבת אחת. תפילה של אם יהודייה על בריאות ושלום בעלה וילדיה. היא פוקחת עיניה ומביטה בחיוך של עונג ושלווה אל ילדיה הקטנים המתבוננים בה בסקרנות. "שבת שלום" - הם שומעים כמו מתנגן, ונשיקת אהבה מלבה של אמא.

שלווה ורוגע. אבא והבנים בבית הכנסת, אמא יושבת וקוראת בנחת אמיתית, מספרת ומאזינה לקטניה בסבלנות מעל ומעבר למקובל בכל השבוע. כלי התקשורת דוממים, ואפילו הטלפון נרדם. תחושת חום ואהבה אופפים את כל הבית. והנה נקשה והדלת נפתחת, "שבת שלום" מאחל האב ופניו מאירות. האם זה אבא של יום יום העובד כה קשה וטרוד בפרנסתו? הרי זה... מלך!!

מתגנבת תחושה - ללא מילים - אל הלב.

התארגנות קלה לקראת הקידוש וכבר נשמע הזמר, גדולים וקטנים גם יחד:

"שלום עליכם, מלאכי השלום, מלאכי עליון, מלך מלכי המלכים - הקדוש ברוך הוא...  
 בואכם לשלום...  
 ברכוני לשלום...  
 בשבתכם לשלום...  
 בצאתכם לשלום...  
 ומכאן עוברים כולם, גדולים וקטנים, אל השיר הניצב בפסגת שירי ההלל לרעייה היקרה, הבונה ביתה במסירות, באהבה ובתבונה:  
 "אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא, נִחָק מִפְּנִינִים מִכָּרָה.  
 בָּטַח בָּהּ לֵב בְּעָלָהּ, וְשָׁלַל לֹא יִחָסֵר.  
 גְּמַלְתָּהּ טוֹב וְלֹא רָע, כֹּל יָמֵי חַיֶּיהָ."



קמו כְּנִיָּה וְיִאֲשְׁרוּהָ, בְּעָלָהּ וְיִהְלְלָהּ.  
 רְבוֹת כְּנֹת עֲשׂוּ חַיִל, וְאֵת עֲלִית עַל כְּלָנָה.  
 שִׁקְרַת הַחַן וְהַקֵּל הַיָּפִי, אֲשֶׁר יָרָאת ה' היא תִּתְהַלֵּל.  
 תָּנוּ לָהּ מִפְּרֵי יָדֶיהָ וְיִהְלְלוּהָ בְּשִׁעְרֵיהָ מְעֻשִׂיהָ."  
 קידוש. היין כמו נוצץ בגביע של שבת. אבא נעמד ואיתו כולם, תחושה מרוממת של קדושה אופפת את כולם.

"ברוך אתה ה'... בורא פרי הגפן. ברוך אתה ה'... אשר קידשנו במצוותיו ורצה בנו, ושבת קודשו באהבה וברצון הנחילנו... ברוך אתה ה' מקדש השבת."  
 גם קולו של התינוק שמצא לנכון לבכות בדיוק ברגע זה, אינו פוגע באווירה הקסומה של שעת הקידוש. הלבבות מחובקים...  
 סעודת השבת עם מיטב המאכלים המוכנים מבעוד יום, שירי שבת, שיחות שאינן גולשות לענייני כספים, עבודה, טרדות ודאגות, שהרי שבת היום. והפסוק אומר "מִקְצוֹא חֶפְצֶךָ וְדָבַר

אחת המצוות המוערכות והנכבדות ביותר ביהדות, אך נראית לצופה בה מן הצד כמגבילה ומקשה, היא מצוות השבת. אולם המתבונן בה מזווית שונה ואמיתית מגלה, כי מלבד גדולתה הרוחנית - עליה נעמוד בהמשך, גם מצד העונג בעולם הזה, כל השומרה כהלכה מפיק ממנה תועלת נפלאה בחייו. דבר הבא לידי ביטוי מעשי בחמישה מסלולים חשובים:

- א. שלווה מבריא ואגירת כוחות לחיי יום יום.
- ב. עונג והנאה מפעילות יוממה.
- ג. גיבוש המשפחה.
- ד. שיפור רב משמעות באיכות חינוך הילדים.
- ה. עניין סגולי: ברכה בעסקים.

החמישי שברשימה זו נעוץ בשורשה הרוחנית של השבת ואילו ארבעת הראשונים נובעים גם מעצם אופי הפעילות בשבת, וכדלהלן.



השבת מהווה, בין השאר, דוגמא נפלאה לעקרון ההגבלה המענגת. כלומר, הגבלה מביצוע מעשים מסוימים על אף החשק העכשווי לעשותם, אולם בכך נגרם ריכוז עוצמתי בעונג גבוה יותר.

עקרון זה משיב על תמיהתם של רבים, כיצד ייתכן שכאשר שומר השבת כהלכה מדבר על תחושותיו ביום זה, הוא פשוט קורן מאושר ופניו מביעות הנאה וגעגועים. הלא לא כל דבר שמוותר לעשותו בחול מותר בשבת, מה היא אם-כן השבת, מגבילה או מענגת?

אולם כדי להבין את הדברים, נפתח בביקור - כאורחים סמויים העומדים מן הצד, בביתו של שומר השבת כהלכה, ונסה לחוות שבת יהודית מקורית.

הנה יום שישי הגיע וההכנות לשבת בעיצומן, מיטב התבשילים האהובים על בני הבית כבר מוכנים לסעודות השבת וקראת לשִׁבְתָּ עֲנֵג, שהרי יש לכבד ולענג את השבת בבגדי כבוד ובשלחן ערוך במאכלים משובחים, כאדם שמלכה חשובה מתארחת בביתו. והעושה כן זוכה לגדולה רוחנית וגשמית. ככתוב: "אִם תִּשָּׁב מִשִּׁבְתֵּךָ וְגִלְדָּךָ עֲשׂוֹת חֶפְצֶיךָ [כמו מלעשות חפצך]. כלומר מנע עצמך מלעשות את צרכי החול שלך] בְּיוֹם קִדְשֵׁי, וְקִרְאתָ לְשִׁבְתָּ - עֲנֵג [תקבע את השבת ליום עונג], לְקִדּוֹשׁ ה' - מְכַבֵּד. [כִּבְדוֹתוֹ מְעֻשׂוֹת דְרָכֶיךָ, מִקְצוֹא חֶפְצֶיךָ [דָּבַר דְּבַר [תכבדו על ידי שתימנע מלעשות מה שהוא דרך חול ומלדבר דברי חול], אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה' וְהִרְפַּבְתִּיךָ עַל כְּנֵתִי [מלשון במה] אֲרָץ וְהִאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אֲבִיךָ כִּי פִי ה' דָּבַר". וניחוחותיהם המשתלבים באווירת ההכנות האחרונות יוצרים תחושה מיוחדת במינה. המפה הלבנה נפרסת ועליה מוצבות חלות השבת במגש נאה מתחת כיסויי המעוטר. נרות השבת מוכנים להדלקה וכל בני המשפחה מתלבשים בבגדים נאים וחגיגיים. הפלטה של שבת ניצבת במקומה עם הסירים שעליה ושעון השבת מקבל הוראות הפעלה וכיבוי של מערכות החשמל



# יופלאיף סאיוולף

ניף ליהנות : על הדרך



כל מיני סאיוולף בית

חדש! יוגורט עם פירות במרקם חלק  
שכיף לאכול על הדרך, בבית, בהפסקה או בגינה



TM & © DC Comics. (s19) BSD אורן 7א

למהדרין יש  
תנובה



6 חודשי  
תות בננה  
בננה



# פרסומי ניסא

להעביר מסר מהפכני: מצוות פרסומי ניסא כיום היא לבני הבית עצמם. בעוד שבעבר הייתה ההדגשה על הפרסום בחוץ, כיום ההדגשה היא שונה: על פרסום הנס בעיני בני הבית עצמם ולכן מכניסים אותה הביתה שתהיה בולטת בעיני המשפחה (ואם מניחים על אדן החלון, מאירה גם בפנים וגם בחוץ), ואולם כשהחנוכייה עומדת רק בחוץ, בני הבית אינם רואים אותה.

שמעתי כך בשם המשפיע הרה"ח מנדל פוטרפס ע"ה: בעבר היה הבית חממה מוגנת והמצווה הייתה לטפל בחוץ, אולם כיום "בשעת הסכנה", הרוחות נושבות לתוך הבית פנימה ו"החורץ" נמצא כבר בפנים ולכן מוטב להדליק את החנוכייה בתוכנו ובכך לקיים את "הפתח ביתו מבחוץ" - בתוך הבית.

יסוד הדברים בתוספות: תוספות שבת כא, ב ד"ה דאי: ולר"י נראה דעתה אין לחוש מתי ידליק, דאנו אין לנו היכרא אלא לבני הבית שהרי מדליקין מבפנים.

תוספות כותב ודבריו נפסקו להלכה, כי אדם שמגיע הביתה באמצע הלילה ולא הספיק להדליק את החנוכייה קודם, למרות שהרחוב ריק מאנשים ולא יקיים עבורם פרסומי ניסא, יעיר את בני הבית משנתם וידליק את החנוכייה בנוכחותם, כיון שהגדרת המצווה כיום היא פרסומי ניסא בפנים.

יתירה מכך: הרבי מליובאוויטש מתקדם צעד נוסף ומבאר בכך את המנהג החסידי להדליק ממש בתוך הבית וכלל לא על החלון החיצוני, אלא כדי לתת פוקוס מלא על בני הבית. שכן עבור בני הבית עדיף שהחנוכייה תעמוד בפנים ויראו אותה מול העיניים, ומנגד רבים גרים בקומה שלישית ומעלה (למעלה מעשרים אמה), ואז החנוכייה בין כך אינה נראית לבני רשות הרבים הצועדים למטה. עוד זאת, רבים מדליקים בחנוכייה עם גב וכאשר מניחים אותה על אדן החלון, הנרות פונים החוצה ומוסתרים מבני הבית. ולכן מעדיפים את העברת המסר בתוך הבית ומתרכזים במשפחה פנימה.

וכך כותב הרבי, ליקוטי שיחות ה/456: להעיר ממנהג רבותינו נשיאנו שהיו מדליקים נר חנוכה על פתח אחד החדרים ולא על החלון... כי: א. רוב הגרים בבנייני קומות הם למעלה מעשרים אמה (קומה שלישית ומעלה) וההולכים ברשות הרבים אינם רואים בגובה כזה ואילו לבני הבית עדיף יותר להניחה בפתח. ב. רוב המנורות בימינו עשויים עם גב ואם הנרות הם לצד רשות הרבים, בני ביתו לא יראו את הנרות ובאם הנרות הם לצד הבית, אינם נראים לבני רשות הרבים... ועדיף טפי שיניח בפתח.

במקום אחר מוסיף הרבי כי אצל אדמור"י חב"ד יצאו ימי החנוכה מכלל החגים והאדמור"ים הקפידו להדליק את הנרות רק בחיק המשפחה הגרעינית ולא בנוכחות החסידים. ושוב רואים את מתן הפוקוס בחנוכה על החינוך הביתי.

זכיתי בהשגחה פרטית ליסוע עם משפחתי לחג החנוכה הזה לחצרות קודשינו - 770, חג החינוך עם ילדיי, במשך הטיסה תפס אותי לשיחה ממושכת פרופסור מהאוניברסיטה העברית בירושלים כשהסברתי לו מה משמעות הנסיעה הוא סיפר לי את הסיפור הבא: אם נשאל אנשים באמריקה מי מייצג את החלום האמריקאי, מיהו האדם שהגשים את מה שאדם באמריקה שואף להיות, רבים יענו: "סם וולטון", מייסד רשת הקמעונאות (retail) "וולמארט". בגיל 27 פתח וולטון חנות קמעונאית למזון במדינת ארקנסו, המתכונן המנצח היה קנייה בכמויות

מתעצב ה"אני" העמוק שלנו, כל השאיפות, הכמיהות, האכזבות והתסכולים שנחווה בחיים הם זרעים שניטעו בבית. בית הספר הוא המקום בו רוכשים ידע, אך בבית בונים את חלום החיים. בית הספר מגדל אנשים חכמים, הבית מגדל יהודים בריאים. הבית הוא אינו רק המקום בו גדלנו, אלא החממה בה עוצבנו, ולכן אין תחליף לחינוך משפחתי. הוא מעצב האישיות העמוק ביותר.

הסיפור המיוחד הזה מחבר אותנו לאחת התמיהות ששאלו רבותינו על המנהג הנפוץ במצוות הדלקת הנרות בחנוכה. מצוות הדלקת הנרות כוללת חובה לפרסם את הנס לעוברים והשבים ברחוב. לא מספיק להיות מדליק בעצמנו, אלא מצווה לפרסם את הנס בעולם הרחב ולהניח את החנוכייה סמוך לרשות הרבים. הברייתא מפרטת כי אדם שגר בקומת קרקע ופתח ביתו פונה לרחוב - יניח את החנוכייה על פתח הבית או שער החצר הסמוך לרחוב, ואדם שגר בקומה שנייה ופתח ביתו אינו פונה לרחוב - יניח את החנוכייה על החלון הפונה לרחוב.

וכאן קרה דבר מוזר: נצא אל הרחוב, נחפש את החנוכיות בפתחי הבתים ובדרך כלל לא נמצא אותן. בעוד שחלק מהאשכנזים הירושלמים והליטאים מדליקים על פתח הבית או החצר, רבים אחרים מניחים את החנוכייה בתוך הבית על אדן החלון הפונה לרחוב, ורבים - ובכללם חלק מהחסידים וחסידי חב"ד - מניחים את החנוכייה באחד הפתחים הפנימיים בבית והחנוכייה כלל אינה נראית ברחוב. והשאלה היא מה קרה לנו? לאן נעלמה מצוות פרסומי ניסא ברחוב?

ההסבר העקרוני טמון בסוף דברי הברייתא שצוטטה לעיל: הברייתא הדגישה כי "בשעת הסכנה מניח את הנר על השולחן בתוך הבית". מה שקרה הוא שעמנו גלה מהארץ ונאלץ לחיות אלפי שנים בין האומות בחו"ל ופעמים רבות היה מסוכן להבליט את היהדות בחוץ. במיוחד שימי החנוכה חלים סמוך לחגים הנוצריים שהיו מאופיינים בשנאת ישראל והסכנה הייתה כפולה. נוסף על כך את העובדה שבארצות אירופה ואמריקה מזג האוויר בתקופה הזו הוא כבר חורפי מאוד, והרוח והגשמים כיבו את הנרות. ולכן אבותינו סמכו על דברי הברייתא אודות "שעת הסכנה" ונכנסו הביתה.

אפשר להמשיך ולטעון שכיון שהתקבע כך המנהג לאורך אלפי שנים בגולה, אנו ממשיכים הלאה את מנהג אבותינו ואיננו מוצאים את התוקף לשנות מהם. (או שאיננו רוצים להוציא לעז על מנהג אבותינו וכאילו אומרים שהם לא זכו לקיים המצווה כתיקונה).

אבל כמובן שהדברים אינם חלקים: לאחר שזכינו ב"ה לחזור ארצה וגם ברוב מדינות חו"ל אין שום בושא להיות יהודי גאה - מה עושה החנוכייה בתוך הבית? הנה שאלתו של ה"אור זרוע", רבי יצחק בן משה מווינה, מגדולי הפוסקים האשכנזים לפני כ-800 שנה.

וכך שואל האור זרוע הלכות חנוכה סימן שכג: וכיום שאין סכנה - לא ידענא מאי טעמא אין מדליקין בחצרות? ואם זאת הייתה השאלה אז, לפני 800 שנה באירופה, מה נאמר היום שמצבנו טוב פי כמה ב"ה?

ישנו הסבר יסודי ומעורר מחשבה המובא בפוסקים רבים: זה לא הקושי לשנות מהעבר, אלא דברים השתנו בעולם. כאשר גדולי ישראל עוררו להכניס את החנוכייה הביתה, הם באו

בקליפורניה ישנו מוסד יהודי ותיק בשם "אמריקן ג'ואיש יוניברסיטי". אוניברסיטה יוקרתית ללימודי היהדות שמכשירה מנהיגים יהודיים לדור הבא. אחת התכניות במוסד היא לאסוף בימי הקיץ 75 סטודנטים יהודים מהמוכשרים ביותר באמריקה במגמה לפתח את כישורי המנהיגות שלהם. הם נוהגים להפגיש את הסטודנטים עם נציגים מכל ה'זרמים' ביהדות לשמוע את קולם.

פעם קיבל הרב שלמה קונין, השליח הוותיק בקליפורניה, הוראה מהרבי מליובאוויטש למצוא דרך להופיע בפני הסטודנטים ולהציג בפניהם גישה יהודית חסידית. זה לא היה קל, אך קונין הבלתי-נלאה שכנע את מנהל המוסד, שלמה בארדין, לתת לו במה. קונין היה מוזמן לדבר אחרון, לאחר יום שלם של נאומים מכל החוגים.

שנה אחת הוא מקבל טלפון מבארדין ובו מבקש ממנו להופיע ראשון. "קיבלנו השנה קבוצת נערים הומניים, ליברליים מאוד, שאינם מאמינים בשום דת ואתה היחיד שאולי מסוגל לשבור מולם את הקרח". הצעירים קיבלו את הרב המזוקן בעיניים רושפות. הם קטעו אותו ללא הרף ובמיוחד ניצב מולו 'אויב' בשם סטיבן ליבוביץ. הלה היה מנהיג הקבוצה ולא הפסיק לתקוף את הרב. ליבוביץ נאבק מול קונין בחירוף נפש, עם זעם, כעס וחמה שפוכה על כל האנשים הדתיים באשר הם.

בסוף יום הדיונים, נהג קונין להיכנס בארוחת הערב לחדר האוכל ולנגן עם הנערים ניגון חסידי. באותה שנה בקע מליבו ניגון ישן שהולחן לפני מאתיים שנה על ידי הסבא משפולי, מתלמידיו של הבעל שם טוב. הניגון "קול ביער" מתאר דו-שיח בין ישראל והקב"ה, בו ה' מפציר בנו לעשות את הצעד הראשון ולשוב בתשובה ואילו אנו מתחננים כי הוא יהיה זה שיעזור אותנו לשוב. קונין שר את הניגון הנוגה שוב ושוב, עד שהמנגינה נתפסה באזני הנערים. עוד אחד הצטרף ועוד אחד והאולם התמלא בקולות השיר. לפתע קם ליבוביץ' ממקומו ויצא בסערה.

קונין יצא החוצה ופגש את ליבוביץ'. פניו היו שטופות דמעות והוא סיפר דבר מרטיט: סבו מצד אמו היה שוחט חב"די מאיווה. בשנות חייו האחרונות הפך להיות חולה ומוגבל ועבר לגור בביתם. היה לו סט נפרד של כלים כשרים והיה אוכל בצד לבדו. בוקר אחד כשליבוביץ' היה ילד קטן, הסבא הושיב אותו על ברכיו וביקש ללמד אותו ניגון. סבא היה חלש ועייף, עיניו היו קרועות מהמציאות סביבו, אך אמר לילד כי "יום יבוא והניגון הזה יבוא לך לשימוש". הוא ניגן את השיר כמה פעמים ואחר כך סטיבן הלך לבית הספר. כשהוא חזר, סבא כבר לא היה בין החיים.

הילד הכאוב ניסה להיזכר נואשות בניגון של סבא. זאת הייתה המזכרת האחרונה ממנו. הוא רדף אחרי המורים הדתיים והרבנים שהוא הכיר, אך איש לא השיב את נפשו. כך שקע הניגון בליבו כגעגוע שלא נפתר. והיום, כשקונין החל לשיר, הכול חזר לו. זה בדיוק היה השיר. שוב ישב על הברכיים של סבא ושמע אותו שר "בני בניי להיכן הלכתם?" קונין התרגש וביקש מליבוביץ' לשוב אל ארוחת הערב ולספר לכולם את הסיפור. מיותר לציין כי ליבוביץ' מנהל כיום משפחה חסידית למופת.

בית הוא בית החרושת לאדם. הבית היה ויהיה המקום בו

## לפרסום ב- פני ישראל

חזקי פרקש  
050-7691234  
מירי שבתאי  
050-8737199

מהיצרן ומכירה בזול לצרכן עם פערי תיווך מינימאליים. הקונים התנפלו על הסחורה והוא הקים עוד חנות ועוד אחת. רשת "וולמארט" היא כיום חברת הקמעונאות הגדולה בעולם עם יותר מ-3000 סניפים בארצות הברית ואלפי סניפים מחוצה לה. החברה מעסיקה יותר מחצי מיליון עובדים, ומשפחת וולטון, ילדיו ונכדיו של סם, נחשבת למשפחה העשירה בעולם.

בשנת 92, כשסם וולטון היה בגיל 74, חלה במחלה קשה וידידו התאספו להיפרד. בכוחות אחרונים הוציא כמה מילים מהפה. הן היו מדהימות: "פישלתי", טעיתי, נכשלתי. הקדשתי את חיי לעסקים והצלחתי יותר מאשר בחלומותי הפרועים, אבל היה לזה מחיר. לא חוויתי חיי משפחה. בקושי ראיתי את אשתי וילדיי ולא זכיתי לרוגע של חיבוק נכד על הברכיים. בהארה שאדם זוכה לה בדקות האחרונות לחייו הוא חש כי היו לו כיסים עשירים אבל נפש ענייה.

סם וולטון נגע בדבר עצמו: החיים כיום מתנהלים בשני מסלולים. ההצלחה "בחוץ" מול ההצלחה "בפנים", בין השאיפה לפתח קריירה ובין הרצון להגשים את החיים השגרתיים בחיק המשפחה. הבעיה היא שבין שני מסלולי החיים הללו, יש קדימה ענקית למרוץ הקרייריסטי. הוא מעורר, הוא מסעיר, הוא מעשיר והוא ממלא תחושת ערך עצמי. מנגד, החיים בבית מתישים, אנונימיים וחסרי פרסום, ואיך לא - כרוכים בהמון ריבים קטנים ומטופשים בשיחה הראשונה בהיסטוריה שהדפיס הרבי מליובאוויטש לימי החנוכה, הפיק מכך מסר חיוני: הדלקת המנורה נועדה להיות ה"חינוך" של בית המקדש, הכשרת הבית והכנסתו לפעולה אחרי הפסקה ארוכה - ובחינוך לא מתפשרים. החינוך הוא מקצוע חשוב מדי בכדי לסמוך בו על קולות והיתרים. הקב"ה מחולל נס עצום כדי שהדלקה הראשונה תהיה בצורה הנעלית והמושלמת ביותר.

ומכאן ברור הלקח: בכל הנוגע לחינוך ילדים, אסור להסתפק במה שקל, קרוב לבית או זול. כאן עלינו לחשוב מה החינוך הכי מהודר, איפה לומדים הכי הרבה שעות לימודי קודש, היכן מקנים ערכים הכי טובים לילד. אחרי הכול, חינוך הוא חיים ובדיוק כמו שאיש לא יתפשר על איכות המזון או להבדיל הרופאים שהולך אליהם, כך לגבי המזון הרוחני שיעצב את עולמו של הילד לכל החיים.

ליקוטי שיחות א/81: למרות שעל פי הלכה ניתן היה להדליק את המנורה עם שמן טמא, שכן 'טומאה הותרה בציבור', בכל זאת כדי להראות חיבתם של ישראל חולל הקב"ה נס, וכך החלו לקיים את המצווה בתכלית ההידור, בלי כל היתרים, ואפילו לא היתרים נכונים שעל פי שולחן ערוך. ההוראה מכך היא שכאשר מדובר על חינוך, צריך כבר בהתחלה, בראשית החינוך, לעשות זאת בתכלית השלמות ובתכלית ההידור.

ונסיים בסיפור מעורר מחשבה. אחת השכונות החב"דיות הוותיקות בארץ היא "נחלת הר חב"ד" בקרית מלאכי. בתחילת הקמתה התיישבו בה יהודים שברחו מרוסיה ואחד מהם נהג לספר סיפור מרטיט. לדבריו הכיר באופן אישי את האישה, גיבורת הסיפור, ומסיבות מובנות היה מטושטש פרטים.

זה היה באוקראינה בתחילת מלחמת העולם השנייה. הנאצים כבשו את המדינה והשתלטו על השלטון. חיילי האס.אס החלו להרוג יהודים בהמוניהם ושיטת הרצח הייתה אכזרית במיוחד: הם כרו בורות ולתוכם השליכו אלפי יהודים חיים וירוי בהם. באחת העיירות הייתה אישה שבעלה הלך למלחמה ולא חזר. היא נותרה לבדה עם בנה התינוק והחליטה לתפוש רכבת ולברוח במהירות מאזור הקרבות. הבעיה הייתה שתחנות הרכבת היו שמורות על ידי חיילי האס.אס ואם תעלה עם תינוק ביד - זה יעורר חשד. היא הכניסה את התינוק לתוך שק בו ארוזים חפצים, ולתוך שק נוסף ארזה מעט אוכל ובגדים, וככה עלתה לרכבת בשקט.

מתחנה לתחנה התגבר בליבה החשש. חיילים נאצים שמרו על הפתחים והיא הרגישה עיניים ננעצות בה. כשהרכבת התרחקה ממרכז המדינה והגיעה לאזור שקט יותר, היא החליטה לרדת במהירות. היא חששה לקחת עמה את שני השקים ובהחלטה של רגע העבירה מעט אוכל ובגדים לתוך השק של התינוק והשאירה את השק השני כשרובו מלא על הרצפה. כשהרכבת הגיעה לתחנה, היא אספה במהירות את השק ורצה החוצה. ככה רצה כמטורפת לתוך השדות השוממים ועצרה אחרי כמה קילומטרים. אך משהו העיק עליה. הידיים שלה רעדו ופתאום היה נדמה לה כאילו השק קל מדי לנשיאה. היא פתחה אותו בתנופה וגילתה כי נטלה עמה את זה של הבגדים. השק ובתוכו התינוק נשאר ברכבת שכבר המשיכה מזמן לדרכה...

גם במלחמה של החיים, אנו בוחרים לעתים את השק הקל מדי, זה של החפצים הדוממים... אנו מעדיפים כל העת את הדחוף על פני החשוב. המסר הגדול של חנוכה הוא שאין תחליף למשפחה. מה שעלינו להעמיד בראש סדר העדיפויות הוא את האנשים היקרים באמת.

## טבעי שיעשה לכם טוב על הנשמה



### חוויה מעצימה בניר עציון RESORT

3 ימים של חופשה מעוררת השראה

ג'ה' בטבת (11-13.12)

בהשתתפות: הרב מרדכי נויגרשל והסופר חיים ולד



ניר עציון ריזורט מזמין אתכם לחופשה חלומית בתוך פנינת טבע מרהיבה וליהנות מחדרי אירוח יוקרתיים במחירים שווים במיוחד



ניר עציון Resort  
כל כך טבעי שתרצו להישאר

טל': 04-9845555 | פקס: 04-9845500



בפיקוח רה"ג  
ר' יוסף חושני סג"מ  
ר' יוסף חושני סג"מ



# נר, בכדי להבחין בחושך יון

מראה עיניו, כשיראה אדם אחר מדבר בטלפון יחשבהו למעורער בנפשו, הוא לא מקבל הסבר שיש גלי קול, שהרי העיניים שלו לא רואות אותם, או למשל זרם החשמל אינו נראה, ואף על פי כן מי שיגע בו – כן יאבדו כל אויביו ה'...

ובעצם כל החושים – עיניים, אזניים, אף, טעם ומישוש – הם חמשת המשקרים בעולם, ופעמים הם הורסים לנו את החיים מפני שהם "אור", ואנו סומכים עליהם כדי לקבוע מה נמצא ומה לא, כמה ואיך.

העבודה בחנוכה – להכיר בחושך. והנה, בעוד שאדם היודע כי נמצא וא בחושך, מבין שאינו יודע הכל ולכן שואל את מי שנמצא באור, הרי אדם הסבור שהוא נמצא באור לא עולה בדעתו לשאול.

אדם שמסתובב בעולם בלא להתבונן – לעולם לא יראה את הנפלאות שבבריאה, בכל פרח קטן, ולעומתו, אדם שמתבונן – יודע להעריך כל פעם שהוא יוצא להתפנות, הרי בבית החולים הרופא עובד קשה כדי להוציא טיפת מים מאדם שכליותיו אינן מתפקדות, "שאם ייפתח אחד מהם"... הכל משותק.

וזו העבודה בחנוכה, להסתכל ולראות את החושך, להכיר בחושך לדעת שמה שסברנו על סמך מה שראינו בעינינו הברשיות אינו נכון, כי הן רימו אותנו שכביכול אנו באור, בעוד שבאמת היינו בחושך, ובמקום להסתכל בעיני בשר מוטל עלינו להביט בהגיגין ולראות מי עשה את כל העולם הנפלא, ואיך הוא עובד? ולהגיע למסקנות באמת ובכנות.

כיום העולם נמצא במצב שאין לאדם זמן להיות עם עצמו, ואם הוא בדרך או יש פלאפונים, אבל אדם צריך לעצור בכדי להכיר את החושך ולחפש את האור, לפתוח עיניים ולהתבונן במציאות באמת, ולראות את "מלא כל הארץ כבודו", ואת "כולם בחכמה עשית", ברכת "בורא פרי העץ" למשל צריכה להיאמר מתוך התפעלות קרובה לעילפון.

## "ולדבקה בו"

הרמב"ם (מורה נבוכים חלק ג' פרק נא), מבאר את הכתוב "אלוקי אברהם", שאברהם לא ניתק את מחשבתו מהשי"ת אפילו לא לרגע, והוא אומר כך, "כשאדם חושב על השי"ת, הרי הוא נמצא איתו בפועל, אבל אתה אחי כשהיטת מחשבתך למאכל צריך (כלומר, אפילו שהאוכל לצורך הגוף ולא לתאוה), לעסק צריך, (אפילו צריך לפרנסתו לקיומו), נפסק הקשר בפועל אינך עמו עוד, והוא אינו עמך, אבל אם תמצא בן אדם שלא מפסיק מחשבתו מהשי"ת גם כשהוא אוכל ועושה עסקיו, אינו אומר שזה מעלת כל הנביאים אלא מעלת האבות עליהם השלום, שזה פירוש אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב, ומעלת משה רבנו ע"ה, שעליו נאמר (שמות ל"ד, כ"ח) ויהי שם עם ה'.

ובאמת, כתוב גם אלוקי ישראל (בראשית ל"ג, כ), וכנראה שכל יהודי צריך ללכת בכיוון זה ולשאוף לכך, כלומר להתרגל לחשוב כל הזמן על השם יתברך, לפתוח את העיניים, ולראות שהוא נמצא בכל מקום, ובכל יצור, לדבר איתו ולחוד בנוכחותו.

בברכת שבת שלום

חודש טוב ומבורך וחנוכה שמח  
צוריאל קריספל

עומד אדם דתי – הוא מופתע מהחידוש, אמנם כיום סברא זו מתערערת, כיון שהמדע הפך להיות טכניקה והמדענים הם המחשבים, אבל בעבר כשהייתה רדיפה אחר המדע, היה חוק בל יעבור, שכל בחור – אפילו ממשפחה טובה שלמד בשיבה – שנכנס לאוניברסיטה, בכל שנה התקטנה הכיפה שלו עד שלבסוף התנדפה לגמרי, והשאלה, מדוע זה כך, ולא הפוך? הרי "מדע" זה לדעת, כשפותחים את העיניים רואים את נפלאות הבורא, ואם כן מדוע המדע הנו סתירה לאמונה?

הטעם לכך הוא משום שהמדע קובע את מסקנותיו על פי הכלים שלו, במעבדה, במבחנות וכו', על ידי מיקרוסקופ מגלים עצמים זעירים ביותר, על ידי טלסקופ חוקרים אם יש חיים על כוכב רחוק, ולאחר הבדיקות המדעיות מגיע שלב ההוכחות והמסקנות המדעיות.

למשל, אדם החפץ לדעת האם ניתן למצוא דג שאורכו אינו עולה על מחצית המילימטר, הוא לוקח רשת ו"חורש" את כל הימים והנהרות בעולם ולא מוצא, עדיין אין לו הוכחות שדג כזה לא ניתן למצוא, כיון שיתכן שלא מצא משום שלא חיפש די, ואילו יחפש עוד – ימצא, אבל אם יפגוש אותו מדען, ויספר לו כי גילה במעבדתו שלא ניתן למצוא רשת שהחורים שלה פחותים ממילימטר, ועל כן מוכרח מדעית שלא ניתן למצוא דג זעיר שכזה, הוא יפסיק מלחפש, אך אם נתבונן כיצד קבע הוא שלא ימצא כזה דג, או ליתר דיוק, מי "החשיך עליו" ואמר לו שלא ימצא? והתשובה היא כי אור המדע שבכלים קבע שאי אפשר למצוא.

כמו כן בעינין מציאות ה', בכלים שביד המדע – ברדאר הכי רגיש – לא ניתן 'למצוא' את בורא עולם, ובשל כך המדע לא מאמין שהוא חי וקיים, ומחשיך את האמונה, וזהו חושך של יון. אלא שעל פי המדע אי אפשר למצוא את אלוקים, כיון שהוא מחפש אותם בכלים לא נכונים, ובאמת, את הקב"ה אין לחפש בכלים כאלה, אלא בכלים אנושיים, דהיינו להרגיש כנות ואמת, כיום יש בעולם 6 מיליארד מכונות - בני אדם בצביונם ובקומתם, במוחו של כל ילד ישנו מחשב – מח שמכיל 50 מיליארד תאי זיכרון, מי עשה את זה? האם זה נהיה במקרה? אדם שיחשוב בכנות יגלה את ה' יתברך.

## חושך בעיניים

מהו החושך הגדול ביותר בעולם? עיניים! אין שקרן ומחשיך כמו עיניים, כיון שסבורים אנו שמה שאין העיניים רואות – כביכול אינו נמצא, לדוגמא, יש לי אח גדול ממני בתורה ובחכמה, בקטנותו – שאז הוא היה גדול ממני רק בשנים – שלחני אבי שליט"א לקרוא לו מבית הכנסת, הלכתי ולא מצאתי, חזרתי והודעתי לאבי שאינו בבית הכנסת, אמרו לי שלא חיפשתי תחת השולחנות, חזרתי וחיפשתי היטב בכל מקום אפשרי, ומשלא מצאתיו, קבעתי עובדה ברורה, הוא אינו נמצא בבית הכנסת, על סמך מה הגעתי למסקנת? על סמך עיניי כמובן! ומאז ועד היום קבעתי עובדות לאלפים ולרבבות על סמך מראה עיניי, כל בוקר לפני שאני מוזג לכוס את התה, אני מסתכל בכוס לבדוק שאין בו חרק, ואם עיני לא רואות אני קובע שאין, וכך התרגלתי שמה שהעיניים שלי רואות – קיים, ומה שאינן רואות – אינו קיים. וזהו החושך, מפני שיש הרבה מציאויות שאי אפשר לראות בעיניים, למשל גלי קול אי אפשר לראות, ואדם שישפוט לפי

◀ "תנו רבנן, מצות חנוכה – נר איש וביתו" (שבת כא ע"ב), את המושג של נר מצוה מצינו לענין חיפוש, הגמרא (פסחים ז ע"ב) לומדת שהחיפוש אחר החמץ צריך להיעשות על ידי נר, מהכתוב (משלי כ, כז), "נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן", כמו כן מצינו בחנוכה שמאירים בנר, יש בכך רמז גדול שעלינו לחפש ולמצוא משהו.

כמובן שעלינו לידע מה לחפש, ואת מה עלינו למצוא בחנוכה, ותשובה לכך לפי דעתי, כותב הגרש"ד פינקוס זצ"ל, ככל שתשמע תשובה פלאית היא, שאנו מחפשים את החושך!

אדם שנולד עיוור איננו יודע שהוא שרוי בחושך, הוא לא יודע שנמנעים ממנו אורות, צבעים ונוף, והוא לא מתגעגע אליהם, אולם, כשפתאום זוכה למאור עיניים, אזי לומד הוא מה נמנע ממנו, כמו כן אדם שיושב כל ימיו בחושך, רק כאשר ידליר נר יונח שקודם לכן היה שרוי בחושך, וכמו כן אנו סבורים שהננו שרויים ב"אור", שומה עלינו להדליק "נר" כדי שנבחין בחשיכה בה שהינו.

## חשכת העוה"ז יון

הנה ישנם שני דברים המוגדרים בחז"ל כחושך, האחד הוא העולם הזה, ככתוב (תהלים קד, כ), "תשת חושך ויהי לילה" – זה העולם הזה שדומה לילה "ב"מ פג ע"ב), ואם לנו לא נראה שאנו חיים בחושך והעולם נראה לנו די מאיר, כנראה שצריכים להדליק איזשהו נר כדי שנכיר בחשכת העולם, וזוהי העבודה של חנוכה, לראות את החושך שבעולם.

דבר נוסף שהוגדר בפי חז"ל חושך הוא יון, ככתוב (בראשית א, ב), "וחושך על פני תהום" – זו יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיה" (בראשית רבה פ"ב ה), ולמרות שאחר מלכות יון באה מלכות רומי היא אדם שבגלותה אנו שרויים - עדיין יון קיימת [שלא כמו מלכויות קודמות, כבבל שכאשר שנכבשה על ידי פרס – נעלמה, ופרס, שכאשר נכבשה על ידי יון – נעלמה], אמת היא, שכל הדם שנשפך במלחמות במשך הדורות – הידיים היו ידי עשו, הוא אדם החי על חרבו, היא רומי, אבל מה שנקרא "תרבות המערב", כגון מדע, ספורט, בידור וכו' – נבע מיון.

והנה, אנו נהנים מהמדע של תרבות זו, חשמל, טיסות ועוד, כל אלו הדברים הנראים לנו נפלאים, כך שלכאורה במבטינו, חלקים נכבדים מתרבות זו, כגון טכנולוגיה מתקדמת, נחשבים ל"אור", ואולם חז"ל אומרים שזה חושך, ועל כן מוטל עלינו בחנוכה להדליק את הנר ולגלות את החושך – היכן הוא.

## החושך היכן הוא

סבור אני שהחושך – ככל שהדבר נשמע שוב פלאי – הוא האור! אין לך דבר שמחשיך כמו האור! ואסביר את דברי.

בעולם רווחת הסברה שבמדע בטבע יש סתירה לאמונה חלילה, אם אדם פוגש פרופסור מיוחד במקצועו, ומגלה שהוא חרד על קיום המצוות, או אם הוא מגלה שבראש האוניברסיטה



## למהדרין מן המהדרין בחותמו של כהן גדול

אשפר בשר, שמחים לספק לכם גם בחנוכה ובמשך השנה כולה  
בשרים ועופות בכשרות המהודרת של בד"ץ נוה ציון בחותמו של כהן גדול,  
מרן ראש הישיבה חכם שלום כהן שליט"א



בראשות מרן ראש הישיבה  
הגאון רבי שלום כהן שליט"א

להשיג ברשתות שיווק המובחרות ובסניפי אשפר:

בני ברק: שלמה המלך 17 טל: 03-6718300 ירושלים: מוסיוף 14 טל: 02-5812885/6  
קרית אתא: ליד תחנת דלק שלו בכניסה לקרית אתא מכיוון רכסים טל: 04-8436969

חדש: מוצרי אשפר במחלקה הטרייה של 'יש חסד' בארות יצחק

**אשפר י"ר - משלוחים לבית הלקוח**



# סולל בונה



את אהבתי לשניים, חצי לבני וחצי לבוראי, מעכשיו כל אהבתי נתונה אליך, מלך חי וקיים.

החפץ חיים, ברצותו להצדיק את הדין כלפי שמים במות בנו העילוי, בחר דווקא בסיפור זה. לאמור: יש לנו אהבה לבן, והיא גדולה ועצומה מאוד. מעכשיו כל אהבתנו תהיה מופנית למרום. זו הסתכלות של גדול בישראל על אהבה לילדים.

אנחנו אוהבים את ילדינו לא רק בגלל שהם ילדינו האישיים, אלא בעיקר מפני שהם מתנת הבורא לנו. הם יקרים לנו והם חלק בלתי נפרד מתפקידנו, הם פיקדונות יקרים אשר הבורא הפקיד אותם בידינו, ולכן נעשה ככל אשר ביכולתנו עבורם.



וכשהורים אוהבים ילדים באמת, לא בגלל מראה חיצוני וכדומה, אלא בעיקר בגלל פנימיותם והשליחות החינוכית שיש לנו כהורים לחנכם ולגדלם – הרי שאין סוף לאהבה שיש לנו אליהם. לא נוכל פיזית לתעדף אחד על פני השני. כן נוכיח את ילדינו ונראה להם כי משתלם להתנהג טוב ויש שכר למי שהולך בתלם ומכבד את הוריו, אבל לא נתעדרף ילד לחינם על פני אחריו.

וכשהילדים יודעים זאת, הם מוקירים זאת. אין להם רוח של קנאה וכעס, אלא ההיפך – הערכה. הם מעריכים את ההורים העושים עבורם ללא לאות, הם מוקירים את החינוך של אבא ואמא, והם גם הם מבינים את הצורך בלתגמל את העושים טוב, ובוודאי גם הם ירצו וישתדלו להתנהג טוב ולהיות מתוגמלים.

עלינו לדעת כי הילד חש בעיקר את האמון שההורים נותנים או לא נותנים בו. ילד מרגיש את מה שמשרדים לו. ילד או תלמיד שמקבל אמון וסמכות מהוריו או מתנכיו הוא ילד בריא שיוצא לחיים מתוקנים. ילד שלא מקבל אמון – תמיד ירגיש שעובדים עליו ושהוא מקופח. לכן, שומה עלינו לשמור על האוצרות היקרים שבקרבנו, לטפח אותם באהבה, להעניק להם אמון מלא ולאהוב אותם בגלל מי שהם ופחות בגלל מה שהם. בכך נמלא את התפקיד הרם והנכבד, את השליחות שהופקדנו עליה ממרום – בשלימות! דרך צלחה.

שבת שלום חנוכה שמח וחודש מבורך בידידות והוקרה

הרב בן ציון (בנצי) נורדמן

בשבוע זה אנו פוגשים את עם ישראל ביפעתו והדרו. למעלה מ-70% מקרב אזרחי המדינה מקיימים את מצוות ומנהגי החנוכה, מדליקים את הנרות, ואח"כ שרים ברגש את הפיוט הקדום "מעוז צור". זה סך אדיר של אמונה מזוקקת, של יניקה מההיסטוריה של עם ישראל ובניצחון של "רבים ביד מעטים, רשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך".

אין לנו כל ספק כי כוחם של בני ישראל מורשש מאבותינו הקדושים, אברהם יצחק ויעקב. הם סללו לנו את דרכם, הם סללו לנו את דרך היהדות והם שלימדונו להתפלל, שחרית מנחה וערבית. האמת היא כי אין לנו שום השגה בדרכיהם הגבוהות, אבל אם התורה מספרת לנו את אורחותיהם – אות וסימן לנו כי ניתן אפילו לאדם הפשוט ללמוד מהם דרכי פעולה.

בפרשיות השבוע, מתארת לנו התורה יחסים מורכבים שבין יוסף לאחיו השבטים. התורה מספרת לנו על ריב שהיה בין האחים שקינאו בו על קרבתו לאביו יעקב, ועל כך שיעקב תפר לו כתונת פסים, ממשי משובח. יוסף גם מסר את דיבתם רעה לאביהם ואלו החליטו להתנכל לו.

חכמינו זכרונם לברכה למדו מכאן מסר נוקב: "לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת (-משי) שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים". זהו מסר מהדהד לכל בית בישראל, לשמור על שוויון משפחתי. לא לתעדף – בוודאי שלא בגלוי ובפרהסייה את מפני אחיו.

כהורים וכמחנכים אנו נפגשים בדילמה זו רבות. אנו רוצים לציפר ילד אחד על התנהגות טובה, אבל לא רוצים לגרום חולשת הדעת לאחיו, איך עושים את זה? אנו רוצים להראות לילדים כי יש שכר לפעולה טובה, אבל לא רוצים שהם ירגישו מקופחים, איך ניתן למנוע זאת? והאם בכלל מותר לנו לאהוב ילד אחד על פני האחרים?



כשיצא מרן החפץ חיים להלוויית בנו ביקש לספר סיפור במקום הספר, וכך סיפר: היה הייתה אלמנה קשת יום ולה בן יחיד, היא השקיעה בו את כל מרצה וחייה. היא אהבה אותו אהבת עולם ונתנה לו את כל מה שיש לה. ביום בהיר נפל הילד למשכב ונפח את נשמתו. האם השבורה עמדה ליד מיטת בנה וזעקה: עד היום הייתי חולקת



# אין אפוטרופוס לאינטרנט

התקשרו אלי בחודש האחרון על שני מקרים כל כך קשים, שהייתי מוכרח לכתוב את הכתבה הבאה. אקדים במספר מילים

בעבר כתבתי כתבה על חשיבות האינטרנט המסונן, הבאתי שם סיפור על בחור שנפל רק בגלל סיבה אחת, להוריו היה אינטרנט לא מסונן. אני יכול להגיד בבירור שמתוך המון בני נוער מתמודד שדיברתי אתם, וכן אנשים שככתה להם האמונה בדרך החיים היהודית, שלא מעניין אותם יותר ללמוד, אין להם חשק להתפלל וכו' - אחת הסיבות המרכזיות היא שהם נחשפו לתכנים שלא מתאימים ליהודי שומר תורה ומצוות.

זה ברור לי ב100 אחוז שנער צעיר שצופה בתכנים וברעות ורואה תכניות שנוגדות את הדרך היהודית, לא יהיה לו שום רצון להיות בישיבה, ללמוד ולקיים תורה ומצוות. גדולי ישראל הורו להימנע מהאינטרנט אך התירו למי שצריך לצורכי עבודה ויש לכך מספר חברות סינון שונות. וכל אחד יעשה את מה שהוא חושב שמתאים לו.

אך ישנם אנשים שלא יודע על בסיס מה הם מתירים לעצמם שיהיה להם אינטרנט בלי סינון, מילא הם לוקחים אחריות לעצמם והם מאמינים שהם חזקים ויודעים לשמור את עצמם. יכול להיות, על אף שהתורה אומרת אין אפוטרופוס לעריות, וזה לא רק התכנים הבעייתיים, זה כל הדעות וההווי שהם רואים, שזה משנה להם את הדעת מהאמונה הטהורה. אך בעיקר כואב לי על הילדים ובני הנוער שלהם, שיהיה ברור, נער או ילד שנחשף לתכנים לא טובים אל תצפו ממנו לכולם, ממש לכולם.

פגשתי אנשים שאמרו לי אני לא צריך אינטרנט מסונן אני מספיק חזק ויש לי גבולות ואני יכול לשלוט בעצמי ולהגיד לעצמי עכשיו סטופ, עד כאן. אבל לא תמיד זה עזר ההסברים שלי שהתורה אומרת שאין אפוטרופוס לעריות, אין אף צדיק הכי גדול שיהיה בעולם שיכול לומר - אני חסין, אני חזק מפני היצר הרע. אכניס את עצמי למקום של מלחמה ואני לא יכול להיפגע. זו ממש אחיזה עיניים, נכון שיש אנשים שמסוגלים להחזיק מעמד, אבל הנפילה הגדולה יכולה לקרות בשניות. ולכן אני מביא שתי סיפורים קשים ששמעתי בחודש האחרון.

סיפור ראשון היה לפני כחודש, קיבלתי טלפון מאדם בשנות ה40 לחייו, הוא היה שבור לרסיסים. אברך עם חמישה ילדים. לא יודע מה עשיתי טעות, אשתי נפלה באינטרנט וזה הגיע למצב שעל פי ההלכה אני חייב לגרש אותה ואנחנו לא יכולים לחיות יחד. היינו חיים יחד באושר ועושר, אני קורא לעצמי יהודי מודרני. שנים היה לנו אינטרנט כמובן לא מסונן, היינו

כל כך בטוחים בעצמינו אבל בסוף זה קרה אצלנו. נהרסו לי החיים, זעק האיש.

שוב מקרה שהיה לי החודש, התקשרה אלי אמה לבת סמינר חרדי בככי מה לעשות, בתה בה18 נפלה לאיזו כת דרך האינטרנט. (של הדברים הכי שפלים שיש), כן, זה ממש כת. סמרו שערוטיי ממה ששמעתי מאתה אמא. מה עובר על הבת שלה. הייתי צריך לערב פה מספר ארגונים שיעזרו לאותה בחורה.

אני שומע כאלו סיפורים ואני מזדעזע, זה ממש לא פשוט להוציא אנשים אחרי שהם נפלו לאיפה שהם נפלו ובעיקר בני נוער. אין מה לעשות, אנחנו יהודים ברוך השם, זה היהדות והיא יוצרת גבולות. רוב ההלכות שיש הם גבולות שעשו חכמים שלא נגיע למקומות מסוימים.

מי שאומר לך שהוא חסין אולי הוא מנסה לשקר על אחרים, אך בעיקר הוא משקר את עצמו, אין כזה אדם שחסין מפני מה שמציע האינטרנט.

אם הייתי יכול להציג בכתבה זו נתונים שיש ממכוני גמילה וכו' על מה שקורה בתחום הזה אני מבטיח לכם שהייתם חושבים אחרת על העניין.

מנקודת המבט שלי האינטרנט הוא אומנם מאוד מאוד בעייתי. הוא יוצר הרבה בעיות לאנשים שומרי תורה ומצוות, ויוצר אף בעיות גם לאנשים שלא שומרים תורה ומצוות, יהודים ולא יהודים כאחד.

היום בכל העולם מבינים ויודעים, גם לא יהודים וללא שום קשר לדת כלשהי, שצפייה באינטרנט ללא סינון בתכנים הנמצאים שם יוצרת בעיות רבות, היא מעורדת ומחנכת את הנפש לכל המידות הרעות. ויוצרת נפש לא בריאה ותקינה. ובפרט אצל ילדים ובני נוער שאו הנפש להם נבנית. יש היום עשרות אלפי עובדות ועשרות מחקרים ונתונים לאיזה מצבים מזדעזעים ילדים ובני נוער הגיעו בגלל צפייה באינטרנט ללא סינון. ואני חוזר שוב ואומר שזה ללא שום קשר לדת.

היום, כמעט בכל אתר ישנם פרסומות לא צנועות שמקשות מאוד על שמירת עיניים ועל שמירת התמימות. יש בכל מקום כתבות שהם תועבה וכפירה בדרכי ה'. לצערי.

לסיכום, אתם צריכים להאמין בעצמכם שאתם אנשים הכי חזקים והכי טובים שרק יש, רק אל תאמינו בעצמכם שאתם תיכנסו לאזור מלחמה שיוורים שם ללא הפסקה ואתם לא תיפגעו... אתם טועים, רוב הסיכויים שתיפגעו, כי אין אפוטרופוס לעריות.

מאחל לכם חגם חנוכה שמח ושבת שלום מלא אור ואהבה. לתגובות [machon.rot@gmail.com](mailto:machon.rot@gmail.com)



הנחה  
מיוחדת  
לקבוצות!

# מהרו לחווית טיפוס בלתי נשכחת!

- קירות טיפוס
- למתחילים ומתקדמים
- מדריכים וציוד
- אבטחה במקום
- מתאים מגיל 5 ומעלה
- אין צורך בידע מוקדם
- אפשרות לטיפוס לילה בתאום מראש
- אפשרות לקבוצות ולקעמפים

**iclimb**  

קיר iclimb ירושלים | להזמנות: 02-6482264 / 050-6907276  
אצטדיון טדי, מרכז הספורט, דוד איילון 1, ירושלים



# George Bush

FOR PRESIDENT



# המלך בוש הראשון

נשיא של קדנציה אחת היה ג'ורג' הרברט ווקר בוש, מה שלא הפריע לבנו, ג'ורג' ווקר, לרשת אותו למשך שתי קדנציות • הנער שבגיל 18 היה לטייס הצעיר בהיסטוריה של חיל האוויר האמריקני, עשה את הונו המוערך בעשרות מיליונים בכוחות עצמו, לא ליקק רק דבש בשדה הפוליטי: אחרי כל נפילה הגיעה התקומה, ובסופו של תהליך הוא נבחר לנשיאות ארצות הברית וכעבור חמש שנים הודח בהפרש חסר תקדים • ההתכתשות הפומבית מול יצחק שמיר בפרשיית הערבויות וההתערבות הבוטה בבחירות בישראל הבריחו ממנו את הקול היהודי והביאו לו את המפלה

|| יוסי גיטלר ||



בוש בהלוויית רייגן

## מושינגטון לבייג'ינג

ג'ורג' ווקר בוש, יורשו של ניקסון, מינה את בוש לתפקיד ראש משרד הקישור של ארה"ב ברפובליקה העממית של סין. מאחר שלארה"ב היו אז יחסים רשמיים עם טאיוואן, יריבתה העיקרית של סין, ולא עם הרפובליקה העממית של סין, לא היה למשרד הקישור מעמד רשמי של שגרירות, ובוש לא הוגדר באופן רשמי כשגריר, אם כי הוא פעל באופן בלתי רשמי בתור שכזה. 14 החודשים שבילה בסין הועילו במידה רבה ליחסי ארה"ב-סין, ומאז הוא זכור בתואר שגריר ארה"ב הראשון בסין.

לאחר השבעתו של פורד לנשיאות, עלה שמו כמועמד מוביל לתפקיד סגן נשיא ארה"ב. בסופו של דבר צמצם פורד את רשימת המועמדים שלו לנלסון רוקפלר ובוש. ראש סגל הבית הלבן דונלד רמספלד, העדיף, ככל הנראה, את רוקפלר על פניו של בוש. בסופו של דבר מונה רוקפלר לתפקיד, מה שאפשר לבוש להתמנות למשרה אחרת ולרשום ברזומה מעמד משמעותי מאוד.

ב-1976 החזיר הנשיא פורד את בוש לווינגטון הבירה לשם מינויו לתפקיד מנהל סוכנות הביון המרכזית (CIA), במקומו של ויליאם קולבי. הוא שירת בתפקיד זה במשך כשנה, מ-30 בינואר 1976 עד 20 בינואר 1977.

ה-CIA טולטל על ידי שורה של גילויים שהתבססו על חקירות 'ועדת צ'רץ' בנוגע לפעולות בלתי חוקיות ומורשות של ה-CIA, ולזכותו של בוש נזקף שיקום המורל של סוכנות הביון המרכזית.

עם ניצחון המפלגה הדמוקרטית בבחירות לנשיאות ארה"ב 1976 ועלייתה לשלטון ב-1977, נתמנה בוש ליו"ר הוועד המנהל של הבנק הבינלאומי הראשון ביוסטון. מאוחר יותר הוא העביר שנה כפרופסור למדעי הניהול בבית הספר לרפואה של אוניברסיטת רייס, החל מ-1978.

## הדבר האמיתי

בשלהי שנות ה-70 החליט בוש להתמודד בבחירות לנשיאות ארה"ב 1980; בשנת 1979, הוא השתתף ב-850 אירועים פוליטיים ונסע יותר מ-400,000 ק"מ עבור מסע הבחירות למשרה הרמה ביותר בארה"ב. בבחירות על מועמדות המפלגה הרפובליקנית, הדגיש בוש את ניסיונו הממשלתי המגוון, בעודו מתחרה מול הסנאטורים הווארד בייקר מטנסי, בוב דול מקנזס, חברי הקונגרס האמריקאי ג'ון אנדרסון מאילינוי ופיל קריין, גם הוא מאילינוי, מושל טקסס לשעבר ג'ון קונלי, מושל מינסוטה לשעבר, הרולד סטאסן, והמועמד העיקרי וונלד רייגן.

בבחירות המקדימות, התמקד בוש בניצחון באיווה, בעוד

ב-1955 (מרווין פירס בוש נולד ב-1956), ודורותי בוש קרן (נולדה ב-1959). בוש התאלמן מרעייתו לפני כמחצית השנה, ב-17 באפריל 2018.

ב-1959, כשכבר היה מיליונר, החלו לנבוט בו השאיפות הפוליטיות. על פי המגזין "טיים", שוויו הוערך בכ-20 מיליון דולר אמריקני בשנת 2015.

## מהון לשלטון

בוש כיהן אמנם כיו"ר המפלגה הרפובליקנית במחוז האריס שבטקסס ב-1964, אולם, הוא רצה להיות מעורב יותר בעשייה הפוליטית, ולכן הגדיל את מטרותיו: ייצוג מדינת טקסס בסנאט של ארה"ב. לאחר שזכה במועמדות הרפובליקנית לסנאט של ארה"ב מטעם טקסס, התמודד בוש מול יריבו מהמפלגה הדמוקרטית ראלף יארבורו.

בשנת 1966 נבחר בוש לבית הנבחרים של ארה"ב כנציג המחוז ה-7 של טקסס, לאחר שקיבל 57% מהקולות בבחירות וניצח את פרנק בריסקו הדמוקרטי.

בשנת 1970, שכנע הנשיא ניקסון את בוש לוותר על מושבו בבית הנבחרים כדי להתמודד לסנאט נגד ראלף יארבורו, שהיה מבקר חריף של ניקסון. בבחירות המקדימות הרפובליקניות, ניצח בוש בקלות את השמרן רוברט ג'. מוריס. ניקסון הגיע לטקסס למען הפגנת תמיכה בבוש. למרות הכול בוש הובס ויריבו הדמוקרטי נבחר לייצג את טקסס בסנאט. כאשר הקריירה הפוליטית של בוש דעכה, הוא עזב את יוסטון ומכר את ביתו בשכונת טנגלווד, אך המשיך להתגורר בשכונה במשך זמן מה.

בעקבות הפסדו ב-1970, מינה אותו ניקסון לשגריר ארה"ב באו"ם. בתפקיד אותו נשא שנתיים, החל משנת 1971 עד 1973.

מבקרו התנגדו למועמדותו לתפקיד מאחר שבוש היה חסר ניסיון במדיניות חוץ, אך הסנאט אישר את מינויו למרות זאת. בוש לא היה חלק מהמעגל הפנימי של ממשל ניקסון, מה שהפחית את יעילותו באו"ם. עם זאת, הוא ניצל את כהונתו כדי להמשיך להתחבר לאנשים בעלי השפעה בממשל האמריקני ובכל רחבי מערכת החוץ. השגריר בוש נהנה מקשריו האישיים עם שליחים זרים והחל לבנות את שמו שישירת אותו היטב בשנים הבאות.

ב-1973, בזמן פרשת ווטרגייט, ביקש ניקסון מבוש לשמש כיו"ר הוועדה הרפובליקנית הלאומית. בוש קיבל את בקשתו, והחזיק בתפקיד זה, בשעה שהפופולריות הן של ניקסון והן של המפלגה הרפובליקנית צנחה. הוא הגן על ניקסון בעקשנות, אך ככל שהוכח שניקסון שותף בפרשה, התמקד בוש בהגנה על המפלגה הרפובליקנית, תוך שמירה על נאמנות לניקסון. כיו"ר הוועדה, ביקש בוש רשמית מניקסון להתפטר לטובת המפלגה הרפובליקנית. ניקסון עשה זאת ב-9 באוגוסט 1974. בוש ציין ביומנו כי "הייתה הרגשה של עצבות, כאילו משהו מת [...] הנאום של ניקסון - בעיטה או שתיים בעיתונות - מאמץ עצום מצדו, לא יכולתי שלא להסתכל על משפחתו, שחושבים על הישגיו ואז חושבים על הבושה".

ג'ורג' הרברט ווקר בוש נולד בעיירה מילטון שבמדינת מסצ'וסטס ב-12 ביוני 1924 לפרסקוט בוש ודורותי (ווקר) בוש. משפחת בוש עברה ממילטון לעיירה גריניץ' שבקונטיקט זמן קצר לאחר לידתו. השבוע בגיל 94 הוא הלך כדרך כל הארץ.

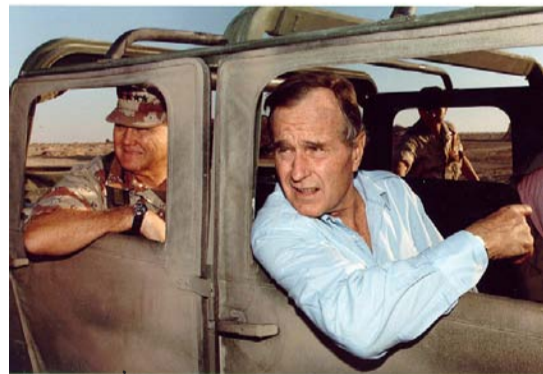
הדי מלחמת העולם השנייה הגיעו לחופי ארה"ב, השמועות על המתרחש באירופה זרמו טיפין טיפין גם אל היבשת החדשה. גם אם בתחילה עוד שמרה ארה"ב על ניטרליות, הרי שהמתקפה היפנית האכזרית על נמל 'פרל הארבור' הפכה את הקערה על פיה. ג'ורג' הצעיר החליט להצטרף לצי האווירי של ארה"ב. לאחר שסיים את לימודיו, כשהוא בן 18 בלבד, הפך לטייס קרב ימי. הוא הוסמך לסגן משנה בכוחות המילואים של צי ארה"ב 3 ימים בלבד לפני יום הולדתו ה-19, ובכך הפך לטייס הקרב הצעיר ביותר ששירת בצי ארה"ב. במסגרת תפקידו זה, השתתף בוש באחד מקרבות האוויר הגדולים של מלחמת העולם השנייה הידוע בכינוי: קרב ים הפיליפינים.

לאחר שקודם לדרגת סגן, הטיס בוש את אחד מארבעת מטוסי TBF אוונג'ר שתקפו את הכוחות היפניים באי שישגי'ימה. פעולות אלו כמעט ועלו לו בחייו: במהלך התקפותיהם נתקלו בוש וצוותו באש נ"מ חזקה, ומטוסו של בוש נפגע מהירי ומנועו עלה באש. על אף שמטוסו עלה באש, התעקש בוש להשלים את משימת התקיפה. הוא הצליח להרחיק בטיסה לכיוון האוקיינוס, ונאלץ לנטוש את המטוס בלב ים (אחד מאנשי צוותו נהרג במטוס, והשני צנח ונהרג כשפגע במים). בוש המתין בסירה מתנפחת במשך ארבע שעות, עד שחולץ על ידי הצוללת פינבק, שעסקה בחילוץ טייסים שהופלו. על לחימתו קיבל עיטור גבורה. בהמשך החודש שירת על הצוללת, וסייע בחילוץ של טייסים אחרים שגורלם היה זהה לזה שפקד אותו.

ב-6 בינואר 1945, שבועות ספורים לאחר שובו מן האוקיינוס השקט, נשא בוש לאישה את ברברה פירס. השניים הביאו לעולם שישה ילדים: ג'ורג' ווקר בוש (נולד ב-1946 וכיהן כנשיא ארה"ב שתי קדנציות רצופות), פאולין רובינסון 'רובין' בוש (1949-1953, נפטרה מלוקמיה), ג'י בוש (נולד ב-1953 והתמודד על משבצת המועמד הרפובליקני לנשיאות ארה"ב והובס בידי דונלד טראמפ), ניל בוש (נולד



בוש וקלינטון



בוש במלחמת המפרץ



בוש עם הנשיא אייזנהואר



בוש כחבר קונגרס



בוש בעצרת האו"ם

כסגן נשיא ארה"ב שמר בוש  
בדרך כלל על פרופיל נמוך.  
הוא נמנע מקבלת החלטות  
או לבקר את רייגן בכל דרך  
שהיא. בוש ורעייתו נכחו  
במספר רב של אירועים  
ציבוריים וטקסיים במסגרת  
תפקידם, כולל בהלוויות  
ממלכתיות רבות, שהפכו  
לבדיחה שכיחה לקומיקאים

רונלד רייגן על ידי ג'ון הינקלי הבן בווישינגטון הבירה, ונפצע. בוש, הראשון בסדר הירושה של נשיא ארה"ב, נכח באותה עת בפורט וורת' שבטקסס, וטס מיד חזרה לווישינגטון. הקבינט של רייגן התכנס בחדר המצב, שם דנו בנושאים שונים, כולל זמינותו של הפוטבול הגרעיני. כאשר נחת מטוסו של בוש, יעצו לו עוזריו להמשיך ישירות לבית הלבן במסוק, כדי ליצור תדמית שהממשלה מתפקדת היטב למרות ניסיון ההתנקשות. בוש דחה את הרעיון, והשיב: "רק הנשיא נוחת על המדשאה הדרומית". אמרה זו השאירה רושם חיובי על רייגן, שהחלים וחזר לעבודה תוך שבועיים. מאותו יום ואילך היו הנשיא וסגנו אוכלים ארוחת צהריים קבועה בימי חמישי בחדר הסגלגל.

רייגן ובוש התמודדו לבחירה מחדש ב-1984. מועמדותם זכתה ברוב גדול. לאחר מכן, בראשית כהונתו השנייה כסגן נשיא, תכננו בוש ועוזריו ריצה לנשיאות ב-1988. ועידה אורגנה עד סוף שנת 1985 לצד גיוס כספים בסך שני מיליון דולר אמריקני עבור שאיפותיו הנשיאותיות של בוש. הוא היה סגן הנשיא הראשון לכהן כנשיא ארה"ב בפועל, כששימש כנשיא בפועל במשך כשמונה שעות ב-13 ביולי 1985 בעת שרייגן עבר ניתוח להסרת פוליפים במעי הגס.

## לא מתנצל

ב-1988 יירטה הסיירת האמריקנית 'וינסנס' בשוגג את טיסה של 'איראן אייר' והובילה למותם של 290 נוסעים. על כך אמר בוש כי "אני לעולם לא אתנצל בעבור אמריקה, לעולם. לא משנה מה הן העובדות".

בגיליון מ-26 בינואר 1987 של מגזין טיים, במאמר שכתרתו 'היכן הוא ג'ורג' בוש האמיתי?', דיווח העיתונאי רוברט אג'מיאן כי חבר של בוש ניסה לשכנע אותו לשהות מספר ימים בקמפ דייוויד ולחשוב בכובד ראש על תכניותיו לנשיאותו העתידית, ובוש הגיב על כך ברוגז: "הו, עניין החזון הזה". ציטוט נפוץ זה הפך לקיצור להאשמה שהוטחה בבוש כי לא היטיב לתכנן או לנסח עמדות מדיניות חשובות באופן משכנע ועקבי. המשפט הפך מאז לביטוי נרדף לכל כישלון של פוליטיקאי לכלול חזון פוליטי גדול יותר במערכת בחירות, ולעיתים קרובות נעשה בו שימוש בתקשורת לגבי פוליטיקאים אחרים או דמויות ציבוריות אחרות.

בוש תכנן להתמודד לנשיאות מאז 1985, ונרשם כמועמד בבחירות המקדימות לנשיאות ארה"ב במפלגה הרפובליקנית באוקטובר 1987. יריביו העיקריים בבחירות אלו היו הסנאטור בוב דול מקנזס, חבר בית הנבחרים ג'ק קמפ ממדינת ניו יורק, מושל דלאוור לשעבר פיט דופונט, והמטיף האוונגליסטי בטלוויזיה פט רוברטסון.

אף על פי שנחשב למועמד מוביל בבחירות המקדימות, הגיע בוש רק למקום השלישי באספות הבחירה באיווה, לאחר בוב דול ופט רוברטסון. כפי שעשה רייגן ב-1980, בוש ארגן מחדש את צוותו והתרכז בניצחון בפריימריז בניו המפשייר. כשדול הוביל בניו המפשייר, החליט בוש לשרד תשדירים המראים את דול כתומך בהעלאת מסים והמומנטום של דול נבלם. לאחר הפריימריז, ניצבו בוש ודול יחד בהופעה תקשורתית משותפת, וכאשר המראיין שאל את דול האם יש לו משהו להגיד לבוש, אמר דול: "כן, תפסיק לשקר לגבי הרקורד שלי" בנימה זועמת. דבר זה פגע בקמפיין של דול

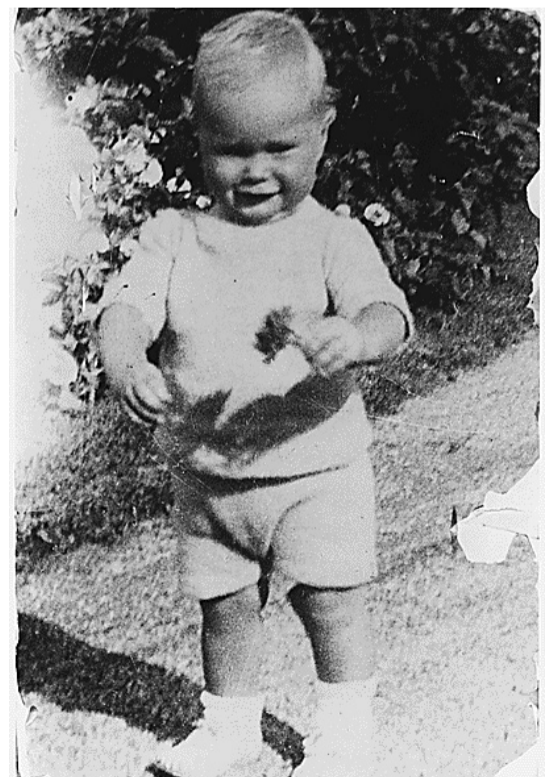
רייגן ניהל מסע מסורתי יותר. בוש ייצג את האגף המרכזי במפלגה הרפובליקנית, ואילו רייגן ייצג את השמרנים. האסטרטגיה שלו הוכיחה תועלת, במידה מסוימת, כשזכה באיווה עם 31.5% מהקולות לעומת רייגן שזכה ב-29.4%. אחרי הניצחון הצהיר בוש כי מסע הבחירות שלו היה מלא ברגעי מומנטום.

כתוצאה מהפסדו, החליף רייגן את מנהל הקמפיין שלו, ארגן מחדש את צוותו, והתרכז בניצחון בפריימריז בניו המפשייר. השניים הסכימו לעימות במדינה, שמומן בידי מטה הקמפיין של רייגן. רייגן הזמין גם את ארבעת המועמדים האחרים, אך בוש סירב להתעמת איתם, ובסופו של דבר הם ויתרו על העניין. העימות היה רגע מרכזי במערכה. בסופו של דבר הפסיד בוש בפריימריז עם 23% מהקולות בעוד רייגן סחף אחריו 50% מהקולות. בוש הפסיד ברוב הפריימריז הנותרים, ופרש רשמית מהמרוץ לנשיאות במאי של אותה השנה.

כאשר עתידו הפוליטי נראה עגום, מכר בוש את ביתו ביוסטון וקנה את אחוזת סבו בקנבונקפורט שבמיין הידועה כיום כ'מתחם בוש'. בוועדה הרפובליקנית, רייגן בחר בבוש כעמיתו למרוץ וכמועמדו לתפקיד סגן הנשיא.

כסגן נשיא ארה"ב שמר בוש בדרך כלל על פרופיל נמוך. הוא נמנע מקבלת החלטות או לבקר את רייגן בכל דרך שהיא. בוש ורעייתו נכחו במספר רב של אירועים ציבוריים וטקסיים במסגרת תפקידם, כולל בהלוויות ממלכתיות רבות, שהפכו לבדיחה שכיחה לקומיקאים. ברברה בוש מצאה שההלוויות מועילות במידה רבה לבעלה, ואמרה: "ג'ורג' נפגש עם ראשי מדינה רבים, מכהנים או אלה שעתידיים לכהן, בהלוויות שבהן השתתף, מה שמאפשר לו ליצור קשרים אישיים חשובים לנשיא רייגן".

ב-30 במרץ 1981, בתחילת ימי הממשל, נורה הנשיא



בוש הפעוט באחוזת סבו במיין

בתחילת 1992, קיבל המרוץ תפנית בלתי צפויה כאשר המיליארדר רוס פרו התמודד עצמאית לנשיאות, בטענה שלא הרפובליקנים ולא הדמוקרטים יכולים לחסל את הגירעון ולהפוך את הממשל ליעיל יותר



בוש ואובמה בחדר הסגלגל

בכירים סירבו להגיש את מועמדותם. אבל המיתון הכלכלי, והספקות שהוטלו על אופן סיום מלחמת המפרץ, הפחיתו את הפופולריות של בוש.

בוש ניצח בפריימריז בניו המפשייר בתוצאה של 53% מול 37% למרות הניצחון, תוצאה מפתיעה זו גילתה את חוסר שביעות הרצון מנשיאותו. ברגע שהוא קיבל את מועמדות המפלגה הרפובליקנית לנשיאות, בוש התמודד מול מושל ארקנסו הדמוקרטי ויליאם ג'פרסון ביל קלינטון. קלינטון תקף את בוש כמי שאינו עושה מספיק כדי לסייע למעמד הביניים וכאחד שמחוק לעניינים עם האדם הפשוט, מה שחזק את הדיווח הכוזב של העיתונאי אנדרו רוזנטל שבו נטען כי בוש לא ידע שיש סורק ברקודים בסופרמרקט.

בתחילת 1992, קיבל המרוץ תפנית בלתי צפויה כאשר המיליארדר רוס פרו התמודד עצמאית לנשיאות, בטענה שלא הרפובליקנים ולא הדמוקרטים יכולים לחסל את הגירעון ולהפוך את הממשל ליעיל יותר.

ב-3 בנובמבר, זכה קלינטון בבחירות והיה לנשיא ה-42 של ארה"ב, בהפרש גדול בחבר האלקטורים, ועם 43% מקולות המצביעים מול 37% לבוש, ו-19% לפרו. זאת הייתה הפעם הראשונה מאז 1968 בה זכה מועמד לנשיאות בבחירות עם אחוזי תמיכה של פחות מ-50%. רק מחוז קולומביה וארקנסו

לטובתו של בוש. בוש המשיך לנצח, וזכה גם בבחירות מקדימות רבות בדרום ארה"ב.

בבחירות שנערכו ב-8 בנובמבר זכה בוש ברוב הקולות וב-40 מהמדינות בקרב הקול האלקטורלי. הוא הצליח מאוד בפרווי הערים הגדולות, אולם באזורים כפריים הוא זכה בפחות קולות מאשר רונלד רייגן. באופן מפתיע, בוש גם הפסיד באיווה. וירג'יניה המערבית נשארה גם היא דמוקרטית. בוש ניצח רק בקושי במיזורי. גם במדינות כגון קנזס, דקוטה הדרומית ומונטנה, הרפובליקניות, ההצבעה הייתה הרבה יותר צמודה – עקב המיתון החקלאי בתקופת רייגן. התמיכה הכי גדולה בבוש הייתה בדרום. הוא גם הצליח מאוד במדינות צפון מזרחיות והפסיד בניו יורק רק בקושי. הוא גם זכה בדלאוור. למרות בנטסן, בוש זכה בטקסס. הזכייה של בוש בקליפורניה היא הפעם האחרונה שרפובליקני זכה במדינה זו. בוש היה המועמד הרפובליקני האחרון שזכה בכמה מדינות שמאז הוכרו בתור מעוזים דמוקרטים. מדינות אלו הן ורמונט, מיין, קונטיקט, ניו ג'רזי, דלאוור, מרילנד, פנסילבניה, מישיגן, אילינוי וקליפורניה. הוא זכה ב-53.4% מהקולות – אחוז שאחריו אף מועמד לא עקף אותו. הוא גם היה המועמד האחרון שזכה ברוב הקולות עד לבנו ב-2004. אלו היו הבחירות האחרונות בהן הרפובליקנים זכו ברוב האלקטורים הצפוניים.

בוש היה לסגן הנשיא המכהן הראשון שנבחר לנשיאות (ולא ירש נשיא שמת בעת כהונתו או התפטר) מאז מרטין ואן-בירון ב-1836. מסע הבחירות של בוש היה גם הפעם האחרונה - נכון ל-2018 - שקמפיין רפובליקני זכה ברוב קולות בקרב נשים.



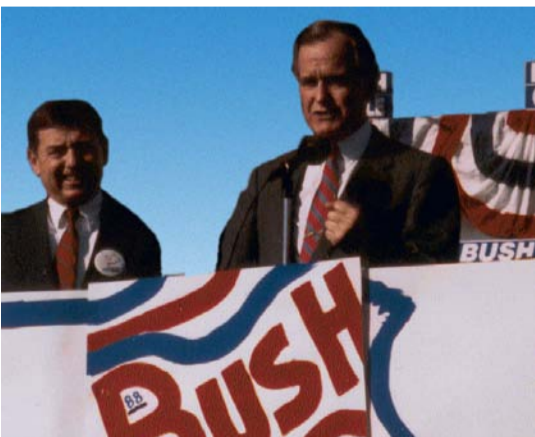
בוש וסגנו קוויל

## סדר עולמי חדש

ב-20 בינואר 1989 הושבע בוש לנשיאות ארה"ב, והחליף את רונלד רייגן. הוא נכנס לבית הלבן בתקופה של שינוי גדול בתולדות האנושות. חומת ברלין נפלה סמוך לתחילת כהונתו וברית המועצות התפרקה ב-1991. הוא הורה על תקיפות צבאיות בפנמה ובמפרץ הפרסי, ובשלב מסוים נרשמה נשיאותו כבעלת דירוג שיא של 89 אחוזי תמיכה.

במהלך נשיאותו מינה בוש שני שופטים לבית המשפט העליון של ארה"ב. ב-1990 מינה את שופט בית המשפט הפדרלי לערעורים, דייוויד סוטר, שהחליף את ויליאם ברנן הליברלי. מינויו של סוטר אושר בקלות והוא כיהן בבית המשפט העליון עד 2009, אך הצטרף לגוש הליברלי של בית המשפט, ואכזב את בוש. בשנת 1991 מינה בוש את קלרנס תומאס השמרן שהחליף את ת'ורגוד מרשל, שהיה גם בעל רקורד ליברלי מובהק.

בתחילת 1992 הודיע בוש על התמודדותו לנשיאות מחדש. לאחר ההצלחה מצד כוחות הקואליציה במלחמת המפרץ, טיפסו שיעורי האהדה לג'ורג' בוש ל-89%. נראה היה שבוש ייבחר בקלות מחדש. מועמדים דמוקרטים



בוש במהלך מסע הבחירות לנשיאות



בוש בערב הסעודית

# מוצרים לשבוע בלבד!

מקרר הפוך 600  
ליטר חברה ידועה



רק  
**3,590**

מכונת כביסה  
פתח חזית



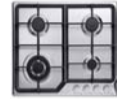
רק  
**695**

תנור בילדאין  
כולל טורבו



רק  
**535**

תנור בילדאין+  
כיריים



רק  
**885**

תנור דו תאי



החל מ-  
**1,790**

מכונתכביסה+  
מקרר+תנור



רק  
**2,490**

עסקה לדירות שכורות

מכונת כביסה  
פתח עליון AEG



רק  
**1,890**

מכונת כביסה בוש



רק  
**1,290**

מעבד מזון מולינקס  
1,000 וואט



החל מ-  
**268**

מגהץ אדים טפאל



רק  
**89**

מעבד מזון ברואן



רק  
**289**

מקרר לזוגות  
צעירים



רק  
**749**

מבצע לשבוע בלבד  
עד גמר המלאי

רדיו דיסק



רק  
**139**

סט קומקום+מקל  
בלנדר+מצנן



רק  
**99**

טאבלט 7"



רק  
**239**

נגן+מצלמה



רק  
**159**

מיקסר KMX  
1,000 וואט



רק  
**1,399**

מיקסר בוש  
1,000 וואט



רק  
**1,190**

שעון מעורר גם לשבת



רק  
**49**

מכשיר קשר עד 3 ק"מ



רק  
**129**

מבחר מקררים בחנות של סמסונג, שארפ | הובלות לכל חלקי הארץ עד 36 תשלומים

תצוגה בחנות הרב קוק 1 (דואר לשעבר) 03-6194438

וחנות הרב קוק 3 03-6163828



המשנה, ריככה את תביעותיה ועמדותיה בכך שהסכימה לשליטה אמריקאית בתהליך. גם עובדה זו תרמה לתחושת האופוריה הגואה ערב התכנסות הוועידה.

ב-30 באוקטובר 1991 התכנסה לאחר דיונים חוזרים ונשנים וועידה בינלאומית לשלום במזרח התיכון במדריד בירת ספרד, כ-18 שנים לאחר כינוס ועידת ז'נבה בשווייץ אחרי מלחמת יום הכיפורים. חרף ההתחלה המבטיחה ויצירת ערוצי המו"מ השונים, עלתה במהרה יוזמת מדריד על שרטון ונקלעה למבוי סתום. כל אחד מן הצדדים התבצר בעמדתו, הן במו"מ הישראלי-סורי והן במסלול הישראלי-ירדני-פלסטיני, ובכך קפא התהליך.

ממשלו של בוש ניסה להשיב את היחסים בין שתי המדינות לתבנית המקובעת והצרה של שנות ה-50 של המאה ה-20. ניסיון זה היווה את אחד משיאיו של 'משבר הערבויות', שהעיב על השנתיים האחרונות של בוש בבית הלבן ושדעך עם עלייתו של יצחק רבין לראשות ממשלת ישראל בבחירות לכנסת ה-13.

היעד המרכזי והבלתי-מוצהר של הדיפלומטיה האמריקאית במהלך המשבר הושג במלואו ב-23 ביוני 1992, כאשר מפלגת הליכוד בהנהגתו של שמיר נחלה תבוסה למפלגת העבודה בהנהגתו של רבין. ראשיתו של משבר הערבויות הצטלבה עם המשבר המחריף בתחום הסכסוך הישראלי-פלסטיני, שהעכיר את יחסיו של ממשל בוש עם ממשלת שמיר והעלה את מפלס החדשנות והטינה שרכשו הנשיא בוש ומזכיר המדינה שלו, גיימס ביירק, כלפי ישראל בהנהגת שמיר. התערבות שמזכירה במעט את טענותיו של בנימין נתניהו על ניסיונות השפעה של נשיא ארה"ב ברק אובמה באמצעות עמותות ה-V15 בבחירות לכנסת 2013.

## משבר הערבויות

העימות היה בסוגיית הערבויות הכספיות לבניית דירות עבור העולים החדשים מחבר המדינות. שורשיו היו נעוצים בתלותה הבלתי-פוסקת של ישראל בסיוע ותמיכה מצד ארה"ב מחד, ובמעמדו המחוזק של בוש כמנהיג מעצמת העל היחידה שנותרה במערכת הגיאופוליטית עם תום המלחמה הקרה מאידך.

מקורו של משבר הערבויות היה בפנייתו של ממשלת שמיר לקבינט של בוש, במרץ 1990, בבקשה לקבל ערבויות אמריקאיות להלוואה בסך 400 מיליון דולר אמריקני, אותה ביקשה מדינת ישראל מבנקים מסחריים בארה"ב על מנת לממן בניית שיכונים לעולים שעלו לישראל במסגרת העלייה מברית המועצות לשעבר בשנות ה-90.

הממשל נענה לבקשה באורח עקרוני, אך בפועל התנה את מתן הערבויות בהתחייבויות מצד ישראל שלא לבנות את השיכונים בשטחי הגדה המערבית ורצועת עזה, נוסף על העברת דיווח תקופתי על היקף פעילות הבנייה בשטחים. לאחר שישראל נתנה את הסכמתה לתנאי הממשל, נחתם ב-2 באוקטובר 1990 הסכם בסוגיה זו בין מזכיר המדינה ביירק לשר החוץ דוד לוי (הסכם זה נחתם ללא ידיעתו של ראש

ממשל בוש חתר להפרדת הסכסוך הישראלי-ערבי ממאמצי הקואליציה הבינלאומית בעיראק, שהובלו בהנהגתו. הממשל ראה בגלישת סכסוך זה איום על אחדות הקואליציה הבין-ערבית שהקים וכך לשים לאל את הזונו לייסוד סדר עולמי חדש ויציב. סדאם חוסיין ניסה לערער את הקואליציה ולערב את ישראל במלחמה כאשר שיגר טילים אל עבר ישראל. השקפה זו של ממשל בוש נבעה משום שתגובה צבאית מצד צה"ל הייתה מעיבה על החברות הערביות בקואליציה, שבין כה וכה פגעו ביחסיהן עם עיראק. על רקע זה, הופעלו בווינגטון הבירה משאבים רבים בכל שלבי המלחמה במטרה להבטיח את מידורה של ישראל מהלחימה, ושהסכסוך הישראלי-ערבי לא ישפיע על זירת המפרץ. מדיניות זו של ממשל בוש צלחה, וישראל נשארה מחוץ למלחמה בכל המישורים תוך שהיא משקיפה מנגד על ההתרחשויות וארה"ב דואגת שלא תנסה להשפיע במישרין על מהלכן, על אף הפגיעה בריכוזי אוכלוסייה בישראל.

## שלום מזרח-תיכוני

מאמצי הראשוניים של ממשל בוש לחתירת הסדר הסכסוך הישראלי-פלסטיני, שהראו ניצנים ראשונים בקיץ 1989, נקלעו למבוי סתום במרץ 1991 בשל התנגדותו של ראש ממשלת ישראל, יצחק שמיר להשתתפות נציגים ממזרח ירושלים בבחירות למועצה המחוקקת הפלסטינית. מאמצי ממשל בוש לקידום תהליך השלום הישראלי-פלסטיני הביאו לקרע גלוי ובוטה בין הבית הלבן לממשלת ישראל ה-24. עם שוך הקרבות במלחמת המפרץ, במרץ 1991, הבית הלבן יום מהלך מקיף בתכלית לנצל את עמדת המיקוח של ארה"ב כמעצמת העל היחידה בעולם ובוכות מדיניות ההבלגה שהפגינה במהלך המלחמה, כקרח קפיצה לקידומו של הסדר מדיני כולל בחסות ועידת פסגה בינלאומית.

מלחמת המפרץ העצימה את היוקרה וההשפעה של ארה"ב, ובאופן סימולטני החלישה את הארגון לשחרור פלסטין, שצידד במשטרו של סדאם חוסיין. סוריה נחלשה עוד קודם לכן, בעקבות התפרקות ברית המועצות, שהייתה לה מקור מרכזי לתמיכה ולאספקת מערכות נשק מתקדמות.

התפתחויות אלו העניקו לנשיא בוש פתח הזדמנויות להתקדמות לקראת היעד הנכסף של יישוב הסכסוך הישראלי-ערבי על כל נדבכיו. לשם כך, פרס הממשל האמריקאי את הרעיון לקיום ועידת פסגה בינלאומית, רעיון שהפך למציאות ב-30 באוקטובר 1991. הדרך להצלחתה של הוועידה נראתה סלולה ובטוחה. אש"ף לא לקח בוועידה חלק פעיל או ישיר וגם בתהליך המו"מ שאמור היה לבוא בעקבותיה, נוסף על כך שהחסות הרוסית בוועידה - שבעבר אפשרה לשמיר לתרץ את התנגדותו לוועידה - לא נראתה עוד מאיימת לאחר נפילת מסך הברזל.

סוריה, שסירבה להשתתף בוועידת ז'נבה ב-1973, ומאוחר יותר אף דרשה כי מליאת הוועידה הבינלאומית תהא גוף בעל סמכויות אכיפה שיפעל ליישומן של מתווה ההסדר הכפוי ויוכל להטיל וטו על הסכמות דו-צדדיות במסגרת ועדות



הנשיא בוש בבישיבת קבינט



בוש בבית הלבן

של קלינטון נתנו רוב מוחלט מקולותיהן למועמד אחד. בכל שאר המדינות, זכו בוש או קלינטון ברוב יחסי של הקולות. 37.4% אחוזי התמיכה שבוש קיבל היו התוצאה הנמוכה ביותר עבור נשיא מכהן מאז ויליאם האורד טאפט ב-1912 (23.2%) שגם הוא נאלץ להתמודד עם שני יריבים (וודרו וילסון ותיאודור רוזוולט). התוצאה של בוש הייתה הנמוכה ביותר עבור מועמד של המפלגות הגדולות מאז אלף לנדון שקיבל 36.5% אחוזים מהקולות ב-1936. לבוש היו אחוזי תמיכה נמוכים יותר אפילו מאשר להרברט הובר שהובס ב-1932 (וזכה ל-39.7% תמיכה).

## תם עידן

עם עזיבתו את הבית הלבן, פרש בוש לגמלאות עם רעייתו לבית שרכשו בווסט אוקס, שכונה במערב יוסטון ליד טנגלווד. היה להם משרד נשיאותי בתוך בניין פארק לוריאט ביוסטון. הזוג בוש היה הזוג הנשיאותי הנשוי למשך הזמן הארוך בהיסטוריה, לפני ג'ון ואביגיל אדמס. בינואר 2015 חגגו בני הזוג בוש 70 שנה לנישואיהם.

ב-2011 לקה בוש במחלת פרקינסון שאילצה אותו לנוע באמצעות כיסא גלגלים או קלנועית. בוש נפטר ב-30 בנובמבר 2018 בגיל 94 בביתו שביוסטון. לאחר מותו יצא נשיא ארה"ב דונלד טראמפ בהצהרה רשמית בה שיבח את מדיניותו והישגיו והורה על הורדת הדגל לחצי התורן, זאת למרות שהנשיא המנוח הצהיר רשמית שבבחירות האחרונות הצביע עבור הילארי קלינטון ואף כינה את טראמפ בשלל כינויי גנאי. כמו כן הוציאו הודעות תנחומים הנשיאים לשעבר ג'ימי קרטר, ביל קלינטון, בנו ג'ורג' ווקר בוש וברק אובמה, ובנותיו של הנשיא לשעבר ריצ'רד ניקסון.

## גיאופוליטיקה

אחרי שגוללנו את מסכת חייו העמוסה של ג'ורג' בוש האב, נתפנה לעסוק מעט בתרומתו, אם הייתה, למדינת ישראל ולמזרח התיכון, אזור בו היה שקוע עד למעלה ראש. 45 שנים לאחר שוך הקרבות של מלחמת העולם השנייה ותומה, מצא עצמו בוש בראשיתו של מערכת גיאופוליטית חדשה, שצל המלחמה הקרה לא העיב עליה יותר. עם נפילת מסך הברזל, שהובילה להתפרקות ברית המועצות, התגבש לו עולם קוטבי חדש, שבראשו ניצבת ארה"ב כמעצמת העל היחידה בעולם. קווי המתאר של הסדר העולמי החדש התבטאו עם פלישתה של ארה"ב לעיראק, לצד קואליציות מדיניות נוספות, בראשית אוגוסט 1990. ממשל בוש, שהיה לראשונה זה עשרות שנים משוחרר מרצונותיה והשפעותיה של ברית המועצות, הצליח לגבש בתוך זמן קצר קואליציה בינלאומית שכללה בתוכה בין היתר את ערב הסעודית, הממלכה המאוחדת וצרפת, ובכך פרצה מלחמת המפרץ.



בוש עם בנו הנשיא



ניהול המערכה הציבורית של איפא"ק, חרף ניסיונותיו של בוש להציג פעילות זו כבלתי-לגיטימית וסותרת את האינטרס הלאומי-אמריקאי, עוררו את חמת הממשל. ב-21 בפברואר 1992 הכריז הנשיא בוש כי הערבויות המבוקשות יועברו לישראל ויאושרו אם ממשלת שמיר תפסיק באופן מוחלט את הבנייה ביהודה ושומרון.

המדיניות האמריקאית המסורתית בנושא ההתנחלויות, קובעת כי יקוזזו מכספי הסיוע האזרחי שמעניקה ארה"ב לישראל הסכומים שהשקיעה בהתנחלויות מדי שנה, מעבר לשיעור מוסכם מראש. בניגוד למדיניות מסורתית זו, הכריז הנשיא בוש בשלהי פברואר 1992 על מדיניות חדשה. את מקומה של 'מדיניות הקיזוז' תפסה נוסחה טוטלית ומרחיקה לכת בהרבה, שהתנתה את הענקת כספי הערבויות בהפסקה מוחלטת של כל פעולות הבנייה בגדה המערבית.

## הטיית בחירות

בוש ניסה לנצל את הבחירות לכנסת ה-13 שמועדן קרב ובא, ואת הצורך המידי של ראש הממשלה שמיר לגייס למחנה תומכי מפלגת הליכוד את עשרות אלפי העולים ממדינות ברית המועצות לשעבר שסוגיית הדיור הייתה בראש מעייניהם, במטרה להניע את ממשלתו לשנות את עמדתה בסוגיית ההתנחלויות מן היסוד תוך קשירת קבלת הערבויות בהפסקה מוחלטת של הבנייה בגדה המערבית.

לכאורה, האסטרטגיה החדשה העל נועדה לאלץ את שמיר לסוג מעמדו המקובעות והניציות בסוגיות אלו. אך ההערכה בבית הלבן הייתה שאם שמיר יסרב להכיר בה, אזי האסטרטגיה תסייע ליריבו של שמיר ומנהיג מפלגת העבודה הישראלית, יצחק רבין (שיומיים קודם להצהרת בוש ניצח את שמעון פרס ונבחר למנהיג ומועמד מפלגת העבודה לראשות הממשלה בבחירות לכנסת) לנצח את שמיר בבחירות.

התבצרותו של שמיר בעמדתו וחסר נכונותו לנהל משא ומתן לגלות גמישות מול ממשל בוש הובילו לכך שהפסיד באופן ניכר את הקול הרוסי בבחירות ביוני 1992.

הבחירות שנערכו ב-23 ביוני 1992, הסתיימו בניצחונה של מפלגת העבודה בראשותו של ראש הממשלה לשעבר יצחק רבין, לאחר מערכת בחירות שסוגיית הבנייה בגדה המערבית עמדה במרכז. בערב הבחירות ניסה ראש הממשלה שמיר, באופן נואש, לגייס את חברי הקונגרס של ארה"ב למאבק במדיניותו החדשה של ממשל בוש, ניסיון שנחל כישלון. הסוגיה הוצגה על ידי הממשל כקשור בנושא הטעון והשוני במחלוקת בדבר הבנייה הישראלית בשטחי הגדה המערבית, ולא בשיפור איכות חייהם של העולים מברית המועצות.

משהתפרסמו תוצאות הבחירות לכנסת ה-13, שהסתיימו בניצחונה של רבין ומפלגת העבודה, הגיע המשבר לידי גמור ויושב במהרה. התחייבותו של רבין לצמצם - אם לא להקפיא לחלוטין - את היקף הבנייה בגדה המערבית, לצד שאיפתו של הנשיא בוש (שבסופו של דבר נכזבה) להרחיב את תמיכתו האלקטורלית בקרב יהודי ארה"ב ערב הבחירות לנשיאות ארה"ב 1992 באמצעות נרמול יחסי ארה"ב-ישראל, הכשירו את הקרקע ליישובו המהיר של משבר הערבויות.

בחודש יולי 1992 אשרר רבין התחייבותו זו, ובעקבות זאת נסוג בוש מתביעתו להקפאה מוחלטת של הבנייה בגדה המערבית כתנאי לאישור הערבויות. הסכם הערבויות נחתם ביום 11 באוגוסט 1992, שבמהלכו ערך רבין ביקור רשמי בארה"ב. ממשל בוש חזר לנהוג לפי 'מדיניות הקיזוז' ובו בזמן אישר את מלוא סכום הערבויות שדרשה ישראל - 10 מיליארד דולר לכחמש שנים.

המשבר תם, ואיתו גם נשיאותו של ג'ורג' הרברט ווקר בוש. בבחירות לנשיאות שנערכו בנובמבר 1992, הובס הנשיא בידי מועמדה של המפלגה הדמוקרטית, מושל ארקנסו הצעיר, ביל קלינטון, שזכה בכ-85% מקולותיהם של יהודי ארה"ב (בוש זכה ב-11% מקולות היהודים, בעוד המועמד העצמאי רוס פרו זכה ב-9% בלבד).

בעוד שבמהלך הבחירות לנשיאות ארה"ב 1988 זכה סגן הנשיא בוש ב-35% מקולות היהודים, הצטמק שיעור התמיכה בו באורח דרמטי בחלוף שנות נשיאותו ובכך שיקף, במידה רבה, את השפעתו והשלכותיו של משבר הערבויות. בניגוד להישגו היחסי של בוש בהשגת קולות יהודי ארה"ב בבחירות 1988 ולהצלחותיהם היחסיות של מועמדים רפובליקנים אחרים במהלך שני העשורים קודם לכן, הבחירות לנשיאות 1992 השיבו את בוש חזרה לבחירות לנשיאות ב-1964. במערכת בחירות זו, זכה המועמד הרפובליקני בארי גולדוטר, סנאטור מאריזונה שאביו היה יהודי, ב-10% מקולות היהודים בעוד הנשיא לינדון ג'ונסון זכה בכ-90%.



בוש ורייגן

## הפסד הקול היהודי

ברצונו של בוש היה למנוע בכל מחיר את קבלת הערבויות. הוא תבע ממשלת שמיר להאציל לו את סמכות הפיקוח על יישום מדיניות ההתנחלות של ישראל, אך לא הסתפק בתביעה זו. ב-12 בספטמבר 1991 כינס בוש מסיבת עיתונאים, בה תקף בחריפות את מצדדיה של ישראל בקונגרס בפרט ובדעת הקהל האמריקאית בכלל, על כך שעמדתם בסוגיית הערבויות נגזרת כל כולה משיקולים פנימיים וצרים ולפיכך מתעלמים מהאינטרס הלאומי של ארה"ב.

בעוון התבטאויות חריפות אלו, שילם בוש מחיר אלקטורלי כבד. התבטאויותיו הפחיתו את תמיכת קולותיהם של יהודי ארה"ב בו במהלך הבחירות לנשיאות ארה"ב ב-1992 ל-15% בלבד. אך גם אמירותיו לא ציינו את שיאו של משבר הערבויות. כשהתברר לממשל שלא ניתן לממש במהירות וביעילות את רעיון משטר הפיקוח ובקרה שהציע, שכספי הערבויות יוכלו לאפשר למדינת ישראל לשחרר סכומים אחרים מתקציבה השוטף לשם בנייה ביהודה ושומרון ומשהוקמו הבחירות לכנסת ה-13, הקצין בוש את עמדתו ומשבר הערבויות החמיר.



הנשיא רייגן וסגנו בוש



בוש בעימות עם רייגן

הממשלה שמיר ובניגוד לעמדתו).

משהגיע הממשל למסקנה כי המידע שסיפקה לו ממשלת שמיר בחודשים שלאחר חתימת ההסכם על היקף הבנייה בגדה המערבית היה לוקה בחסר וחלקי, עוכבה קבלת הערבויות. ב-14 בפברואר 1991, בעיצומה של מלחמת המפרץ, נהפכה התגלעות המחלוקת השקטה בין וושינגטון הבירה וירושלים לקרע פומבי וחריף. ביום זה העניק שגריר ישראל בארה"ב, זלמן שובל, ריאיון עיתונאי לסוכנות הידיעות "רויטרס", ובו התאונן על הסחבת והבירוקרטיה בקבלת הערבויות, וכן על העיכוב באישור הסופי של חבילת הפיצוי האמריקאית לישראל בגין נזקי המלחמה שנגרמו לישראל.

תגובתו של מזכיר המדינה בייקר הייתה חריפה: הוא תקף בגלוי את שובל על כך שחרג בדבריו "מגבולותיה של ההתנהלות הראויה לשגריר של מדינה ידידותית", ובו בזמן הוקיע את "כפיות הטובה" של ישראל לנוכח הצבת טילי הפטריוט האמריקאים על אדמתה ושיגורי צוותים אמריקאים להפעלתם. בייקר הוסיף ואמר כי בזכות מלחמת המפרץ חוסל האיום העיראקי על ביטחונה הלאומי של ישראל, ועל כן על ישראל להיות אסירת תודה לאמריקה.

ב-18 בפברואר 1991 התנצל ראש הממשלה שמיר בפניו של הנשיא בוש על דבריו של השגריר שובל ודומה היה כי המחלוקת הובאה לידי גמור. בחלוף ימים אחדים העניק ממשלו של בוש את הערבויות המבוקשות בסך 400 מיליון דולר. ברם, עד מהרה התברר שמשבר זה היה יריית הפתיחה במחלוקת וקרע מחריפים, על רקע הצורך הישראלי הבהול למתן ערבויות נוספות, הפעם בהיקף גדול הרבה יותר מקבלת הערבויות הראשונות.

נוסף על כך שהבית הלבן לא ריכך את התנאים למתן הערבויות, הבית הלבן ביקש באוגוסט 1991 לדרות את הטיפול בהן לאחר כינוסה של ועידת מדריד. למעשה, בקשה זו הייתה אמצעי להפעלת לחץ שנועד לאותת לראש הממשלה שמיר על קיומו של קשר ישיר בין נכונותה של ישראל לקחת חלק בוועידה ואישור הערבויות בשלב מאוחר יותר.

בראשית ספטמבר 1991, החלה מערכת הסברה ענפה בידיהם של נציגי איפא"ק בגבעת הקפיטול, כאשר חברי הקונגרס של ארה"ב שבו מפגרת הקיץ ודורבנו לתמוך בבקשת הערבויות. לעימות ניתן פומבי רחב. בעוד שהנשיא בוש מודיע על התנגדותו המפורשת לדון בערבויות בעיתוי זה, מצדדי ישראל פתחו בפעולות שרלנות אינטנסיביות על מנת לקדם את הנושא.



בתמונה הרקע: האהל של ה'אור המאיר'

# א שבת אין צײט אױך

שבוע ימים עשה יוסי גיטלר באוקראינה, במהלכה נתקל במראות מלבבים של יהודים השבים לכור מחצבתם ואחרים המציתים את אש היהדות בעיירותיה, לצד גילויי אנטישמיות מבחילים. פקד ציוני קודש של גדולי עולם רועי החסידות זי"ע וסובב בחוצות ערי ברית המועצות לשעבר. קפא במינוס עשר מעלות, שאב מים מבורות פעילים וגילה לאיזו מטרה מופיעות ספרות על הרמזורים • וגם: חוויות הטיסה עם 'אל על' שהותירו דווקא רושם חיובי • פרק ראשון בסדרה

|| יוסי גיטלר ||

**משום מה כל אחד מהם  
בטוח שהסיבה שהשבת  
לקודמו בשלילה היא  
כנראה בשל אפו החריג  
שלא מצא חן בעיניך.  
אחרת אין לי כל הסבר  
לטמטום של פניה חוזרת  
ונשנית לאותו אדם עם  
אותו מוצר**

ר חבת ידיים היא אוקראינה. המרחקים מנקודה לנקודה הם אדירים. מהרגע בו ניתקו גלגלי המטוס מהאספלט של מסלול ההמראה בנתב"ג ועד לנחיתה בשדה התעופה בקייב לא חלפו יותר משעתיים ושלושת רבעי השעה. הדרך מקייב לז'יטומיר, לעומת זאת, ארכה כמעט שלוש שעות. מעט יותר ממה שארך להגיע מהמזרח התיכון למזרח אירופה. וזו עוד הייתה הקצרה שבדרכים שנכוננו לנו במהלך המסע.

גם כמות התושבים אדירה. בניגוד למה שמקובל אולי לחשוב על מדינות הגוש הקומוניסטי שמרחביה שוממים ואין בהם איש, סיבוב מהיר ברחובותיה של העיר ז'יטומיר בצהרי יום שיש העלה תמונה שדי דומה למתרחש בריכוזים החרדיים בישראל. תחנות האוטובוסים הומות אדם, המדרכות גדושות בתושבים שיצאו או חזרו מקניות בשווקים ובקניונים הרבים שמעטרים את העיר. ועוד נקודה, היא הצפיפות הנוראה באוטובוסים הפנימיים, נראה שלחברות התחבורה בערים החרדיות יש עוד כמה דברים ללמוד ממקבילותיה האוקראיניות.

עיר מחוז היא ז'יטומיר. סביב לה כפרים ועיירות, חלקם עתיקות וציוניות, באחד מהם ראינו ישישים שואבים מים מבאר דלוחה. לרגעים שבנו במנהרת הזמן עשרות שנים לאחור. הבתים הטיפוסיים, הקור המקפיא, כובעי הפרווה והעץ ששולט בכל פינה, הזכירו את כל מה שקראנו על אבותינו ואבות אבותינו. שנולדו בעיירות הללו, חיו ופעלו בהם, הגו בתורה ועמלו בחסידות וגם נקברו שם. לא הכירו את העולם הגדול, לא ידעו כלום מעבר לדי' אמות של יראה והלכה, וכך השלימו נפשם לאלוקים.

כאן גם נמצאת האדמה הזועקת את קול דמי אחינו. ברגבי האדמה שאנחנו דורכים בסוליותינו בערבות אוקראינה האפורות, נטמנו קדושים וטהורים, שהעלו על המוקד רק בגלל שיוכם לעם הנצח. עצי המחט התמירים והחשופים שנישאים מלוא העין לאורך כל כבישי אוקראינה, מספרים בשתיקתם את הסיפור היהודי שנחבא תחתם. ערלים באים בימים מביטים בנו בהשתאות מהולה בתיעוב. הפנים שלהם אומרות הכול, איך הם קיימים עדיין? חשבנו שהשמדנו אותם כליל, חלילה. הם חישבו להשמיד להרוג ולאבד, אולם משמים גוננו על פליטת עמו ישראל, ומהר ציון שם הייתה פליטה מגיעים היהודים בהמוניהם ומוכיחים בפעם המי יודע כמה בהיסטוריה, שנצח ישראל לא ישקר וכל כלי יוצר עליך לא יוצלח.

## 'אל על': לא הכול שחור

**ליל ששי פר' וישלח - נמל התעופה בן גוריון**  
לראשונה בחיי אני עולה על מטוס. בשניות הראשונות אני עוד מנסה לשכנע את עצמי שאני הולך לחוות משהו שלא מעלמא הדין. אני הולך לטוס. אחרי כמה דקות אני מבין שחבל על הניסיונות הפחטיים. קצת יותר צפוף מאוטובוס,

ריח פחות נעים ומושבים שראו ימים טובים יותר. זה הכול. דווקא השירות והצוות מעולים. טיסת 'אל על' לקייב. וחייבים לומר מילה אחת טובה על החברה שעוברת מסע השמחה אקטיבי בשבועות האחרונים. לא באתי להיכנס בזאת לכל הטיעונים, שרובם הגדול נכון בהחלט. אבל אם יודעים להתלונן כשרע צריכים גם לדעת להודות כשטוב. והפעם הזו 'אל על' הוכיחה שירות מעל ומעבר. איך ששמענו מנוסעים מתמידים, מדובר בהתנהלות חריגה כאשר הדברים אמורים ב'אל על', אבל אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות. ומה שהעניינים שלי ראו היה צוות נפלא ואדיב, חייכני ואישי. הכול היה למישרין בכל המובנים ובכל ההיבטים. בשבוע הזה היה חשוב לומר גם מילה טובה כשמגיע.

ונשוב לתחושות. הרגע היחיד שאתה בכל זאת חש משהו הוא בהמראה. תחושת הניתוק מהקרקע היציבה והעלייה לשחקים נוסכת טללי רוגע. הרגשת הריחוף מטיבה את התחושה הכללית והנוסעים כולם נכנסים לשגרת טיסה. אחרי שעה אתה מקבל ארוחה. במחשבה קצרה אני משער את הדרך מעיר מגורי בדרום הארץ לירושלים - לא פחות, ולפעמים אף יותר מהטיסה כולה - ומהרהר למה ב'אגד' לא העלו בדעתם לחלק ארוחות. כנראה שבשמים זה אחרת. מחיאות הכפיים של הנחיתה גודעות את החוויה המפוקפקת ורק הדיילת שמכריזה על מינוס שמונה מעלות ששורר בחוץ, מצליחה לעורר בנו עניין.

בית הנתיבות האוקראיני מקבל את פנינו מנומנם ומרוקן בשעה זו של תחילת לילה. בנתב"ג בשעה כזו לא ניתן למצוא מרצפת אחת ריקה. אוקראינה הענקית לא מצליחה להוציא מתוכה נוסעים ליעד כלשהו בשעה זו של הלילה. עניין של מנטליות.

## והידיים ידי עשו

את פנינו מקדמים כעשרה קבצנים מוצקי גוף. טוב, לא ממש קבצנים אבל ככה הם לפחות ניכרים על פי מעשיהם. כל אחד ניגש אליך בתורו ושואל את אותה השאלה: טקסי או דולרים. כלומר, אתה צריך נסיעה או המרת מט"ח. משום מה כל אחד מהם בטוח שהסיבה שהשבת לקודמו בשלילה היא כנראה בשל אפו החריג שלא מצא חן בעיניך. אחרת אין לי כל הסבר לטמטום של פניה חוזרת ונשנית לאותו אדם עם אותה מוצר. מה שהוא לא היה צריך לפני עשרה רגעים אין סיבה שהוא לפתע ימצא בו עניין. אבל לך תשווק היגיון לאוקראיני. הטרמינל המוסק לא מבשר את מה שממתין לנו בחוץ. פורטים כמה דולרים לגריבנות - המטבע המקומי, (השער: 28 גריבנות לדולר אחד) - ויוצאים החוצה. הכפור הולם כך בבת אחת. אבל חייבים להודות, נסבל. כן, קפוא וקר מאוד, אולם ביחס לאיך שאתה מתאר לעצמך מינוס של 8 מעלות, המצב יחסית בסדר. אולי זה הרוח שלא נושבת, מה שלפחות מונע מהקור לחדור לתוך הפרצוף ולחולל בו שמות. הנסיעה מתחילה עם רכב שנושא על גחונו את המותג המקומי 'פיאכלה', חברת השכרת רכבים של חסיד ברסלב הגורפת רווחים די נאים מקהל הלקוחות החרדי שצובא על



לרגעים שבנו במנהרת  
 הזמן עשרות שנים  
 לאחור. הבתים  
 הטיפוסיים, הקור  
 המקפיא, כובעי הפרווה  
 והעץ ששולט בכל  
 פינה, הזכירו את כל מה  
 שקראנו על אבותינו  
 ואבות אבותינו. שנולדו  
 בעיירות הללו, חיו ופעלו  
 בהם, הגו בתורה ועמלו  
 בחסידות וגם נקברו שם

כיבוש חצי האי קרים, גם המצב הביטחוני כבר לא משהו. (בעת שהותי שם התלקחה שוב המתיחות הבין-מדינתית בין אוקראינה לרוסיה, ועל כך בהמשך).

מאחר ועשיתי את דרכי מקייב מערבה לעבר מחוז ז'יטומיר, המראות שראו עיני לא נפלו מכל מדינה מתוקנת אחרת. את הצד השבור של המדינה אני עשוי לגלות בימים הבאים, כאשר נעשה דרכנו מזרחה לציוני הקודש של מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב ורבי נחמן מברסלב. כנראה שהיו בשלטון האוקראיני מי שהגיעו להשגות עליונות במושג של 'כל עצמותי תאמרנה' והחליטו לא למנוע טוב מכלל הנוסעים לציוני הקודש, שיזכו להשתטח בהכנה דרבה ובריסקו עצמות על מצבות רועי החסידות זכותם תגן עלינו.

## חגורת בטיחות

העצירה בתחנת דלק מקומית מחזירה את הצינה לעצמות. הדיסוננס בין קרני השמש הישראליות למינוס 8 האוקראיני ממשיך לטפוח על הלחיים הקופאות. הקופאית לא נראית מופתעת ממניין היהודים העטופים במיטב הלבוש החסידי המסורתי ששוטפים לה לפתע את החנות. היא רגילה למחזות אלו. בכלל, נוכחנו לראות בכל המקומות שהיינו בהם ברחבי אוקראינה, מראה יהודי הוא לא משהו שמעורר פליאה או התרגשות בקרב מאן דהוא. הציבור החרדי, ולא רק מארץ ישראל, שהפך בשנים האחרונות את המקום ליעד התיירותי מספר אחד, הפך את המראה החרדי האוטנטי למחזה נפרץ בכפרי ועיירות אוקראינה כולה, ולא דווקא באומן ומז'יבור'. לראשונה אני גם נתקל בשלג. ישן בוצי ומלוכלך, אבל שלג. למרות הטמפרטורה הקפואה העדר המשקעים מנע מהלבן הזה להיראות עד לקטע דרך זה. הוא גם לא יופיע בימים הקרובים, אבל בימים המאוחרים יותר עוד נקבל ממנו והרבה.

הדרך ממשיכה. הנהג, מורגל בתנאי הדרך שהופכים לגרועים מרגע לרגע, לא מפסיק לרגע מלשלוח הודעות וואטסאפ מוקלטות. לרגע אני תמה, אם השיחה מתנהלת כולה בהקלטות ללא כיתוב בודד לא היה פשוט יותר להתקשר בטלפון? אבל כנראה שלא הכול אני צריך להבין. בפרט במדינה זרה.

הקטע הכי מעצבן באוקראינה קשור דווקא לחגורות הבטיחות. בניגוד למדינת המוצא שלנו, באוקראינה אין חובה לחגור כלל וכלל. אחרי שתי דקות שאתה מתרווח בנוחות על הכיסא המרופד שיש לטנדר האוקראיני להציע (ויש להם מה להציע), מגיעה הקפיצה הראשונה או הסטייה הפתאומית שמבהירה לך שאולי חוק אין כאן, אבל אם חפץ חיים אתה, מוטב שתמהר לחנוק את עצמך ברצועת הבר הבטיחותית. לכו תדעו, אולי לכן לא עשו חוק – זה פשוט מיותר.

שערי המדינה הקומוניסטית לשעבר. אין נחמד יותר מלשבת ברכב בארץ זרה ונהג מנוכר שלא מבין מילה אחת שאתה מדבר איתו, אבל על המשענת מופיע סמל יהודי עם מילים עבריות 'פיאכלה'. סוג של אור בתוך החושך. נס חנוכה.

ואם כבר הזכרנו נהגים שלא מבינים, גם אחרי כל נפנופי הידיים הנואשים לעברם, שאתה בסך הכול רוצה שיסע קצת יותר מהר, כאן המקום להמליץ משמעות מחודשת לפסוק 'הקול קול יעקב והידיים ידי עשו': במקומות מעין אלו התקשורת באמצעות הקול היא רק בין זרע יעקב, עם בני עשו הדו שיח מתנהל עם ידיים בלבד וכולי האי ואולי.

עוד דבר חמוד שראינו באוטובוסים של התחבורה הפרטית באוקראינה: הנהג אף פעם לא לבד. תמיד יצטרף אליו עמו עמית לעבודה שישב בספסל הראשון, מוכן ומזומן לרגע בו תכריע העייפות את הנהג התורן, אז יחליף אותו בתפקיד וינהג את כל הדרך עד להירדמות וחזור חלילה. הנסיעות הארוכות בכבישים החשוכים בהחלט מצדיקים את התופעה.

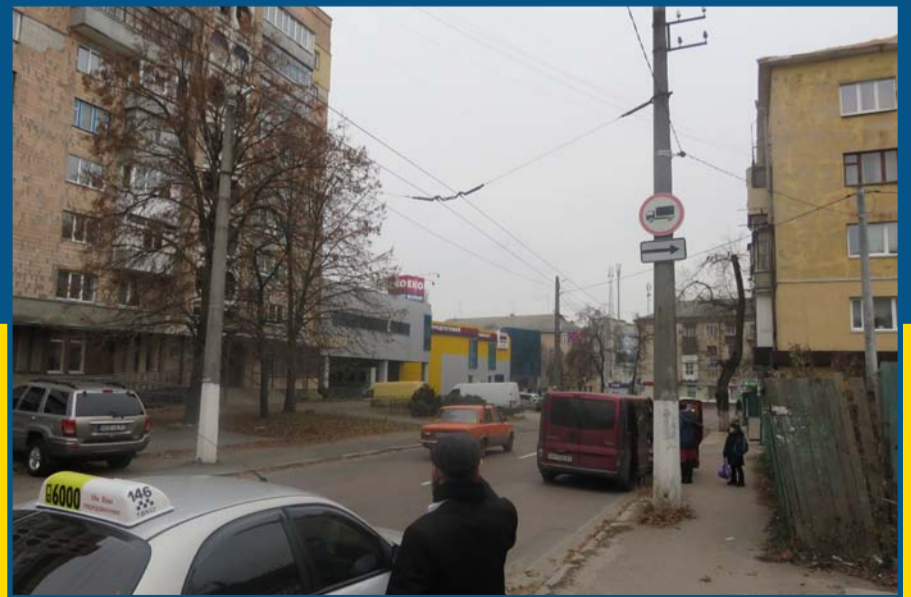
## מזרח ומערב

הדרך מתחילה ואני מתחיל לתהות אולי אני בכלל עדיין בישראל. הכבישים השבורים עליהם שמעתי תמיד משיבי אוקראינה, נעלמו מן העין – לכל האופק נמתחים אוטוסטרדות ענק עם נתיבים רבים לשני כיווני הנסיעה, מרובדים באספלט חדש וחלק בלי זכר לפצפוצי קל. שלטי חוצות ענקיים מושכים את עיני הנהגים ממש כמו בנתיבי איילון. בקיצור שום דבר שמזכיר היטלטלות של חודשים בדרך לצדיק.

בהמשך הבנתי שפשוט עוד לא הגעתי לאוקראינה האמיתית. זו שהציוויליזציה פסחה עליה כפי הנראה לנצח. עודני בכבישי מדינת קייב. לשם השוואה: משהו כמו בין מדינת תל אביב למדינת ירוחם. רק עם נטייה עזה יותר לכיוון מטה בצד השני של המטבע.

עוד דבר שאני למד במהלך המסע המיוחד הם ההבדלים ברמת החיים בין מזרח למערב אוקראינה. יש משהו מדהים בכל העולם, שמחלק בצורה קוטבית בין מזרח למערב. תמיד הצד המזרחי יהיה עני יותר, מיושן יותר ולא מעודכן לעומת הצד המערבי. (טוב, לא תמיד - עד שאריה דרעי מגיע כמובן). זה בכל העולם: הגוש המערבי בהנהגת ארה"ב והאיחוד האירופי מול המזרח התיכון והרחוק ומדינות כמו סין יפן והודו. זה ביבשת אירופה בין מדינות המערב כמו בריטניה צרפת בלגיה איטליה וגרמניה למדינות המזרח כמו פולין אוקראינה הונגריה צ'כיה ורומניה. וזה גם בישראל הקטנה שלנו, המערב על גוש דן וערי השרון מכאן אשדוד וראשל"צ משם, לעומת המזרח: ירושלים בית שמש ישובי השפלה בקעת הירדן וישובי יהודה שומרון ובנימין.

גם באוקראינה לא השתבש הסדר העולמי, ובעוד מערב המדינה מפותחת (עד כמה שאפשר לקרוא מפותחים לכפרים ששואבים בהם מים מהבאר בדליים), וגם הפרנסה יותר קלה בהם, הרי שבצד המזרחי, מה שאומר כמה שמתקרבים יותר לגבול הרוסי, החיים נהיים קשים יותר ויותר. גם ההתפתחות האיטית, גם אפשרויות התעסוקה ובשנים האחרונות, מאז



## מקבץ נדחי עמו ישראל

ניר ברקת ומאיר פרוש תחת הסיסמה "לא מדבר – עושה". במהלך השבת שנשעה במתחם יהיה לנו די והותר זמן לתהות על קנקנם של החוסים במקום ולהבין את היקף הפעילות המדהימה ואת משמעותה. כעת אנחנו נפנים לחלק השני של המקום. בית ההארה המקומי. המקום מעוצב בניחוח עתיק ונוסטלגי. הכול כולל הכול עשוי מעץ טבעי, חלקו אפילו ללא סיתות וחיתוך. ענפים כמו שהם מרכיבים את הגדרות ועוד כיוצא באלו.

### מביתר לזיטומיר

חדר האוכל המרכזי מקבל את פנינו בחמימות נעימה שמפיצים גורי העצים המתפצצים לאיטם ב'אח' המקורי הניצב בפנינת החדר. הספות המרופדות בגוון וניל משרות תחושת מכובדות והכורסאות עטויות הכריות מוסיפות הדר למראה.

האוכל המונח על השולחן הוא בכמות ואיכות שבישראל היה צריך כמה חודשים רק כדי לטעום מכל אחד מהם. לא יודע מה יש בה, באוקראינה, שהמעיים מסוגלות להכיל פתאום כמויות בלתי נדלות של אוכל. ידוע מצדיקים שהנשמה היתירה בשבת, מאפשרת ליהודי שניזון כל השבוע מפת לחץ ומים דחק להעלות על שולחנו שלוש סעודות של בשר ודגים וכל מטעמים. מופת מעין זה מתרחש לו גם בארץ העמים. הטעם טמיר ונעלם ואין איתנו יודע על מה.

במרכז החדר ניצבים שני בחורים צעירים בעלי מראה ישראלי קלאסי. אחרי כמה מילות נימוס העברית שבפיהם לא מותירה כך ספק שאלו ישראלים מבטן ולידה. אני מתעניין לסיבת שהותם במקום ומגלה שלא רק יתומים מרחבי ברית המועצות לשעבר מכיל הכפר, אלא שגם כאלו שקשיים כאלו ואחרים מיררו עבורם ועבור משפחותיהם את החיים בארץ,

ואז זה מגיע. הרגע שאתה נכנס בשערי הכפר 'אור אבנר' בשיפולי אחד הכפרים שבמחוז ז'יטומיר. הכפר קרוב מאוד לעיר המחוז (נשמע נוסטלגי משהו "עיר המחוז") ז'יטאמיר. רק נהר רחב מפריד בין ביתני הכפר הציורי שתושביו, לפחות חלק מהם, שואבים את מימיהם מבאר ישנה הממוקמת בסמוך - לבנייני המגורים הגבוהים של העיר שמכילה למעלה מ-300,000 תושבים, משהו בסדר גודל של אשדוד או פתח-תקווה. ב'זום' של המצלמה הצלחתי כמעט להיכנס לתוך חלונות הקומות הגבוהות של בירת המחוז.

הכפר משויך לרשת בתי היתומים, המכונים כפרי נופש, 'אור אבנר', שמתפעלת חסידות חב"ד ברחבי ברית המועצות. ההגדרה היא אמנם 'בית יתומים' אבל למרבית הילדים השוהים במקום יש אבא ואימא שחיים היכנשהו במרחבי המדינות שבעבר הרכיבו את הגוש הקומוניסטי. הסיבות שהם נמצאים במקום הזה ולא בבית החמים של הוריהם, היא או כי אין להורים שלהם בית, או שהם לא מכירים את ההורים שלהם כמעט מיום לידתם או מסיבות נוספות שונות ומשונות שלא נרחיב עליהן כאן. בחז"ל יש מהם שמכונים 'אסופי ושתוקי'. נשמות אומללות שיד הגורל יידתה אותם לארבע כנפות הארץ. בנשיאות הרשת עומד הנגיד היהודי-רוסי לב לבייב, שיותר מסמלי היה ביקורנו באתר שעומד תחת נשיאותו, בדיוק בתקופה ששמו נקשר בפרשיות כאלו ואחרות, שהגיעו לצערנו עד לכדי איבוד חיים של אחת מעובדותיו ממש באותם ימים. בשטח לא ניתן לכך כל ביטוי, הפעילות נמשכת כסדרה ללא שינוי.

אם נדייק יותר בהקשר של כפר הנופש בז'יטומיר, הרי שמי שהקים אותו היה דווקא איש העסקים היהודי ארקדי גידאמק. (כן, זה שהתמודד לראשות העיר ירושלים בבחירות 2008 מול

מחוגי השעון עברו זה מכבר את הספרה 3 אחר חצות, אבל ה'זיץ' של ליל שישי בז'יטומיר לא חושב לעצור לרגע. הוודקה נשפכת כמים והיושבים מטיבים את ליבם בבשר דגים וכמובן מרק חם שמנסה להפיג במעט את הכפור שבחוץ



מצבת ה'אור המאיר'



כבישי אוקראינה



כפר הנופש 'אור אבנר'



ה'אח' הבורע בז'יטומיר

לכשליש ממחירים בארץ, דוהרים באין מפריע. מה שתפס את העין היו דווקא הרמזורים. צדנו בהם פרט מעניין. בעודנו ממתנינים שיתחלף האור האדום בירוק אני מבחין שבעיגול האמצעי - היכן שמופיע האור הכתום - מופיעה הספרה 4, שניה עוברת והספרה משתנה ל-3. מתברר שבאוקראינה מצאו דרך להתמודד עם חוסר הסבלנות של הנהגים (משהו שהישראלים הצליחו כנראה להעביר למקומיים), ועל הרמזור מופיעות השניות שנותרו עד להחלפתו של האור בירוק ומתן האפשרות לסחוט מחדש את דוושת הגז. לידיעת הקורא ישראל כץ.

מגיעים לאיבניץ. שדה בור מלא עשבים מקדם את פנינו. במרכז ניצב בית לבנים לבן קטן עם גג משופע. מתחילים לצעוד והאופנה האוקראינית לא מאכזבת. ישישה מקומית, שרק השם יודע איך הבחינה בנו, ממהרת לעבר האוהל עם מפתח בידה. בלעדיה לא הייתה לנו אפשרות כניסה למקום. היא מחזיקה את מפתחות הכניסה וכמובן גובה תשלום מכל מבקר. מעצבן? אולי, אבל עדיף בוודאי על פני אופציה שהמקום ישאר ללא אחראי ומפקח. ככה לפחות יש למישהי אינטרס לשמור על המקום מכובד ונקי.

האוהל והמצבה שבתוכו שוקמו, כך על פי החרוט עליהם, בידי אגודת 'אהלי צדיקים' שבראשות הרב ישראל מאיר גבאי. על מצבת הקודש נכתב שהדבר נעשה בעזרת הרב שלמה וילהלם שליט"א. הלא הוא השליח החב"די בעיר המחוז ז'יטומיר, אותו עוד נפגוש באותו יום שישי. מעמד תפילה מרטיט מתחיל והדמעות נשפכות כמים למען ישועת עם ישראל.

יוצאים החוצה, הזקנה ממתנה בסבלנות, ורגע לפני שחוזרים לשקוע בכורסאות הטנדר המפואר (וכמו שכתבנו, בקטע הזה יש להם, לאוקראינים, מושגים), מבחינים במתחם קטן מידות ובתוכו כמה ניצבים לא ברורים מברזל. כנראה סוג של גלעד למשהו או מישהו, מיהו לא נדע לעולם. בצד עומדת מנורת שבעת קנים. לזכר מי? אין איתנו יודע.

מאיבניץ שבמחוז ז'יטומיר מועדות פנינו לעיר המחוז הגדולה החולשת על כל אותם כפרים ועיירות שסביבה. הדרך אינה ארוכה והנה אנחנו מסובכים ברחובות העיר הגדולה. למי שהשם ז'יטומיר מעלה בו אסוציאציות של קש ותבן ובארות מים, מוזמן לסיבוב קצר ברחובותיה הראשיים של העיר הנראית כמו מקבילתיה האירופיות. קניוני ענק לצד מבני פאר שהארכיטקטורה הרוסית שולטת בהם ממלאים את העיר, המון אדם צועד ברחוב וממתין בתחנות האוטובוסים, וכל מה שיש לעיר גדולה ומרכזית להציע.

גם 30,000 יהודים מתגוררים בעיר הזו. רובם אינם שומרי תורה ומצוות והידע שלהם על דבר יהדותם דל מאוד, אם בכלל. את החיים היהודיים מנהל שליח חב"ד הוותיק הרב שלמה וילהלם, אותו אנו עומדים לפגוש כעת בהיכל בית המדרש הגדול והעתיק של העיר, שזה עתה חידש כנשר נעוריו.

**על מה שהיה שם, על מצבה הכללי של העיר כפי שתיאר בפנינו הרב וילהלם, על קברו של התולדות אהרן ועל השוק הצבעוני והאנטישמי בפרק הבא שבסבוע הבא בעז"ה.**

מוצאים פינה חמה בכפר אותו מנהל, איך שכחנו, אברומי דייטש.

אחד מהם התיישב הרגע על אחת הכורסאות עם גיטרה בידו, המסובים מתענגים על הצלילים שהוא מפיק מהמיתרים בידו. אני תופס איתו שיחה קצרה, כיפה שחורה לראשו ופאות תלתלים לצדעיו, הוא בן 16 והגיע מביתר-עילית. משפחה חרדית למהדרין. בחיידר הוא לא הכי הסתדר, בשיבה עוד קצת והדרך לרחוב לא הייתה ארוכה. המקום הזה הוא עבורו הצלת נפשות של ממש. יחד עם עוד חבר הם מתפעלים את המקום מאלף ועד תיו. צבא המשרתים והמשרתות (התואר משקף בדיוק את מעמדם ולא נכתב כביטוי מליצי בלבד. לא מאמינים? תקפצו לביקור ותראו את העבדות המודרנית כמו עיניים) עומד הכן לפקודתם ועל פיהם ישק כל דבר.

מחוגי השעון עברו זה מכבר את הספרה 3 אחר חצות, אבל ה'זיץ' של ליל שישי בז'יטומיר לא חושב לעצור לרגע. הוודקה נשפכת כמים והיושבים מטיבים את ליבם בבשר דגים וכמובן מרק חם שמנסה להפיג במעט את הכפור שבחוץ.

אמנם זה לא 'מלווה מלכה' אבל איך אפשר בלי קצת סיפורי צדיקים. איש ברסלב, הרב אברהם ברגר, שבימים אלו עמל קשות לבניית מקווה טהרה מהודר על יד ציונו של רבי נחמן מברסלב באומן, נושא דברי כיבושין במעלת המקום השעה והאישים. כובעו, שנראה כאילו נשלף זה הרגע מספריית 'מחניים', נוסף הילה נוסטלגית בחלל האולם.

## בית מרזח נוסטלגי

מתחת לאולם יש את ה'קרעטשמע'. מה זה אתם שואלים? אז כנראה שאינכם יוצאי פולין. 'קרעטשמע' הוא התרגום הפולני ל'בית מרזח'. המקום מאובזר בכל מה ש'קרעטשמע' אמיתית צריכה. עצים בוערים ב'אח' מחממת. שולחנות נמוכים לצד מיטות עם כריות. כסאות עץ מחוטבים סביב ריבועי עץ קטנים, בקצה בנוי דוכן מאחוריו ניצב ה'מוז' המיתולוגי ובטבורו לא פחות מקערת קורנפלקס ענקית ולצידה קנקן חלב טרי. להגיד לכם שזה מה שהיה ב'קרעטשמע' המקורי באירופה של לפני מאתיים שנה, קשה להאמין. אבל לך תתווכח עם המציאות.

בשלב מסוים העייפות משתלטת והמיטות הנוחות שבחדרי האירוח קולטות אותי לתוכם. הרמה בית מלון, האווירה כפרית ציורית.

## אור המאיר לארץ ולדרים

אתא בוקר. ואחרי ארוחת הבוקר המשובחת נזכרנו שיש גם הקשר קדוש לעיר ז'יטומיר. הלא הוא המאור הגדול לממשלת החסידות, כ"ק אדמו"ר רבי זאב וואלף הלוי מז'יטומיר זכותו תגן עלינו, שחיבר את הספר המפורסם 'אור המאיר' על התורה והמועדים. ציונו הקדוש ממוקם בכפר איבניץ שבמחוז ז'יטומיר, מרחק 40 דקות נסיעה ממקום שבתנו ב'אור אבנר'. המראה של ליל אמש נשנה שוב. כבישים רחבים מרוכי נתיבים סלולים כדבעי, רכבי פאר חדשים, שעלותם מגיעה



השניות על הרמזור



ה'קרעטשמע'



ילדים יהודים ברחובות ז'יטומיר

חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש!

# מבצעי חנוכה חגיגיים במיוחד קונים ב-300 ₪ ומשלמים 200 ₪

<p><b>מגבות גוף איכותיות</b></p>  <p><b>4 יחידות ב-100 ₪</b></p>	<p><b>סט נעמן</b> 24 חלקים   3 שנות אחריות</p>  <p><b>59.90 ₪</b></p>	<p><b>סל כביסה</b></p>  <p><b>29 ₪</b></p>
<p><b>קופסא לעוגה עגול / מלבן עם ידית נשיאה</b></p>  <p><b>רק ב-11.90 ₪</b></p>	<p><b>סיר לחץ איכותי</b></p>  <p><b>רק 99.9 ₪</b></p>	<p><b>מערכת אוכל 18 חלקים</b></p>  <p><b>39.90 ₪</b></p>

סניף אחיעזר 7 | סניף ברטנורה 8. בני ברק | 03-9131331



דש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש! חדש!

# סטוק עדי עד

מוצרי בית, טקסטיל, טואלטיקה, כלי כתיבה, חד פעמי ועוד....  
באיכות גבוהה במחירים הכי זולים!

דרוש  
מנהל סניף  
תנאים  
טובים

שלישיית ספלים



9.90 ₪

שמיכת פליז



5.90 ₪

סיר נירוסטה

9.8 ליטר | מבית נעמן



129.90 ₪

כוסות חד פעמי



400 יח"ב - 9.90 ₪

סירי זכוכית

שלישייה | איכותיים במיוחד



39.90 ₪

בימבה טרקטור



59.90 ₪

סניף אחיעזר 7 | סניף ברטנורה 8. בני ברק | 03-9131331



מסע חייו של הצוללן:  
למשחקי האוקיינוס  
לימים התלמוד



נס חנוכה הפרטי של הרב יוסף קהתי: מהרפתקה בצלילה בסיני, עבור דרך פריצת דיסק  
באמצע צלילה באילת וכלה במהפך שחולל בחייו • וגם: על ניסיון באמונה - התמודדות עם  
גידול בראש לתינוק רך שזה עתה נולד

|| איילה אבן האזל ||

“אנו טיפוסים ששומרים על חוקי הבטיחות בצלילה, חיים ומוות משחקים שם בשניות. ירדנו למערה. צלילה יפהפייה בעומק של 25-28 מטר. דגים מסביב, אלמוגים בכל מיני צבעים, דגים בכל מיני צורות, עולם ומלואו. כדור אחר. אתה מתנתק מכדור הארץ, רק נשימות נשמעות, דגים ויצורים שעין לא ראתה, צבעי ארגמן, טורקיז, כוכים, גאיות, גבעות. אתה מתמזג עם הטבע בעומק 25 מטר אדם נכנס לקהות חושים”

**ה**רב יוסף קהתי, רב קהילה מוכר ואהוד ברחובות, בימים נוראים, בית הכנסת שבראשו הוא עומד, מלא מפה לפה ביהודים המתכנסים לאמירת הסליחות המרכזית. הרב קהתי מרבה להרצות בארגוני קירוב על סיפורו האישי ועל הנס הפרטי שחוהו ושהביא אותו לחזרה בתשובה לפני שלושים שנה, בדיוק בימים אלה של חנוכה.

“עד לפני כעשר שנים הייתי עושה 'מה שבא לי' לא מכיר, לא יודע מה זה תורה, בית כנסת. לא הרגשתי חסר, היום אני רואה שזה היה הסתר”, כך פותח הרב קהתי בפנינו את סיפורו האישי המרתק בשפה עשירה, מליצית וחייה.

“התעסקתי בחינוך גופני, וריכזתי פרויקט של קידום נוער בצה"ל. הדבר שאהבתי מכל היה צלילה. היינו קבוצה של חמישה ששה חברים, היינו נוהגים לצאת למסעי צלילות מרתקים במרחבי מדבר סיני: ים, חול, שמיים ובדואים. מי שמתרגל לצלילה לא יכול בלי זה. כמו שכל אדם שאוהב תורה לא יכול בלי תורה”.

## צלילה גורלית בסיני

“פעם אחת התארגנו והחלטנו שאנו יוצאים לסוף שבוע, מסע במקומות שכוחים, שרגל אדם כמעט ולא דרכה בהם. בדרך כלל בין התארגנות ליציאה לדרך לוקח כשבועיים. חבר טוב שהיה רופא בטיפול נמרץ פנה אלי בדיוק, הרופא סיים קורס צלילה, אך לא היה לו תעודה כי יש צורך בעשר צלילות חובה. והוא פנה אלי ואמר לי שקשה לו לגמור את העשר צלילות, ואמרתי לו שיצטרף אלינו כי בקבוצה יש מדריך. יצאנו לסיני שהייתה אז בידי המצריים, לכיוון שארם א שייך. בדרך היה חמולת בדואים - חברים שלנו, שהיו מארגנים את המאהל. יצאנו למקומות שאי אפשר להגיע לשם, רק עם ליווי של הברדואים.

“בשבת קמנו ב6 בבוקר. הברדואים מכינים לנו ארוחת בוקר קפה, חביתות. ובינתיים הוחלט כי הדוקטור יצא לתרגול שלו, בתכנית הייתה להגיע לאתר מרחוק מאד – צלילה קשה במיוחד שהדוקטור לא יכול לבצע. הכול רגוע שקט ושלווה. שמש, חול, הרים מתנשאים, הברדואים מכרכרים סביבנו, תמורת 35 דולר - הם עושים הכול. אחרי 20 דקות המדריך והדוקטור באים בהתלהבות ומספרים כי גילו מנהרה יפהפייה מתחת למים. הדוקטור לא יכול להיכנס למקומות כאלה. ואנו שני חברים קמים, וביחד עם המדריך מחליטים לצאת ולהיכנס למערה.

“אנו טיפוסים ששומרים על חוקי הבטיחות בצלילה, חיים ומוות משחקים שם בשניות. ירדנו למערה. צלילה יפהפייה בעומק של 25-28 מטר. דגים מסביב, אלמוגים בכל מיני צבעים, דגים בכל מיני צורות, עולם ומלואו. כדור אחר. אתה מתנתק מכדור הארץ, רק נשימות נשמעות, דגים ויצורים שעין לא ראתה, צבעי ארגמן, טורקיז, כוכים, גאיות, גבעות. אתה מתמזג עם הטבע בעומק 25 מטר אדם נכנס לקהות חושים. בעומק 28 מטרים אדם לא יכול לבצע תרגילי חשבון פשוטים, לא ניתן לראות את הקרקעית, אתה קל, אתה מרחף.

יש שפת סימנים מתחת למים ואנו בצלילה לכיוון המערה והמדריך מוביל. רואים את הפתח, כשנכנסים למערה לא מוכרת, על פי חוקי הבטיחות קושרים לפתח חבל - הכבל משתלשל על מנת לראות כיצד לצאת. הפעם משום מה לא עשינו זאת...”

“המערה הייתה נראית נעימה ולא מסוכנת, היה פיתול בהתחלה והכניסה הייתה קצת קשה. מערה מהממת - חריצים בתקרה, קרני שמש מפוזרות פנימה, המים מחליפים צבעים, דגים אופפים אותך ואתה יכול לקחת לשים בכיסים... הם לא מפחדים מבני אדם. ואנו בפנים משוטטים בנבכי המערה. המערה אינה חדר, היא קצת מפותלת, פניות והסתעפויות והתפתלויות. אנו קצת בשיכרון מעמקים לא שמים לב, ולא מודעים שאנו נכנסים לסכנה. ההתלהבות אדירה, טיול נהדר. “הקרקעית בים סוף היא כמו טלק, כשאתה לא טופח בסנפירים נכון, עולה ענן אבק, והיו מקומות קשים למעבר וכתוצאה מכך התחכנו בקרקעית ועלה אבק. לפתע נעלם חבר אחד מהשלושה – סוף טוב מצאנו אותו. אנו מתארגנים לקראת יציאה. אנו בטוחים כי תוך 3 דקות אנו בחוץ. מחפשים את הפתח ולא מוצאים. פה קיר, פה כוך, שמאלה, ימינה. ימינה, שמאלה. הזמן מתחיל להיות דחוק, יש לנו עוד 6 דקות, מתחילים קצת להילחץ, אבל בטוחים שעוד מעט אנו מוצאים את הפתח.

“המערה מפותלת ומסוכנת יותר ממה שחשבנו ואנו לכודים בתוך המערה. טבעתי ביוון מצולה הייתי ככלי אובד... המוח עובד במלוא הקיטור מנסים למצוא מוצא מן הסכך. 4 דקות בערך. הלב דופק במהירות. כשאתה נסער, כשאתה לחוץ, אתה צורך אוויר לפחות פי 3. אנו לא בפאניקה, עשרות צלילות אחרינו, אבל המצב פשוט נראה כרגע בלתי אפשרי. אני חושב שנשארו בערך עוד 2 דקות אולי 2.5 דקות של אוויר... אנו בתחתית הרזרבי, מה שמעולם לא עשינו.

“במיכל האוויר יש כתוצאה ממילוי האוויר – לחות שהופכת למים, והיא מצטברת בקרקעית הבלון ואני מרגיש אותם בגרון... אני מסתכל על החברים, נוחתים כולנו על הברכיים, שזאת העמידה האיטלית, ואני רואה את אימת המוות על הפנים. העיניים אומרת הכול ואני מבין שגם אני במצב הזה. בתוך 3 שניות עוברות כל המחשבות בראש, מה יהיה? יש לי אישה, ילדים...”

“השלמנו עם המצב אין מה לעשות. אין באופק פתח. אברו כל הסיכויים. החברים למעלה יראו שאנו לא עולים ומן הסתם ידעו איפה לחפש אותנו, המצרים יבואו לחלץ אותנו, הלווייתן... השארתי אמא חולת לב שאיבדה ילד שבוע לפני הבר מצווה שלו... היא לא תוכל לעמוד בזה. פחות מדקה זה מה שנשאר, אין לאן ללכת.

“ואז... אין לי מושג מהיכן זה הגיע?! לא חונקתי על ברכי התורה והמצוות. פתאום פורצת זעקה אדירה מתוך הלב. זעקה שבוקעת את התקרה של המערה, קורעת שערי שמיים, מסלקת הצידה את כל מי שמעז להפריע לה בדרכה, ונוחתת מתחת כיסא הכבוד. זעקה אילמת אבל, עוצמתה אדירה. מתוך הנימים הקטנים של הלב. הלב שותת דם. ריבונו של עולם תוציא אותנו מכאן! לא ידעתי אפילו מה אני אומר... לא ידעתי למי אני צועק. הניצוץ היהודי.

“בדיעבד הבנתי. הזעקה לא הגיעה ממני בהכרה. הזעקה הגיעה ממקום בנבכי נשמת. לא ידעתי שהוא נמצא בכלל. אבל כששחזרתי יותר מאוחר מה שארע, הבנתי כי הזעקה



אתר צלילה בסיני



ראשון בבוקר והיו איתי תפילין. בדיוק באותה תקופה, אחד הידידים שלי, טייס לשעבר (היום הוא רב), הציע לי לשלוח את התפילין לבדיקה. ואותו אדם שבדק את התפילין אמר, כי התפילין לא יכולים לשמש אותו באופן יומיומי אבל אם זה בר מצווה לילד (כביכול שימוש חד-פעמי) זה יכול להתאים. אותו אדם לא רצה כסף תמורת הבדיקה ורק אמר 'תן לצדקה'. בליבי חשבתי אני אכבד אותו, ומחר בבוקר בטרם הניתוח, אניח את התפילין. הנחתי את התפילין לפני הניתוח והתחלתי להרגיש מרגוע נפשי. כשהובילו אותי לניתוח השכיבו אותי במיטה צרה והרגשתי כי יש איתי במיטה עוד משהו ששומר עלי. אחרי עשרה ימים אני יוצא הביתה ורופא מזהיר אותי: 'תיקח בחשבון, לפחות שלושה חודשים אתה לא יכול לשבת או לשכב או לעמוד'. בנוסף לימדו אותי גם איך לקום משכיבה לעמידה.

החיים נעצרו עבורי. עקב תכנית מכוונת מלמעלה, יד ההשגחה. הקב"ה לא שולח סתם נשמות לעולם והוא שולח איתותים. השאלה האם אתה יודע לקרוא אותם? ! או שאתה עסוק במרוץ החיים. כשבן אדם לא מבין איתות ששולחים לו פעם ראשונה, שולחים לו איתות פעם נוספת. הפעם דואגים שהוא יבין.

צריך להיות חצי שנה כמעט במיטה בבית, ואני מתחיל לשאול שאלות, אני לוקח ספרים, חוקר. הכול מעורפל, מעורבל, הכול לא כ"כ ברור. נכון, תוהה, לא יכול להירדם בלילה... קורא סיפורי חסידים על הבעש"ט. מישוהו אומר לי 'יש לך הרבה שאלות ותהיות, אולי כדאי שתצאו לסמינר של ערכים פשוט כדי לסדר את העניינים?' אני עדיין יושב על הגדר. אומר לעצמי, אני עדיין מכיר רק צד אחד, אני לא אובייקטיבי, אני סובייקטיבי, אני לא יכול להחליט לפני שאני טועם את הצד השני. החלטתי שאני צריך לטעום.

המשפחה רואה שחל בי שינוי, מהפך. לא נשארתי אותו אדם. הרגשתי שזה לא זה, אני צריך להאמין שזה האמת לאמיתה. בשיחה משפחתית, אנו יושבים ודנים. הבן הגדול

הזאת היא קרעה את כל מי שעמד בדרך. לא היה סיכוי לאף אחד. ושערי שמיים נפרצו, ריבונו של עולם שמע אותה. ריבונו של עולם קרוב לכל אחד מאתנו! השאלה אם אנחנו מרגישים זאת. ולכל אחד יש סיטואציות אחרות בשביל להבין".

הרב קהתי מתרגש. בכל פעם מחדש כשהוא מספר את הסיפור, הוא מרגיש כאילו הוא חווה את הנס שוב. "ואז כאילו תופסת יד את הראש שלי, ומסובבת את הראש 150 מעלות ימינה. אני ממש מרגיש שמהו מסובב אותי ואני מסתכל, ואני רואה את פתח המערה במרחק של 20 מטר מאתנו. אני לא מוסיף נפח או צבעים. אני מספר את זה כמו שזה היה. אני מזהה את הפתח מיד: צבע כחול צורת ירח.

"אין זמן לחשוב ולעשות כלום, אני רק תופס את החברים שלי שנושמים אוויר עם מים, שלוש פחות או יותר אותו מצב. מכירים אחד את השני, צוללים ביחד. אני מחזיק להם בידיים, ומסובב אותם ואנו בתנועות סנפירים מבוהלות, טסים החוצה כחץ מקשת. ואנו בחוץ. העיניים קרועות לרווחה, הלב משתולל. ביציאה החוצה נגמר האוויר וכמו פקק אין יותר מה לנשום. 25 מטר מתחת למים אין מה לנשום, אנו לא דגים. אנחנו לא בפניקה, ישנם עליות חירום ותרגלנו עליות חירום.

"כשאדם נמצא מתחת למים בעומק כזה, כל האיברים הפנימיים קטנים בהתאם לחץ. יש כמה ווסתים: יש ווסת על הבלון, ויש ווסת שני בתוך הפה שדרכו נושמים, משני הצדדים אגוזים - שדרכם יוצאים הבועות. כשיוצאים מעומק כזה - האיברים הפנימיים קטנים כתוצאה מהלחץ, הראות קטנות בערך בחצי. הווסתים מכוונים את האוויר לפי מצב הגוף. במידה ועולים מהר ישנה התפשטות של הריאות, וישנה התפשטות של האוויר שנמצא בתוך הריאה - והיא גבוהה פי שלוש ממחירית התפשטות הריאה, ויש סכנה שהריאה נקרעת ואתה מת.

"זורקים את הווסת מהפה, ומתחילים לטפס למעלה, כדי להגיע מעומק של 28 מטרים עד למעלה כשאנו עוצרים את הנשימה. יש לנו 6 דקות למעלה ואנו מבצעים זאת בדקה. לחץ אדיר על הריאות. הריאות נסחטות, אתה כל הזמן צריך לנשוף אוויר החוצה, כדי שלא יהיה קרע. אני ממשיך: 'ריבונו של עולם תעזור לנו שלא תקרה תאונת צלילה'. ואני אפילו לא מבין מה אני אומר. אנו מגיעים למעלה בסיעתה דשמיא, מטפסים, מגיעים לחוף מסתכלים אחד על השני והחברה אומרים: 'יצאנו בפוקס'.

"אני לא קיבלתי את זה. משהו זעזע אותי עד עומק נשמתי. משהו ננעץ לי בלב. גיליתי מערה נסתרת אצלי בלב. האמת זה עדיין לא שינה אותי. זה היזז לי משהו בלב. חשבתי על זה במצבים מסוימים אך אני עדיין ממשיך לתפקד כרגיל".

## פריצת דיסק במעמקים

והנה, לאחר תקופה די קצרה של חודש חודשיים, מגיע ידיד מאמריקה, שומע בהתלהבות סיפורי צלילות, דיג, צילומי כרישים ודולפינים עם 'אכטות מצריות'. הוא אומנם לא צוללן, אך הוא רוצה להצטרף אלינו לסוף שבוע באילת עם שנורקל. אנו מסכימים בשמחה לצלילות באילת וזאת למרות ש'חרשנו' כבר באילת מתחת למים.

הידיד נכנס עם שנורקל. היה קצת קר, זה לא מפריע לנו כל כך. אני תופס פוזה לצלם ופתאום מרגיש כאילו רימון מתפוצץ לי בגב, רגל שמאל משתקת. נמלים ברגל, אני לא יכול לזוז, כאבי תופת--- מסמן לחברים שאני במצב אנוש, בשפת סימנים בינלאומית. הם נצמדים אלי ואנו מטפסים למעלה. נושך את הווסת, אין אפשרות לנשוך את השפתיים. אני מתפקד עם רגל אחת, מגיעים למעלה ואני נגרר החוצה. נכנסים למועדון הצלילה, שוכב על המיטה, הגב והרגל כואבים. מסאגים, כדורים - לא עוזר דבר.

אני מחליט לחזור הביתה, אני מרגיש במצב קשה מאד. משאיר את החברים ולוקח את האוטו, החברים רוצים ללוות אותי אך אני אומר להם להישאר. לוקח לי רבע שעה להיכנס לאוטו, בדרך נושך שפתיים מכאבים, רוצה לעצור להפסקת קפה, אבל אני יודע שאם אני יוצא מהאוטו אין לי סיכוי לחזור לביתה. אני מגיע הביתה ומתגלגל מהאוטו החוצה: בדיקות, קופ"ח, בית חולים. פריצת דיסק בגב ופגיעה בעצב שמגיע לרגל, אין מנוס מניתוח. שאלתי 'מה האלטרנטיבה?' אמרו לי, 'אין ברירה'. אחרת הרגל תשתק ותדלדל ותאבד את החיות שלה'. אני נכנס לניתוח.

התאשפתי במוצאי שבת. הניתוח היה אמור להיות ביום



עם התינוק

החיים נעצרו עבורי.  
עקב תכנית מכוונת  
מלמעלה, יד ההשגחה.  
הקב"ה לא שולח סתם  
נשמות לעולם והוא  
שולח איתותים. השאלה  
האם אתה יודע לקרוא  
אותם?! או שאתה עסוק  
במרוץ החיים. כשבן אדם  
לא מבין איתות ששולחים  
לו פעם ראשונה, שולחים  
לו איתות פעם נוספת.  
הפעם דואגים שהוא יבין

היה בן 17 והוא די התנגד, אבל הצלחתי לשכנע גם אותו, הוא היה שנה לפני הגיוס בקיבוץ. אני לא רוצה להחזיר אתכם בתשובה, אני בסך הכול רוצה לצאת לנופש חמישה ימים.

## טלטלה בסמינר בנתניה

אנו נרשמים ויוצאים לסמינר בנתניה. מבטיחים לנו שכולם אנשים כמונו עם ג'ינסים. הגענו למלון ומסתכלים סביב, כולם שחורים... פחדנו שאנו בבני ברק... מתמקמים ומתחילים להיכנס להרצאות. אנשים סביב נלהבים, ואילו אני - לא תופס אותי כלום. בבית הייתי כבר יותר חזק, פה המצב הפוך.

ליל שמיני של חנוכה, מוצאי שבת, יש סימפוזיון. רובם קיבלו עול מלכות שמיים, ציציות עפו באוויר, כיסוי ראש, כיפות מבצבצות. אני כלום, בשבת עישנתי. כולם לבושים חגיגתי ואני לא מאמין שיש עוד סיכוי. אשתי התפלאה עלי, אך אני מצדי נוסע הביתה עכשיו.

יוצא החוצה. תחת כיפת השמיים, לבוש מעיל ומסתכל על השמים, רואה כוכבים. מרים מבט לשמים ואומר 'ריבוננו של עולם למה נסתם אצלי הכול? באתי במטרה להתחזק, לפתוח משהו שכבר פתוח. בבקשה תן לי את הכוח להבין. למה הכול סתום?! ריבוננו של עולם ישתבח שמו, קרוב לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת - לא מהשפה ולחוץ.

אני נכנס חזרה לסמינר. פונים אלי, אתה תקום ותדבר. מנסים לשכנע אותי ואני מנסה להתנער. עולים זוג לבמה, האישה הייתה מוגבלת קצת בהליכה, ראינו שהיא עברה אירוע. והאישה מתחילה ומספרת, הם זוג צעיר, גרים בפ"ת מעולם לא גדלו על ברכי היהדות. רחוקים מתורת משה וישראל. יום אחד הבעל מגיע הביתה ומחליט לשמור שבת, והאישה שואלת, מה קורה לך? קהל של מאה חמישים איש מקשיב ומאזין. הוא מתחיל לשמור שבת ומתחילים מריבות בבית, ואני מהטיפוסים שעושה דווקא, מעידה האישה על עצמה. כשהוא היה עושה קידוש אני הייתי עושה סנדוויץ' עם נקניק בשרי וגבינה צהובה. מחליטים שבת אחת לנסוע לבית מלון, כדי ליישר הדורים, אך כמובן שלא מוצאים פתרון לקונפליקט. האישה מחליטה בשבת אחר הצהריים, לחזור הביתה מיד ועכשיו. הבעל אומר לה 'אחלה שבת בגללך, אבל תדעי לך שמהשמיים יפרעו ממך'.

בנסיעה בדרך חזור, הגיע טנדר פז'ו במהירות של מאה קמ"ש, נכנס וריסק את האוטו. ואני הרגשתי, כך מספר הרב קהתי, דמעות מהעיניים ואני אפילו לא מבין למה. 'כשנכנס בנו האוטו, מספר הבעל, אני הייתי מחוץ לאוטו, לא יודע האם יצאתי מהאוטו או שעפתי מהחלון, או שפשוט יד נעלמה שלפה אותי מהאוטו בשנייה האחרונה. פשוט מצאתי את עצמי עומד מחוץ לאוטו ובגדי השבת שעלי אפילו לא התלכלכו. לא מבין מה קורה. באים

אנשים ומשטרה, מגן דוד ושואלים: היכן הנהג? ואני אומר להם: אני הנהג. הם לא מאמינים. זה לא יכול להיות. ואני אומר להם: אני הנהג ואשתי באוטו. קדימה, תוציאו את אשתי - היא באוטו. ניסרו את האוטו כדי לחלץ אותה. היא מגיעה לבית חולים במצב קשה. סדרות של ניתוחים, מחוברת למכשירים, לאינפוזיות ולציוד רפואי. כאבי תופת. סמי הרגעה גם כבר לא עוזרים. קשה מאד. כמה חודשים בבית חולים - סבל וייסורים. והבעל אומר, 'אני מרגיש אשם'. והאישה מתייפחת מרה.

'אני שומע כל מילה' ממשיך הרב קהתי 'מתרגש ולא יכול לעצור את הדמעות ואני לא מבין אפילו למה.'

'ביום שישי, ממשיכה לספר האישה על הבמה, אני שוכבת לבד. ביום ראשון מתוכנן עוד ניתוח. יום שישי אחר הצהריים, הגוף מתוח מכאבים. והנה לפתע נפתחת הדלת ונכנס אדם הדור פנים עם זקן. מסתכל עלי ואומר לי 'למה את בוכה בתי? עוד מעט שבת ובשבת לא צריך לבכות'. ואני רוצה לספר לו כל מה שעבר עלי. אבל אני לא יכולה לדבר, אני רק מסתכלת לו עמוק בעיניים. וכאילו סיפרתי לו הכול... 'בתי את בעורת ה' תחלימי ותשמרי שבת'. הוא אומר לה. והיא בוכה ואני (הרב קהתי) בוכה ביחד איתה. התרגשות אדירה אופפת אותי. הבזק אור אדיר. פיצוץ בכל הלב. מצליח לקלוט פתאום. כל הסמינר נכנס אצלי לתוך הראש. ואני מחליט על המקום שאני בעל תשובה.

"במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים עומדים", כשיש התעוררות תחתונה מיד יש התעוררות עליונה. "ממעמקים" - תרתי משמע, ממעמקי הים. מעומק הלב. החזרה בתשובה לא הייתה מושלמת ולא מלאה עד אשר צעקתי וקראתי ובקשתי. "קולי אל ה'! אזעק קולי אל ה' אתחנן" "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" ממש בתוך הלב. מקבל עלי עול מלכות שמים. שמחה אדירה אופפת אותי, לפתע פורצת מהלב והבכי עולה מתוכי.

הרב קהתי החליט לבצע תפנית חדה בחייו. אך הניסיונות לא תמו.

## גידול בראש התינוק

"אחרי הסמינר נולד לנו בן ולצערי גילו שיש לו גידול בראש - כולם היו בפניקה. מדובר במקרה לא סטנדרטי ויוצא דופן. הגידול קרע את הראש, אכל את האוזן. הבית היה מלא בבקבוקי מורפיום. ואז הודיעו לנו, יש תרופה ניסיונית בשווייץ, ומשרד הבריאות לא מאשר אותה. אם אתם רוכשים באופן עצמאי, זריקה עולה 200 דולר. זריקה לכל יום. אשתי פרצה בבכי - איך נשלם? אך הרב קהתי לא נשבר "מי שנתן את הילד ייתן את הכסף". הילד מסכן, בן 3 חודשים, בכה בזעקות עד לב השמים. אחרי שבועיים הרופא מצלצל ואומר כי 'בשווייץ יש תורם ששמע על

הבעיה של הילד שלנו ותרם 50% מהעלות של התרופה'. בתקופה הזאת אני זוכר, לא היה אוכל בבית. היינו אוכלים אבקת מרק עם לחם, אפילו כסף לשקדי מרק לא היה. היו צוחקים עלי: 'למה אלוקים שלך לא עוזר לך?' הייתי פונה לאלוקים ואומר: 'ריבוננו של עולם אני מקבל הכול באהבה'. התרופה לא עזרה. מבית החולים התקשרו, ביקשו שאבוא כי מפסיקים את הטיפול. נשאר רק להתפלל. אמרתי לאשתי: 'נקבל החלטת שמים באהבה'. נסעתי לרב גריינמן ששלח אותי לפרופסור מסוים. התקשרתי למחלקה בבית החולים, המזכירה סירבה להעביר את השיחה וברגע שאמרתי "הרב גריינמן שלח אותי" מיד העבירה את השיחה... ראו מה זה הערכה של רופאים לגדולי התורה.

הפרופסור מיד אמר לי כי שמע על הבעיה של התינוק שהתפרסמה בעיתונות הרפואית בכל העולם, וללא סיכוי לחיות, וקבע לי פגישה. אשתי אמרה 'תיקח את הילד, אני מכינה את התיק', הראש של התינוק חבוש. פניתי לריבוננו של עולם - והדמעות שוטפות את הילד 'כל החלטת שמים תקבל באהבה ללא שאילת למה. אפשר לקחת ממני את הכול, אבל יש דבר שאי אפשר לקחת ממני את האמונה שלי. תרחם על התינוק ועל אמו המסכנה...' כך התפללתי מעומק הלב, שלוליות על הרצפה. בבית חולים כבר המתין צוות גדול. נתנו לתינוק תרופה מאד קשה, הוא התנפח פי שלוש. שמו אותו בבידוד שלא ידביק ילדים אחרים. אך כעבור שנתיים הכול הסתיים, קיבלנו את הילד בחזרה.

לאחר תקופה הכרתי יהודי צדיק בירושלים - שאמר לי משפט חכם: 'אם לא הייתם שוכחים את החבל בצלילה, עד היום לא היית מגיע לסמינר'.

**האם בתור חוזר בתשובה הרב המשיך לצאת לצלילות? ניתן לשלב?**

ניתן לשלב את זה, וזה מאד קשה. כדי לעשות צלילות, אדם צריך להיכנס למועדון צלילה עם מראות לא מתאימים. ניתן אומנם ללכת למקום נידח ולצלול. אך הצלילות שלי היום הם רוחניות לחלוטין ואני מתענג כל רגע ורגע.

**מה הרב יכול לומר לצעירים שפוזלים לחיים החילוניים ומחפשים הנאות וריגושים?**

יש חוויות רוחניות וחומריות. ההנאה החומרית לא נשארת עם האדם. ההנאה הרוחנית נשארת. כשאדם מגלה את האור הכול מתגמד.

לסיום, כסגירת מעגל מספר הרב קהתי כי ההרצאה הראשונה שלו במסגרת הסמינרים (ולא במסגרת חוגי בית) הייתה בחנוכה - בדיוק במלון בנתניה שבו הוא ומשפחתו חזרו בתשובה, ויצאו מאפילה לאור גדול. "על ניסוך שבכל יום עמנו".



על החוף



# אתר החדשות של הציבור החרדי



**האתר היחיד שמסקר מכל הזירות**

**המקומיות בכל רחבי הארץ בכל זמן**

# נס החנוכה הפרטי של בתיה

פשוט. כשסירבתי להזמנות הייתי חייבת להמציא סיפורים. "המקום היחיד שבו חשתי בטוחה היה הבית, רק בין כתליו המוכרים והחמים לא קיבלתי את ההתקפים הללו".



אט אט גיבשה בתיה לעצמה את המקומות בהם חשה בטוחה. המכולת הקרובה, הגינה הסמוכה לשם יצאה עם ילדיה, וזהו. אפילו את חתונת אחותה נאלצה לנטוש באמצע. "באמצע שמחת החתונה של אחותי הרגשתי איך האנשים מתרחקים ממני, האולם הפך להדגול, ותחושת העילפון נחתה עליי", היא מתארת ואני מצטמררת, "מיהרתי להזעיק את בעלי ודרשתי: 'קח אותי הביתה ומיד!' "

"ומה יגידו בני המשפחה? ", הוא ניסה לשכנע אותי להירגע, להישאר עוד קצת. "הביתה?!", פקדתי עליו. כשהגעתי הביתה אפילו אני שאלתי את עצמי: "בתיה, יצאת מדעתך? השתגעתי לגמרי?" השנים חלפו ובתיה מצאה את הדרך שלה לשרוד ולתמוך. "ניסיתי עד כמה שאפשר להסתיר את העובדה מילדי. הם גדלו ולמדו שאמא אוהבת להישאר בבית. "לא הפכתי לאדם מרויח ומדוכא", מעידה בתיה על עצמה, היא פשוט למדה לנתב את החיים שלה בצורה אחרת: הייתה מזמינה אורחים אליה הביתה, עורכת אירועים ושמחות אצלה בסלון, והחברות שלה למדו לבוא אליה לכוס קפה של בוקר. "רבים וטובים לא נישאו מה מקור מידת הכנסת האורחים שלי", היא צוחקת, אולם הזמן עשה את שלו. היא גם רצתה שבעלה ימשיך לשקוד באוהלה של תורה, וחיפשה בקדחתנות עסק מכניס מהבית.

חיפשה ומצאה. בעולם של מחשבים וטכנולוגיה מתקדמת היא הצליחה להשתלב בחברת יבוא ויצוא. "הסוחרים היו באים אלי הביתה, מביאים לי את הסחורה", היא מספרת, "הצלחתי לסגור עסקאות חובקות עולם בעשרות אלפי דולרים".



בתיה כמעט התרגלה למצבה, חושבת שכך תמשיך את חייה עד מאה ועשרים, אבל לפני שנה התארכה הבן שלה בשעה טובה והחתונה נקבעה לנר שלישי של חנוכה. היא מצאה את עצמה זקוקה נואשות לנס חנוכה פרטי משלה. "החרדה הראשונה שתקפה אותי הייתה: איך אגיע לחתונה של הבן שלי? ", היא אומרת.

"הרי אי אפשר לערוך חתונה בבית... וכיצד יגיבו המחותנים אם יגלו את האמת על המחוננת החדשה שלהם? האם ישברו את השידוך? אני חייבת לעשות משהו! ולכן פניתי אלייך, שרה. הכתבות שלך נוגעות בנימי הנפש, אולי מישהו יקרא את הסיפור שלי, ייצור איתך קשר, והישועה שלי תבוא משם. אני חייבת להגיע לחתונה של הבן שלי!..."



הישועה שלה הגיעה ממקור בלתי צפוי. אחת הנשים שעובדת אהה השאירה אצלה ספר באנגלית. "הצצתי בספר", היא מספרת, "והבנתי שהוא נשלח אלי מן השמים".

היא קראה את הספר בנשימה עצורה, והבינה את מקור התופעה שממנה היא סובלת שנים רבות. היא הבינה שהיא סובלת מאגרופוביה, סבל נורא שנכפה על אחוז בלתי ידוע מהאוכלוסייה.

פעמים בחודש טיסות פנים בארצות הברית, בחורה עצמאית מאוד שלא חלמה שתיגיע למצב אליו הגיעה. כשעלתה ארצה עם משפחתה קיבלה בארץ משרה נחשקת ביותר בתפקיד בכיר מאוד. התעודות והאנגלית השגורה בפיה עזרו לה לא מעט.

שנתיים לאחר שהגיעו לארץ התארכה ונישאה לבחור בן תורה ממשפחה מצוינת. ואז, כעבור תקופה, ללא התראה מוקדמת, החלו התקפי החרדה.

הפעם הראשונה הייתה בבית מרקחת. "נסעתי לקנות לבן שלי תרופה", היא מזדקפת על הספה ומשחזרת, "עמדתי בתור בבית המרקחת כשתחושת עילפון אפפה אותי. לרגע ראיתי שחור בעיניים, תוך שניות הציעה לי הרוקחת כוס מים קרים, ולאחר מספר דקות התאושתי וחרזתי הביתה.

"לא ייחסתי לכך חשיבות מרובה, תליתי זאת בחוסר שינה, בחוסר ויטמינים, אבל שבועיים לאחר מכן תקפה אותי סחרחורת דומה כשישבתי בישיבה חשובה בעבודה. התנצלתי בפני היושבים וקמתי לצאת, כשתחושת עילפון אופפת אותי." בפעם השלישית שהתקף הופיע, החל החשש לנקר בליבה של בתיה. אולי היא חולה, חלילה, במחלה רצינית? הצעד הבא שלה היה אל רופא המשפחה. "ביצעתי את כל הבדיקות שהוא נתן לי, וברוך ה' כל הבדיקות יצאו תקינות. "אל תכנסי למעגל המסוכן הזה, תשכחי את מה שהיה", כך יעץ לה רופא המשפחה. לימים היא תמצא את עצמה מתחרטת על שלא שעתה לעצתו...



"התחלתי לפחד מהתקפי העילפון", היא משחזרת, "דמיינתי שהם תוקפים אותי, וכשחייתי בתור לרופא השניניים פשוט חיכיתי לתחושת העילפון, כאילו 'הזמנתי' אותה". בתיה מובילה אותי אל תוך מציאות חיים קשה. השגרה שלה הופרה בצורה שהיא לא דמיינה. "תוך חודשים ספורים כל החיים שלי השתנו", היא מספרת וכאב משתלט על פניה. "נאלצתי להתפטר".

היא נזכרת בשיחה הקשה שלה עם המעבידים. הם לא הבינו למה היא עוזבת, הציעו לה העלאה במשכורת בלי לדעת שבכך הם רק מעצימים את תחושת הכאב שבליבה. "בעלי הוא בן תורה אמיתי, אברך ששוקק על דלתי התורה. הרגשתי שבמו ידי אני הורסת את העתיד שלנו", היא משחזרת בכאב את קורות אותה תקופה בה הפכה את עצמה, לאט אבל בטוח, לאסירה בתוך הבית שלה.

"נסיעות ארוכות ירדו מהפרק. אני, שטסתי לבדי בין ערי ארצות הברית, פחדתי לעלות לאוטובוס ולנסוע עד בני ברק, שמה תקנף אותי הסחרחורת, העילפון הנורא הזה שמאיים עליי". אבל הנסיעות הארוכות שבוטלו היו רק פתיח לאורח חיים נוראי שנכפה עליה.

"לשמחות משפחתיות הייתי הולכת רק בליווי בעלי, וגם זה רק לשהות קצרצרה ביותר. שהות במקומות ציבוריים הפכה לפתע פתאום, למאיימת ביותר".

בתיה מספרת ואני בוחנת אותה שוב, מנסה לקשר בין התיאור הבלתי נתפס לבין האשה שמולי, אשה מן השורה. "אבל החלק הקשה ביותר", היא נאנחת, "היה להסתיר את החרדות שיכולות להתפרש כשיגעון אצל השומע.

"כולם נדהמו לשמוע שהתפטרתי מהעבודה, לא הבינו מה המניע. אני כמובן הסברתי להם בחיוך רחב כי החלטתי להקדיש את השנה הקרובה לילדים ולבית, אבל זה לא היה

"איפה אני מראינת את המרואיינים שלי?" זוהי שאלה שגם אני שואלת את עצמי חדשים לבקרים. הם אינם באים אלי בדרך כלל, אלא אם כן יש להם אינטרס מיוחד להתראיין, כמו לפרסם בצורה עקיפה את העסק שלהם (האיש שהצליח להקים מרכז לפעילות עסקית, האיש שגדל במעברות וצמח להיות...).

מכיוון שאני מתגוררת בעיר לא מרכזית, אני מבקשת מהמראיין התורן לפגוש אותי באמצע הדרך, קרי במקום מרכזי.

ואם מדובר באדם מבוגר שמתקשה לצאת מסביבתו, או אם מתעוררת שאלה הלכתית אם אוכל לראיין אדם בביתו, אני רואה בכך את ההזדמנות לעבוד על הזוגיות שלנו, שלי ושל אישי.

"מה אתה אומר? תבוא אתי לראיין את מר כהן שגר בנתיבות ואחר כך נצא לאכול במסעדת מהדרין שנמצאת באזור? מזמן לא שוחחנו...", אני מציעה. אישי כבר מבין את הקוד, ובידיעה שאין לו ברירה הוא מתלווה אלי למסע.

מכל מקום, באופן קבע, רגע לפני שקבעתי פגישה, הייתי מנסה בכל דרך לשכנע את המראיין או המרואינת לפגוש אותי באמצע הדרך.

המרואינת שבמרכזו של הסיפור שלפניכם, היא המרואינת היחידה שהצליחה להסביר לי במשפט אחד שאין לי סיכוי, ושאצטרך להצפין לצפון. מבחינתי מדובר בשעות עבודה נוספות, עליהן אין תשלום, אבל הסיבה שבגללה הלכתי לראיין אותה, היא אותה סיבה שבגללה היא לא הייתה מסוגלת לבוא ולפגוש אותי באמצע הדרך.

מסובך, לא?  
ההסבר פשוט יותר.



במשך עשרים שנה היא לא יצאה מפתח ביתה. מזעזע עד כמה שזה נשמע, מדובר במקרה אמיתי לחלוטין.

כשמעתי את המשפט הזה דמיינתי אשה שהשיגעון אחז בה, לרגע אפילו שקלתי לבטל את הראיין. וכי חסרים משוגעים אנחנו?

אבל שיחה נוספת אתה הבהירה לי שאני חייבת לראיין אותה. ולא, היא ממש אינה תואמת את התיאור "משוגעת", ותסלחו לי על הביטוי הקשה.

מדובר באשה משכילה, אקדמאית, שוויתרה על משרה נחשקת. אשה שגידלה משפחה לתפארת, שמנהלת מערך של שיווק יבוא ויצוא, ואני יכולה להמשיך ולהפליג בשבחה עוד שעה ארוכה. ואת כל המעלות שאני מונה, היא עושה בעשרים השנים האחרונות מבלי לצאת מהבית.

סיפורה הוא סיפור שמספר בעצם את סיפורן של מאות אלפי אנשים הסובלים מבעיה דומה, בעיה ש"מטאטאים אותה מתחת לשטיח", כדבריה, ומסתירים אותה בשלל תלבושות צבעוניות.



לאחר שנסעתי מספר שעות מצאתי את עצמי מולה. הסיפור האישי שלה כלל לא תאם את החזות החיצונית ואת הבית המטופח.

היא מיהרה להגיש לשולחן תקרובת טעימה, והחלה לספר לי על ההווה שלה, על ההתחלה שלא העידה על העתיד.

בתיה סיימה סמינר בהצטיינות ומיד הציעו לה עבודה בתיכון. היא אהבה את העבודה שלה, עבודה שכללה מספר





בתיא כמעט  
התרגלה למצבה,  
חושבת שכך תמשיך  
את חייה עד מאה  
ועשרים, אבל לפני  
שנה התארס הבן  
שלה בשעה טובה  
והחתונה נקבעה  
לנר שלישי של  
חנוכה. היא מצאה  
את עצמה לנס חנוכה  
פרטי משלה.



ההתקף הראשון  
אירע לה כשנסעה  
לטיול משפחתי עם  
בעלה ועם הוריה.  
לרוע המזל, כאשר  
נחת מטוסם ביעד  
אליו נסעו, היא החלה  
לנשום נשימות קצרות  
ומהירות. כתוצאה מכך  
היא נסעה לרופא, והרופא  
זיהה את מצבה כהתקף  
חרדה ונתן לה זריקת  
הרגעה שהרגיעה אותה  
לפרק זמן קצר.

המספקת ארוחות צהריים חמות למשרדים ולבתי ספר.  
"ידעתי שאני חייבת תעסוקה שתתן מענה לפוביה ממנה אני  
סובלת, וכך היה. לתדהמתי החל העסק לרוץ מהר מכפי שצפיתי,  
ההזמנות זרמו בלי סוף, עד שהגיעה ההצעה המפתה להיות  
אחראית על שירותי קייטרינג במלון ידוע".

מכאן התגלגלו הדברים ככדור שלג. היא קיבלה פנייה מאחת  
מהוצאות הספרים הגדולות בארצות הברית להוציא ספר בישול.  
ספר הבישול הפך ללהיט, ואחריו הופיע ספר בישול נוסף לילדים.  
מכאן נפתחה עבורה דרך מהירה...

"הצלחתי לצאת מהבית", היא חוזרת לניצחון הפרטי שלה,  
ניצחון שהגיע רק בזכות התמיכה מהסביבה, בזכות הבנת הרע  
והטוב ובזכות העסקה עצמית.

"האוסר הגדול שלי הגיע לפני כשנתיים, כשהפכתי לסבתא  
באמת", היא מסיימת, וכן, היא החליטה לחשוף את סיפורה  
האישי בספר, עבור כל האנשים שסובלים מהתופעה.



ומה אומרת הרפואה?  
"אגורופוביה יכולה להופיע לבדה, בצורה עצמאית ונפרדת,  
אבל פעמים רבות היא מגיעה עם הפרעת פאניקה. אגורופוביה היא  
פחד ממקומות הומי אדם", כך ד"ר ויויאן דמלין, פסיכיאטרית  
בהכשרתה.

"הפחד הוא למעשה פחד מלקבל התקף פאניקה במקום  
הומי אדם. פחד שיראו אותי בזמן התקף, פחד שלא יהיה לי  
איך להימלט...", היא מתארת.

בין שליש לחמישית מהאנשים שסובלים מחרדת פאניקה סובלים  
גם מאגורופוביה. האגורופוביה מתחילה, בדרך כלל, בערך כשנה  
לאחר התקף הפאניקה הראשון.

"פנינה, מטופלת שלי", היא מספרת, "פנתה אלי לטיפול עקב  
חרדות שבאו לידי ביטוי בעיקר בהתקפי חרדה, ואגורופוביה (פחד  
ממקומות פתוחים). בעת ההתקף הוחש קצב הנשימות בצורה  
קיצונית, תופעה שגרמה לה לתחושת עילפון ולעקצוץ בידים.

הפגישה הטיפולית הראשונה הוקדשה להערכת אישיותה של  
פנינה ולקבלת תמונה מקיפה על התסמינים הגופניים והנפשיים  
המטרידים אותה".

ד"ר דמלין ממשיכה ומתארת בפני דוגמה ממצאותה של אשה  
נורמטיבית לחלוטין.  
"ההתקף הראשון אירע לה כשנסעה לטיול משפחתי עם בעלה  
ועם הוריה. לרוע המזל, כאשר נחת מטוסם ביעד אליו נסעו, היא  
החלה לנשום נשימות קצרות ומהירות. כתוצאה מכך היא חשה  
בסחרחורת ובתחושת עילפון. הם ניגשו מיד לרופא, והרופא זיהה  
מיד את מצבה כהתקף חרדה ונתן לה זריקת הרגעה שהרגיעה  
אותה לפרק זמן קצר.

"במהלך שלושת החודשים האחרונים מאז חזרתם הביתה  
לקחה פנינה בהמלצת הרופא את תרופת ההרגעה בקביעות, אך  
לדבריה, חשה בשיפור קל בלבד. ואז גילתה להפתעתה שכאשר  
היא בבית, היא אינה סובלת מחרדות, אך כאשר ניסתה, בפעם  
הראשונה מאז חזרתם מהטיול, לצאת לחנות המכולת לבדה, חשה  
פעימות לב מואצות ונשימותיה נעשו מהירות ביותר.

"כתוצאה מהחוויה פיתחה פנינה פוביות כלפי יציאה מהבית  
ללא ליווי מבוגר כבעלה או אחד מהוריה. ומאחר שנוכחתי,  
כפסיכיאטרית, שהתרופות לא עשו את פעולתן המצופה, המלצתי  
על טיפול נפשי.

"בעזרת שיטות הרפיה המשולבות בדמיון מודרך, עודדתי אותה  
לתרגל התגברות על הפחד ולצאת מהבית ללא ליווי מבוגרים.  
הצעתי לה שבכל יום תצא לצעידה סביב הבית, כאשר בעלה או  
אחד מהוריה מלווה אותה מאחור, אך לא לידה. בהדרגה, יהיה  
עליהם להגדיל את המרחק ביניהם, בהסכמתה המלאה. בעת  
הצעדה תתרגל את שיטת הנשימה המרגיעה וכן שיטות המכוונות  
להסחת הדעת מהחרדות.

"לאחר דיון משותף בשיטות שונות להסחת הדעת בעת הליכה,  
החליטה פנינה שבכל הליכה היא תבחר בשיטה שונה, כגון:  
קטיפת עלים יפים מעצים, ספירת מכוניות מדגם מסוים, והתבוננות  
בסובב. כעבור תקופה היא השתקמה ויצאה מהחרדות לגמרי!  
"אפשר לצאת מזה", מסכמת ד"ר ויויאן, "עם הרבה כוח רצון,  
ובידיעה שזה יכול לקרות לכל אחד ושהחרדה לא הופכת את  
הסובלים ממנה לאנשים נחותים ושונים פחות".



ובתיה, בתיא ידעה כי עד החתונה (של הבן שלה) זה יעבור!  
וכן, בנר שלישי של חנוכה, היא החזיקה את הנרות והובילה  
לחופה את הכלה.  
היה זה נס החנוכה הפרטי שלה...

אגורופוביה היא פחד מיציאה מחוץ לבית, פחד ממרחבים  
גדולים ופתוחים, כגון: כבישים, רחבות וכו'.  
לעיתים קרובות מתפתח הפחד כתוצאה משורה של התקפי חרדה  
ומהחשש שהם יפקדו את האדם כשהוא מצוי בציבור. הביטוי  
לכך יכול להיות שיתוק כשהאדם רוצה לבצע פעולות פשוטות,  
או בביטויים לא רצוניים שיפריעו לו בעת תפקודו מחוץ לביתו.  
האגורופוביה יכולה לשבש כליל חיים תקינים, שכן האנשים  
שחווים אותה נמנעים ככל האפשר מיציאה מהבית כדי לא לגרום  
להחרפת החרדה.

כאשר אדם חווה התקפי פאניקה, הוא זוכר בבהירות את  
מקום ההתקף. בשלב הראשון הוא מפחד מלהתקרב למקומות  
ולסיטואציות האלו, ובשלב השני הוא מבצע הכללה של דברים  
אלו והופך אותם למופשטים יותר.  
למשל, אם התקף החרדה אירע ליד בניינים גבוהים, האדם  
מפחד בתחילה מבניינים גבוהים, ולאחר מכן מבניינים בכלל. על  
מנת שלא להחרוף או להעצים את הבעיה, מעדיף האדם להישאר  
במקומות לא מפחידים ולא מאיימים, במקומות בהם הוא חש  
מוגן. בדרך כלל זה יהיה הבית.

נתון חשוב נוסף הוא, שרוב האנשים שלא חוו אגורופוביה אינם  
יודעים מה באמת עובר על האגורופוב בעצמו, ועד כמה קשה לו  
לצאת מהבית ולבצע פעולות אלמנטריות, לכאורה, שמתקיימות  
מחוץ לביתו.

בעקבות שני הדברים האלו – ההישארות רוב הזמן בבית  
וההימנעות מחשיפה לדברים מוכללים – האגורופוביה לרוב  
מתעצמת.



הספר נכתב על ידי פולה דין, דודה אמריקאית, כפי שמכנים  
אותה בארצות הברית. פולה היא אחת מתופעות הטבע המשעשעות  
ביותר שיצר המטבח האמריקני: דודה אמריקאית מבוגרת בעלת  
מבטא דרומי עמוק, עם הרבה אומץ.

היא הולכת נגד הזרם, נגד הטרנד הכללי של מזון בריאותי,  
ונגד אוכל דל שומן שלא עושה צרבת. האוכל שמציעה פולה  
דין הוא הצרבת בהתגלמותה: אוכל ביתי דרומי מטוגן בשמן  
עמוק עם הרבה חמאה ומרגרינה. היא הפכה בשנים האחרונות  
לדמות שנויה במחלוקת, המייצגת בעיקר את אמריקה השמנה  
והדרומית, שדבקה במנהגים ובמסורות שכבר פסו מן העולם.  
ספר הבישול שלה למשפחה ולילדים הפך לרב מכר ברחבי  
ארצות הברית. היא הפכה לסבתא מבשלת, מזמינה אותה לתוכניות  
בישול רבות, היא מעבירה סדנאות בישול, ולכן הספר החדש  
שלה הכה את כולם בתדהמה.

מסתבר שהסבתא החביבה והחייכנית שמסבירה לכולם איך  
מכינים כופתאות וכיצד אופים עוגות קצפת, סבלה במשך שנים  
מאגורופוביה. במשך שנים היא לא עזבה את הבית שלה. מי היה  
מאמין?

הספר שלה השפיע על בתיה עמוקות, והיא כבר עשתה את  
הצעדים הראשונים לשינוי אמיתי.



מכל מקום, הסיפור של בתיה ריגש אותי והצלחתי ליצור קשר  
עם פולה דין ולשגר אליה מספר שאלות.

כן, היא באמת סבתא אמריקאית חביבה וחייכנית, שהחליטה  
לפרסם את סיפורה האישי כדי לעזור לאנשים רבים ברחבי תבל  
לחלץ את עצמם מן האגורופוביה.  
"הסיפור שלי מתחיל שנים אחורנית, במטבח של סבתא פולה",  
היא אומרת, "סבתי ידעה את כל רזי המטבח ואני למדתי אותם  
אצלה בלי לדעת שאני עתידה לעשות בהם שימוש. חיי זרמו על  
מי מנוחות, עד שמצאתי את עצמי בגיל עשרים ושלוש, נשואה  
ואם לשני קטנים, ניצבת מול שוקת שבורה.

"הורי, שהייתי קשורה אליהם בלב ונפש, נפטרו בזה אחר זה.  
אחי בן השש עשרה עבר להתגורר אצלי, והמהלומה הייתה קשה.  
מספר שנים לאחר מכן, כשבועלי החליט לעבור לעיר מרוחקת  
עקב הצעת עבודה שלו, גיליתי את עצמי מתפרקת.  
"התחלתי לסבול מהתקפי חרדה, התקפי פאניקה שהחלו לבוא  
בזה אחר זה עד שמצאתי את עצמי אסירה בביתי שלי".  
עצמתי את עיני ודמיינתי שאני שומעת את בתיה. המילים היו  
אותן מילים, התיאור דמה להפליא...

"מצאתי את עצמי, אשה המתקרבת לשנת הארבעים, אם לשני  
בנים נהדרים, כלואה בתוך הבית, מפחדת לצאת ממנו.  
"יום אחד התעוררתי", היא מספרת, "הבנתי שגם אם דבר  
רע קורה לך בחיים – יש לך סיבה, החלטתי לצאת מהקיפאון  
ולקחת שיעור מהחיים מסבתי פולה".  
וכך עם מאתיים דולר ועם תמיכת הסובבים אותה, הבנים  
והחברות, יצאה פולה דין לדרך. היא הקימה חברת קייטרינג



6  
בצל- יחידה אחת  
שום- 3 שיני שום כתושות  
קמח- 3 כפות  
ביצה- 3  
שמן זית- ½ כוס

- הוראות הכנה:**
1. לטחון את הדג במכונת בשר (אפשר גם לקנות דג טחון בחנות) ולהשרות אותו עם הלימון למשך כ-30 דקות.
  2. לסחוט היטב את הדגים.
  3. לקצוץ את הבצל ולסחוט את הנוזלים.
  4. לערבב בקערה דגים, בצל ואת כל יתר המצרכים. להניח במקרר למשך כחצי שעה.
  5. ליצור קציצות שטוחות ולטגן בשמן חצי עמוק עד להזהבה מכל צד.

## 3 לביבות ספגטי, אפונה וגבינה

המוצג ברילה, מציע מתכון מיוחד ולא שגרתי ללביבות חמות ולא מתוקות עם אפונה וגבינה לכבוד חנוכה.

**מצרכים:**  
½ חבילת ספגטי  
3 ביצים  
100 גרם אפונה  
50 גרם גבינת פרמזן מגוררת  
מלח ופלפל לפי הטעם  
שמן זית  
רוטב ארביאטה ברילה

- אופן ההכנה:**
1. מבשלים את הספגטי במים רותחים ל-11 דקות. מסננים.
  2. שוברים לקערה ביצים. מוסיפים אפונה, פרמזן ומלח ופלפל לפי הטעם. מערבבים היטב. מוסיפים לקערה את הספגטי המבושל ומערבבים.
  3. יוצקים למחבת עמוקה שמן זית ומחממים. בעזרת מזלג וכף עץ רחבה, יוצרים צורה כדורית מהספגטי בתנועה סיבובית. מניחים את כדורי הספגטי בעדינות בשמן הרותח ומטגנים עד להשחמה של הצד התחתון.
  4. הופכים את הלביבה ומטגנים עד להשחמה את הצד השני. מוציאים לנייר סופג ומגישים לצד רוטב ארביאטה.

## 4 מיני סופגניות אשל עם רוטב שוקולד

בלי שמרים ובקלי קלות - מיני סופגניות אשל נוסטלגיות שמכינים בכמה דקות עבודה ומגישים עם רוטב שוקולד חם מאת שטראוס עלית.

זמן הכנה: שעה / רמת קושי: קל / כמות: 18 סופגניות קטנות

**מצרכים לסופגניות:**  
2 כפות סוכר  
קורט מלח  
1 מכל (200 מ"ל) אשל



## 1 סופגניות צבעוניות

לרגל חנוכה, מגישה חברת שמרית, מתכון לסופגניות צבעוניות ביתיות בשלל ציפויים וקישוטים צבעוניים, שיהפכו את שולחן החג לחגיגי ושמוח במיוחד. מצרכים (לכ- 20 מיני-סופגניות)

**לבצק:**  
1 חבילת קמח (1 ק"ג)  
1 שמרים טריים שמרית (50 גר')  
1 כפית מלח  
1/2 כוס סוכר (100 גרם)  
1 כפית גרידת לימון  
1 ביצה  
75 גרם נטורינה קוקוס רכה  
1 וחצי כוסות חלב פושר (360 מ"ל ניתן להחליף במים)

**למילוי:**  
400 גרם ריבת תות/פטל  
ציפויים על פי הוראות ההכנה

### אופן ההכנה:

1. בקערת מערביל עם וו לישה מערבלים קלות את כל החומרים, פרט לנטורינה והחלב, במהירות איטית.
2. מוסיפים בהדרגה את הנטורינה והחלב ולשים במהירות בינונית כ-8 דקות עד לקבלת בצק אחיד ורך.
3. משמנים את הבצק מכל צדדיו, עוטפים בניילון נצמד ומשהים לתפיחה עד הכפלת נפח כשעה עד שעה וחצי. יוצרים מהבצק 20 כדורים חלקים בקוטר 4 ס"מ, מניחים כל כדור על ריבוע נייר אפייה גזור לריבועים, מכסים ומתפיחים עד הכפלת נפח.
4. מחממים 1 ליטר שמן בסיר רחב ועמוק לטמפ' של 170 מעלות (השמן חם דיו כאשר מכניסים כף מעץ ומופיעות בועיות סביב הכף). מטגנים כל כדור כ-2-3 דקות מכל צד עד לקבלת גוון זהוב. (מעבירים את הבצק בעזרת הנייר לשמן).
5. למלא ברובה ולבזוק אבקת סוכר. להחדרת המלית בקלות, מעבירים את הריבה שהיא מהולה במעט מים לבקבוק לחץ. חותכים את הפיה באלכסון להחדרה קלה.

### הכנת הציפויים:

**לציפוי שוקולד** מביאים לרתיחה 100 מ"ל שמנת מתוקה, יוצקים לקערה עם 200 גרם שוקולד שבור לקוביות ומערבבים. ניתן להשתמש בשוקולד לבן, חלב או מריר מצננים מעט וטובלים.  
**לציפוי בצבעים:** מחממים במיקרו את הפירות עד לריכוך (כחצי דקה), מניחים במסננת מעל הציפוי הלבן (סעיף 1) ומועכים בעזרת מזלג לתוך הציפוי הלבן. ניתן להשתמש בתותים או אוכמניות קפואות.  
**לציפויים נוספים:** מחממים קלות במיקרוגל אחד מהממרחים: ממרח חלבה, שוקולד, לוטוס מצננים מעט וטובלים כל חלק עליון של הסופגנייה בציפוי ומניחים בצלחת. ניתן לעטר במגוון אופציות: קוקוס טחון, קוקוס קלוי, שקדים, אגוזים, שברי קורנפלקס, תותים, עוגיות/ שוקולד קצוץ ועוד.

## 2 לביבות ברמונדי מטוגנות וקריספיות

**מצרכים ל-25 יחידות:**  
דג ברמונדי 600 גרם  
מיץ לימון מ-3 לימונים  
מלח- 2 כפיות



1. החומרים ומערבלים במהירות בינונית עד לקבלת בצק רך כ-8 דקות.
2. משמנים מעט את הבצק, מעבירים לקערה מכסים בניילון נצמד ומשהים למנוחה עד הכפלת נפח (כשעה וחצי).
3. מניחים כלים אישיים שמתאימים לאפייה בתנור על מגש אפייה. ממלאים כל כלי בריבה.
4. מעבירים את הבצק שתפח למשטח עבודה מקומח קלות ומחלקים ל-36 כדורים קטנים.
5. מקבצים יחד 3 כדורים ומניחים בתוך הכלי מעל הריבה מכסים במגבת ומשאירים לתפוח במשך 30 דקות נוספות.
6. אופים בתנור שחומם מראש ל-170 מעלות, למשך 25 ל-30 דקות, או עד שהסופגניות תופחות ומזהיבות. אם הן משחמות מהר מדי, מכסים את התבניות עם נייר כסף וממשיכים לאפות.
7. מצננים, זורים את אבקת הסוכר ומגישים. לריבה לוקח זמן להתקרר, אז נזהרים!

**באדיבות: שמרית**

## 6 לביבות בטטה במטבל טחינה

אחלה סלטים של שטראוס שמחה להגיש לכם מתכון ללביבות בטטה חגיגיות, קלות להכנה, בריאות ובעיקר טעימות, שיגוונו לכם את תפריט מסיבות החנוכה המסורתית ויגרפו ים של מחמאות

**מצרכים:**

4 בטטות קטנות או 2 גדולות
1 כף רוטב צ'ילי או 1 כפית סילאן + 1/2 כפית צ'ילס גרוס
1 כף רוטב סויה או טריאקי
2 כפות גדושות טחינה לבנה אחלה
3 כפות פירורי לחם - כל סוג שיש בבית (פנקו, זהובים, רגילים)
4-5 כפות קמח תופח
1/2 כפית מלח

**מטבל טחינה:**

4 כפות טחינה לבנה אחלה
3-4 כפות קרם קוקוס או יוגורט (פרווה או חלבי)
מעט מלח

**אופן הכנה:**

1. אופים את הבטטות, עם הקליפה, עד ריכוך בתנור שחומם ל-180 מעלות. מוציאים את בשר הבטטה ומצננים. עוד אופציה היא לקלוף את הבטטה, לחתוך לקוביות ול"לש"ל במיקרו עד ריכוך. כך או כך, עדיף מאוד לא לבשל במים כי הבטטה תספוג המון נוזלים.
2. מועכים את הבטטה בקערה בינונית ומוסיפים את כל המצרכים, לפי הסדר ברשימת המצרכים, ומערבבים.
3. מניחים נייר אפייה על תבנית תנור ומרססים בספריי שמן.
4. יוצרים לביבות שמנונות עם ידיים רטובות ומניחים על נייר האפייה.
5. אופים במשך 20-30 דקות והופכים לצד השני לעוד 10 דקות (לא חובה להפוך אבל יוצא יותר טעים).
6. חשוב לתת ללביבות להצטנן מעט לפני שמוציאים אותן מהתבנית כדי שהן תתייצבנה.
7. להגשה: מערבבים טחינה עם קרם קוקוס ומלח ומגישים לצד הלבבות.

**טיפ של אחלה:**

- \* רוצים לשדרג? מוסיפים לתערובת עלי טימין קצוצים דק.
- \* לגרסה מעט אסיאתית מוסיפים 1/2 כפית משחת קארי אדומה או ירוקה.
- \* לגרסה חלבית מערבבים את הטחינה (במטבל) עם יוגורט במקום קרם קוקוס.

1 ביצה
1 כפית תמצית וניל
1 כף ברנדי
כוס ורבע קמח
1 כפית אבקת אפייה

**לרוטב שוקולד:**

100 גרם שוקולד מריר
125 מ"ל (1/2 מכל) שמנת מתוקה

**אופן ההכנה:**

1. בקערה טורפים יחד סוכר, מלח, אשל, ביצה, וניל וברנדי לתערובת אחידה.
2. מוסיפים קמח ואבקת אפייה ומערבבים רק עד שמתקבלת עיסה אחידה.
3. מחממים שמן בסיר בינוני עד שהוא מגיע לטמפרטורה של 170 מעלות. אם אין מדחום בודקים שהשמן חם על ידי נעיצה של כף עץ בתוכו - אם יש בועיות קטנות מסביב לכף זה סימן שהשמן חם מספיק.
4. בעזרת 2 כפיות או כף גלידה קפיצית יוצקים תלוליות קטנות מהבלילה לתוך השמן החם ומטגנים עד שהסופגניות מזהיבות מכל הצדדים.
5. מוציאים מהשמן בעזרת כף מחוררת לתוך צלחת מרופדת בנייר סופג ומצננים מעט בטמפרטורת החדר.
6. רוטב שוקולד: שוברים את השוקולד לקוביות ושמים בקערה.
7. מוסיפים שמנת וממסים יחד במיקרוגל או על בן מארי עד שהכל נמס והתערובת אחידה.
8. מגישים את הסופגניות עם הרוטב החם.

הטיפ של שטראוס עלית:

\* מומלץ להגיש את הסופגניות חמות וטריות, אז הן במיטבן.  
\* אפשר להכין את הרוטב עם שוקולד חלב באותה כמות במקום השוקולד המריר, אך התוצאה תהיה מתוקה יותר.

## 5 מתכון מיוחד לסופגניות

מצרכים (לכ-15 מיני-סופגניות)

**לבצק:**

3 1/2 כוסות קמח (500 גר')
1/2 שקית שמרית (25 גר')
1/4 כוס + 2 כפות סוכר (75 גר')
1 כפית מלח
1/2 כוס חלב פושר (120 מ"ל)
2 ביצים
120 גרם מרגרינה ללא שומן מוקשה, רכה וחתוכה לקוביות

**למילוי ריבה:**

400 גרם ריבת תות/פטל

**לקישוט:**

אבקת סוכר

**אופן ההכנה:**

1. בקערת מערבל עם וו לישה מערבלים קלות את הקמח, השמרים, הסוכר והמלח. מוסיפים בהדרגה את יתר

## קאקורו

מלאו בכל שורה או עמודה ספרות מ 1 עד 9, כך שיתקבל הסכום הרשום בראש העמודה או השורה. אין לרשום ספרה אחת פעמיים באותה שורה או עמודה.

	8	13				15	12	
5			13			6		
22				26	4	17		
		21						
			11					
			13					
		21	8			14		
	28							
6							11	6
13						12		
9								10

	3	12			25	4		
4			7		7			
15					21	5		
		14						
			17					
			20					
		4						
				7				
		14						
		14				17		11
	11					17		
	17							16

## סודוקו

	8		3					7
			2			1		
	5			4		9		
		6		9				3
1			8					2
7			5	6		4		
		3		7			6	
		9			4			
2					3		1	

	6	9			5		7	
		3			4		8	2
		1		9	3	4		
7			6			1		
	5	8	2			6	9	
		4		3	7			5
		7	5	1		2		
8	3		4			5		
	2		3			7	6	

	4	7		2				
		6	7			8	4	
5							9	
7	1					4	5	2
8				4				3
4	5	3					8	9
	9							4
	3	5			6	9		
				9		5	2	

5					8			6
	4							9
	3			2				
	7			1				4
6								5
8					3			2
				7				1
9								8
4			6					3

## סודוקו 16

5	6					12	3				15	4		
			14			7	4	13			1	11	8	16
	4	2	13	15		9	16	3	7	6	14			5
		8	12	11		16		4	9			3		13
5	3					15			13	1		8		
			1		2	6	16	7	8	4	3			14
	14	6	4	10			8	2	15		11	3	7	13
		11		1		4						2		12
	7	1	15	12				6						3
				6	13			8	10	3		2		
	3				7			14	1	13	15		6	16
6	9	12	8	16	14		10		4					5
1			16	7	9	10							15	2
14	13	5			15	2			7		16	6	11	9
8			6				1	15		5	9		14	
12		15		5			11	6		8	4	13	1	7

2	12	15	6	4	13		1	10	11		5	14		
	9	1		6	2	14						3	5	
	8		10				16	1			14	6	4	13
3				7	8	5	6	16	13	2	1			12
12	1	3		10	4	14						15		
		2		8	3			12				4	1	14
	4					1		3	14	15	8	10	11	2
	10				15	7	11	2	13		6	1		9
		12	11				8	16		2			5	15
15		8	3		14	4		5	1					6
				16				8	15				13	3
16			4	5	1	9	15				6		7	14
7	6		15	9			4	14	12	1		13		11
		11		13	8	6	12	2	5				14	9
		14						9	6	11	16	5		12
9		5							13			3	6	15

## אל המקורות

היכן מופיעים הביטויים הבאים במקורות:

1. האדום האדום הזה
2. הבה נתחכמה לו
3. הבין דבר לאשורו

תשובות:

1. וְהָיָה אִתְּךָ אֶתְּחַכְּמָה לּוֹ (שופטים ט"ז)  
2. וְהָיָה אִתְּךָ אֶתְּחַכְּמָה לּוֹ (שופטים ט"ז)  
3. וְהָיָה אִתְּךָ אֶתְּחַכְּמָה לּוֹ (שופטים ט"ז)

## טריוויה

1. "מיגו" פירושו בעברית...
2. "חטים" כסף שנאסף לצדקה ערב הפסח
3. "עז", "משוא", "קבלת"...
4. איזה צד מתארת המלה "תימנה"?

5. ויכוח שאין בו כל תועלת הוא "ויכוח"...
6. מהו חומט?
7. המלה סנדל היא במקורה יונית, עברית, ארמית?
8. רס"ג השתמש לראשונה במלה "טבע". נכון?

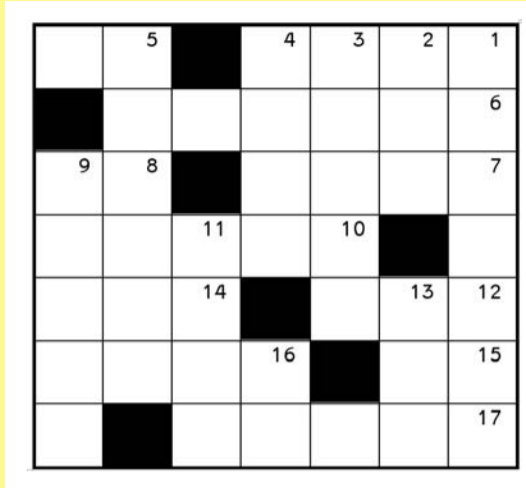
9. מה ההבדל בין טקס וטקס?
10. "מני ו... אתו"
11. "שריד ו..."
12. מהי גלוסקה?

13. בורית היא...
14. "...אדם", "חיל", "...בית"
15. מהו אטב?
16. בת זוגו של מי היא הנאקה?

תשובות:

1. מיגו - מניח  
2. חטים - חטים  
3. עז - עז, משוא - משוא, קבלת - קבלת  
4. ימין  
5. ויכוח - ויכוח  
6. חומט - חומט  
7. עברית  
8. כן  
9. טקס - טקס, וטקס - וטקס  
10. מני ו... אתו - מני ו... אתו  
11. שריד ו... - שריד ו...  
12. גלוסקה - גלוסקה  
13. בורית היא - בורית היא  
14. "...אדם", "חיל", "...בית" - "...אדם", "חיל", "...בית"  
15. אטב - אטב  
16. הנאקה - הנאקה

## התשבצים באדיבות עוזי קייש



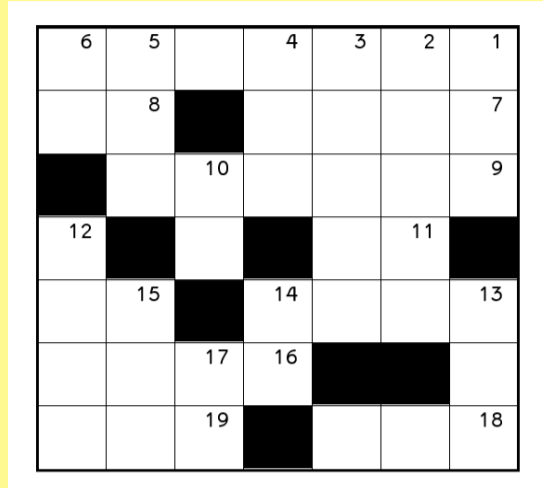
1. חוברת. "וה" פתוח והיד כותבת" (אבות ג טז)
5. משל לדאגה מסורה ונאמנה לשלום בני המשפחה.
- "כרחם" על בנינים" (תהלים קג יג)
6. חפצי תפירה וריקמה כגון: מחטים, חוטים וכדומה.
- "ואחד מוכר מיני" (סוטה ת)
7. גדול, עצום, רב, אדיר. "כזרם מים" (ישעיה כח ב) (בלשון יחיד)
8. מפרשיות השבוע. (בהיפוך אותיות)
10. רחמים, חסד. "לא אתן לכם" (ירמיה טז יג)
12. עוול, מעשה רע. "וישב לי" תחת טובה" (שמואל א כה כא)
14. התחרט. "ולא אוכל ל" (שופטים יא לה)
15. כן! בודאי! בהחלט! "ויאמר יהונדב" (שופטים יא לה)
16. כנוי מקובל בדפוסי התלמוד לנכרי, גוי. "גרי אריות הן" (חולין ג: ) (בלשון יחיד)
17. צריך להיכתב: צבוע צהוב. "נחשת" (עזרא ח, כז) (בכתיב מלא)

מאונך

מאונך

1. סיר גדול. "כופה עליהן" (תמיד ה ה) (בלשון רבים)
2. כנוי לשפה העליונה של בעל-חיים. "ב" שפתים" (גיטין נו)
3. ניקוב, עשיית חור או חורים. "מי המקוה באותה" (רש"י זבחים כב)
4. מי שרוצה לראות ולהכיר הכל. "מן העין של תהא" (בראשית רבה יח) (בלשון זכר)
5. משל על מי שעסק בקטנות והגיע במפתיע לגדולות. הלך לחפש את ה" ומצא את המלוכה.
9. פנים מזהירים ושמיים. "היום פניך" (נדרים מט: ) (בכתיב חסר)
11. כנוי למקום תרבות וחיי חברה מתוקנים. "בדרך ארץ אינו מן ה" (קידושין א י)
13. בן יצחק מרבקה אשתו ואחיו של יעקב. (בראשית כה כה)
16. כן להבא! ולואי יהיה כך לשנה הבאה. "לחי" (שמואל א כה ו)

## תשבצים



1. זרם, שטף. "ארץ" (תהלים עב ו) (רבים)
7. מעשיו והתנהגותו של שוטה אינם צריכים לשמש מופת ודוגמה לאחרים. "ואין מביאין" מן השוטים" (שבת קד: )
8. בזמן קצר ביותר. "ארגיעה" (משלי יב יט)
9. יישר, העמיד באופן ניצב, הגביה, הרים. "ובאין ו" אותן" (סוכה ד ה) (בלשון רבים, הווה)
11. קיצור המילים: בשר ודם.
13. אוכף של עץ הנתון על גב הבהמה. "הסלים שב" (פרה יב ט)
15. פחות וניקלה ביותר, מן השפלים ביותר. "שאפילו" שבקלין" (ראש השנה כה: )
16. כלי נגינה קדום, כעין תוף או מצילתים. "לקל" (מועד קטן ט: )
18. טיח. "וסדוהו ב" (סוטה ז ה)
19. קיצור המילים: כתב יד. (בהיפוך אותיות)

מאונך

מאונך

1. רצועה לחבישת חמור. "האשקלוני" (כלים כג ב)
2. בנו בכורו של יעקב מלאה אשתו. (בראשית כט לב)
3. ניצוץ-אש, שביב. "אשכם וב" (ישעיה נא יא) (רבים)
4. קיצור המילים: פסח היום. (בהיפוך אותיות)
5. בגלל-בסיבת. "כמהו עוד" כל" (יחזקאל ה ט)
6. ראה את רעהו נתון בסכנה ולא בא לעזרתו. עמד על רעהו. (ויקרא יט טז) (בהיפוך אותיות)
10. לאט, מעט-מעט. "על" (משלי יג יא)
12. שליח, מי שנשלח בשם אדוניו למסור או לבצע דבר-מה. "וישלח ישראל" (במדבר כא כא) (בלשון יחיד)
13. תשלום שבית-הדין מטיל על המזיק כעונש ולא לכיסוי הנזק של הניזוק. "מודה ב" פטור" (כתובות מג.)
14. מספר המלאכות האסורות בשבת.
15. סל, טנא לפירות. "בכורים ב" (ביכורים ג ח) (יחיד)
17. תלמיד, אחד מבני-הישיבה. "בר-ר" (חגיגה ה: )

## זהו את האתר המופיע בתמונה!



צילום: ויקיפדיה

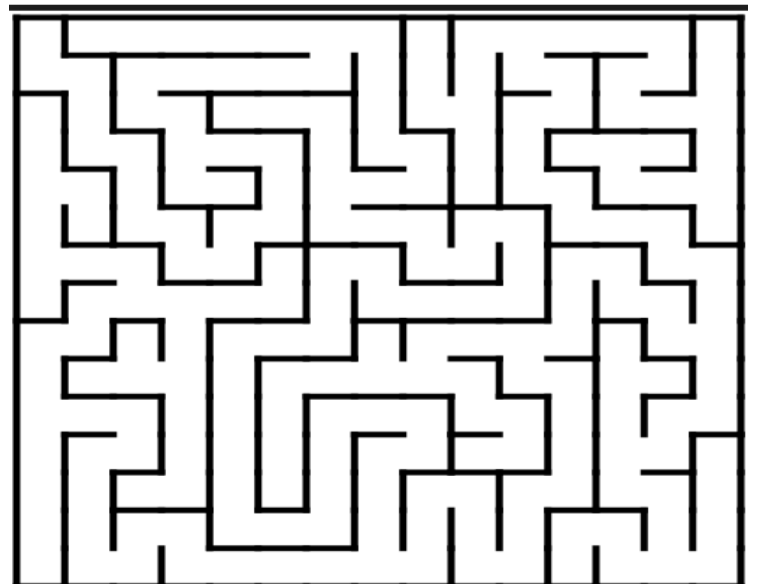
בשבוע שעבר: קבר שמואל הנביא



צילום: ויקיפדיה

## מראה מקום

## מבוך





## קצרים

### תוצאות יוצאות דופן לטיפולים חדשים בסרטן הערמונית

ד"ר אביבית פאר, רופאה בכירה במכון האונקולוגי ברמב"ם, אחראית על מרפאת גידולי דרכי השתן, מנהלת המחקרים הקליניים באונקולוגיה.

איר בן ה-63 חולה בסרטן ערמונית מתקדם, הגיע לטיפול במרפאה האונקולוגית לגידולי דרכי השתן ברמב"ם לאחר כישלון טיפול מקומי במחלתו. למרות הטיפול בקרינה משולבת בטיפול הורמונלי מחלתו התקדמה ובבדיקות שערך ראינו שבתוך זמן קצר מדד ה-PSA (חלבון המופרש מבלוטת הערמונית לדם ומשמש לאבחון ומעקב אחר סרטן הערמונית), הוכפל אצלו בעקביות. בבדיקות ההדמיה שעבר לא איתרו גרורות, אך ערכי ה-PSA המשיכו להתקדם.

עליה מהירה במדד ה-PSA תחת טיפול הורמונלי, מנבאת סיכון מוגבר לפתח גרורות ותמותה מהמחלה. לפני למעלה מ-4 שנים, לא היה לנו מענה טיפולי טוב למצבו, למעט תרופות חדשות (אפלוטמיד ואנזלוטמיד) שנחקרו, באותה העת, במרכזים רפואיים בעולם ובישראל. איר הצטרף לאחד המחקרים וטופל בתרופה חדשה. בעקבות הטיפול מדד ה-PSA צנח אצלו לאפס, ומחלתו לא מתקדמת כבר 4 חצי שנים! לשמחתנו, איר אינו היחיד עם תוצאות יוצאות דופן שלא ראינו עד למחקר. ההצלחה המרגשת נראתה גם אצל חולים אחרים במחקר בישראל ובמרכזים רפואיים ברחבי העולם.

סרטן הערמונית הוא הסרטן השכיח ביותר בגברים ישראלים וגורם המוות הרביעי במספר בגברים. מדי שנה מאובחנים בישראל כ-2500 חולים. 90% מהם עם מחלה מקומית וכ-10% מתגלים בעת האבחון עם מחלה מתקדמת וגרורות. בשליש מהחולים עם מחלה מקומית ללא גרורות הטיפול המקומי בקרינה או ניתוח נכשל בסופו של דבר. עד כה לקבוצת החולים שמחלתם מתקדמת תחת טיפול הורמונלי ללא גרורות, היו טיפולים ספורים שיעילותם מצומצמת מאוד. שלב מחלה זה נקרא "חזרה ביוכימית של סרטן הערמונית", כלומר עלייה במדד ה-PSA, ללא איתור גרורות בבדיקות הדמיה. מטרת הטיפול, עד כה, התמקדה בטיפול הורמונלי בזריקות במטרה להפחית את רמת הסטסטורון ל"טווח הסירוס". למרות זאת אצל חלק מהחולים עולה מדד ה-PSA והמחלה מתקדמת ומבא סיכון להמשיך למרות שאין עדיין עדות לגרורות בגופם. לאחר זמן מה, עם הטיפולים שיעילותם מוגבלת, יופיעו גרורות, שכן יש מיתאם הדוק בין עלייה מהירה במדד ה-PSA להיווצרות הגרורות. רוב מקרי המוות בסרטן הערמונית הם תוצאה של התקדמות המחלה והיווצרות גרורות, ולכן מניעת גרורות היא מטרה טיפולית עליונה למניעת תמותת חולים.

במאסר האחרון אישר מינהל המזון והבריאות האמריקני (FDA), בתוך 4 חודשים, את הטיפול הראשון לחולי סרטן ערמונית שמחלתם לא גרורתית ואינה מגיבה לטיפול. כאמור טיפולים הורמונליים אחרים לא היו יעילים ולכן לא אושרו להתוויה זאת. בעקבות אישור התרופה על ידי ה-FDA ותוצאות המחקרים, התרופה נדונה בימים אלו בדיוני ועדת הסל, לאינדיקציה של חולים עם סרטן ערמונית לא גרורתית העמיד לסירוס. כולי תקווה שחולים אלו, שמצבם דומה לזה של איר יזכו כמוהו לקיים אורח חיים בריא ופעיל, לעבוד ולהנות מהפנאי, בזכות הטיפולים העומדים לרשותנו כיום.

# ויטמין C : חשיבות ובריאות

מדוע חשוב כל כך לצרוך ויטמין C ולמה זה בריא לנו? • חנית נצר, מנהלת הדרכה בקיל'ס נותנת הצצה רחבה על השימוש בויטמין C והשפעתו על גופנו

ויטמין C הוא מהוויטמינים החשובים בגוף. הוא קשור לצמיחה והתפתחות תקינה, הוא קשור לחיזוק מערכת החיסון והגנה מפני התקררויות וזיהומים, הוא קשור לבנייה ותיקון של עצמות (גם של שיניים וציפורניים). הוא מסייע בספיגה של ברזל מהמזון, מסייע להחלמה של פצעים ובכלל, והוא קשור גם למניעת כיבים (אולקוס) ואפילו סרטן.

גוף האדם משתמש בויטמין C להאטת תהליך ההתחמצנות ולנטרול פעולת הרדיקלים החופשיים. הדוגמה הטובה ביותר היא תפוח עץ שמשמש עכשיו קולף. ברגע שהתפוח נחשף לאוויר, הוא מתחיל להשחיר. תהליך זה נקרא התחמצנות. אם נסחט מעט מיץ לימון טרי על התפוח, נראה כיצד תהליך זה נעצר.

איכשהו יצא שבני אדם הם חלק מהיונקים הבודדים שאינם מייצרים בעצמם ויטמין C. משכך, עלינו לעשות השלמות דרך תזונה, או תוספים תזונתיים. כל הפירות והירקות מכילים כמויות מסוימות של ויטמין C. פירות הדר בראש הרשימה, ויש מקורות טובים נוספים. לרוב האנשים כוס מיץ תפוזים, תותים, ברוקולי, או גמבה בסלט, יעשו את העבודה וימלאו את הצריכה היומית המומלצת. כל מה שמעבר לזה, פשוט יישטף החוצה.

### שאלה של מינון

לאנשים בוגרים, המינון היומי המומלץ הוא 2,000 מ"ג ביום (גבול עליון). המינון הנכון עשוי להשתנות מאדם לאדם, בהתחשב בגורמים נוספים כמו מצב בריאותי כללי, משקל וגובה. מרבית האנשים, יצטרכו להתאמץ כדי להגיע למינון היומי המומלץ, שכן ויטמין C מסיס במים, הוא לא מאוחסן בגוף והעודפים נשטפים החוצה. דבר נוסף וחשוב שצריך לזכור הוא שהרעיון של מינון יומי מומלץ מבוסס על מניעת חוסר בויטמין, לא על מניעת מחלות כרוניות.

### ויטמין C - יתרונות

נוטל חלק נכבד בתהליכי בקרת דלקת. אנטי-אוקסידנט רב עוצמה המסוגל לנטרל רדיקלים חופשיים, מסייע בבניית קולגן, מסייע בשמירת בריאות העור, השיניים, החניכיים, תאי הדופן של כלי דם, ובמידה רבה בהחלמת פציעות ורקמות צלקתיות. • ויטמין C ידוע כתרופת פלא לחיזוק המערכת החיסונית. לפי מחקרים שנעשו בשנים האחרונות על ויטמין C הוכיחו שוב ושוב כי יש לו השפעה מרבית על

חיזוק המערכת החיסונית. • חשוב לתהליכי גדילה עקב תמיכתו בתהליכי התפתחות. • ויטמין C אחראי על יצור הקולגן ומסייע בתהליך ריפוי של פצעים ומזער חבלות ואף מסייע במניעה של התפרצות זיהומית. • לויטמין C תפקיד קריטי במספר תהליכים ביוכימיים בשל פעילותו כקו-פקטור למספר אנזימים. כמו כן, ויטמין זה עוזר לגוף לספוג ברזל מהמזון ומחסור בו עלול להוביל למצב של אנמיה.

### ויטמין C לשיער

ויטמין C הוא נוגד חמצון חזק ואחראי, גם להפחתת נזק שנגרם ע"י רדיקלים חופשיים. הרדיקלים החופשיים עלולים להזיק לשיער ולהפוך אותו לשברירי וחלש. ויטמין C עוזר לקדם צמיחה של שיער בריא ומסייע למניעת מצבי החלשות השיער ונשירתו. מחסור בויטמין C יוביל למחסור בקולגן העלול לגרום לשיער יבש ומפוצל ואף לנשירת שיער והתקררות. כמו כן, ידוע שאחד מתסמיניו של מחסור בברזל הוא נשירת שיער.

### ויטמין C מסייע לספיגת ברזל -

עוד סיבה לכך שויטמין זה מסייע לשמור על שיער מלא ובריא.

### ליסיום:

• בני אדם הם מהיונקים הבודדים שאינם מייצרים בעצמם ויטמין C. משכך, עלינו לעשות השלמות דרך תזונה, או תוספים תזונתיים.

• מסיס במים, אינו מאוחסן בגוף והעודפים נשטפים החוצה דרך מערכת השתן.

• קשור לצמיחה ותהליכי גדילה, התפתחות תקינה, חיזוק מערכת החיסון והגנה מפני התקררויות וזיהומים וכן, לבניית ותיקון העצמות (גם שיניים וציפורניים), מסייע בספיגת ברזל מהמזון, בהחלמת פצעים, וקשור במניעת כיבים (אולקוס).

• גוף האדם מסתייע בויטמין C להאטת תהליך ההתחמצנות.

• אנטי-אוקסידנט רב עוצמה המסוגל לנטרל רדיקלים חופשיים.

• אחראי על יצור ובניית קולגן, תורם לבריאות החניכיים, תאי הדופן של כלי דם, ובמידה רבה בהחלמת פציעות ורקמות צלקתיות.

• משמעותי במספר תהליכים ביוכימיים בשל פעילותו כקו-פקטור למספר אנזימים ועוזר לגוף לספוג ברזל מהמזון.

• יעיל לטיפול באקנה, פיגמנטציה, הבהרת העור - מעכב ייצור מלנין.

• מגן על העור ומסייע להפחתת נזקים ומניעת מחלות עור כמו אטופיק דרמטיטיס ועוד.

• עוזר לקדם צמיחה של שיער בריא ומסייע למניעת מצבי החלשות השיער ונשירתו.

### ויטמין C לעור

העור בנוי משלוש שכבות: אפידרמיס, דרמיס והיפודרמיס. הקולגן הנמצא בדרמיס, הוא חלבון המהווה בסיס לחיבור רקמתי אשר נותן תמיכה למבנה העור, ולכן הכרחי למראה עור צעיר, גמיש ורענן. עם השנים, באופן טבעי, קצב ייצור הקולגן הולך ופוחת. תורמים לכך גם החשיפה לשמש, זיהום האוויר וגורמים סביבתיים שונים.

לויטמין C חשיבות רבה בשלבי ייצור הקולגן, למעשה ניתן לומר כי אין קולגן ללא ויטמין C. מחקרים מוכיחים כי ויטמין C יכול לדא באופן מידי פעילות של רדיקלים ולהגן על רקמות בשל היותו נוגד חמצון חזק. הוא מגן על העור ומסייע להפחתת נזקים ומניעת מחלות עור כמו אטופיק דרמטיטיס ועוד.

### ויטמין C - לפנים חלקות, בריאות יותר וללא כתמים

יעיל לטיפול באקנה, פיגמנטציה, הבהרת העור - מעכב ייצור מלנין.



# ממשייכים לגדול!

קו מחשבה

## לניהול סטודיו והפקה דרוש/ה מעצב/ת ארט דירקטור/ית

- < התפקיד דורש גיבוש קונספט, עיצוב קריאייטיבי וניהול צוות
- < ניסיון בניהול סטודיו - חובה
- < ניסיון בניהול סטודיו במשרדי פרסום - יתרון משמעותי
- < ניסיון של 3 שנים כמעצב/ת בכיר/ה
- < ניסיון בעיצוב דיגיטל - יתרון משמעותי
- < יכולת ניהול צוות והכרה עם עולם הדפוס
- < יחסי אנוש מצויינים - חובה

קו"ח ותיק עבודות למייל:  
elimelech@kav-itonut.co.il

## דרוש/ה מנהל/ת תיקי לקוחות לעבודה מול לקוחות אסטרטגיים

- העבודה כוללת:**
- < ניהול מו"מ מול לקוחות עסקיים
  - < מכירת שטחי פרסום וכלי מדיה
  - < ניהול לקוחות קיימים והגדלת תיקי לקוחות
  - < ניהול קשר שוטף מול לקוחות, תחזוקה ושימור
- דרישות:**
- < ניסיון במכירות - חובה
  - < יכולת ניהול משא ומתן
  - < ניסיון בניהול תיקי לקוחות - חובה
  - < יחסי אנוש מצויינים - חובה
  - < ייצוגיות

קו"ח למייל: elimelech@kav-itonut.co.il

## דרושים/ות אנשי מכירות

- < ניסיון במכירות חובה!
- < יכולת עמידה ביעדים
- < תנאים טובים למתאימים
- < סביבת עבודה תומכת

קו"ח לפקס: 03-5796645  
למייל: elimelech@kav-itonut.co.il

## דרושים/ות סוכני מכירות טלפונים לעבודה בבני ברק

- < 30 ש"ח לשעה + בונוסים
  - < משרה חלקית (6 שעות)
  - < ניסיון במכירות / טלמרקטינג חובה
- קו"ח לפקס: 03-5796645 למייל: yair@kav-itonut.co.il

## דרוש/ה אחראי גבייה

- < ידע בהנהלת חשבונות סוג 1 - חובה
- < ניסיון בגבייה ופיתרון בעיות מול לקוחות - חובה
- < ידע בחשבשבת - יתרון משמעותי
- < יחסי אנוש מעולים
- < אסרטיביות, סדר ואירגון

קו"ח לפקס: 03-5796645 למייל: elimelech@kav-itonut.co.il

## דרוש/ה גרפיקאית

- < חרוצה/ה ובעל/ת מעוף
- < שליטה בתוכנות: InDesign, Illustrator, Photoshop
- < ניסיון של שנתיים לפחות
- < עבודה בשעות גמישות - חובה!
- < משרה מלאה

קו"ח ותיק עבודות למייל:  
elimelech@kav-itonut.co.il

## דרוש/ה מנהלת חשבונות

סוג 3

- < שנתיים ניסיון לפחות
- < שליטה בחשבשבת חלונות חובה
- < אחראית לקוחות, גביה
- < יכולת אירגונית, שירותיות ומקצועיות
- < שעות עבודה 9:00-17:00
- < העבודה בבני ברק

קו"ח למייל: sari@kav-itonut.co.il



אתר החדשות החרדי מבית "קו עיתונות"  
www.kolhazman.co.il



מהדורת סוף השבוע של "קו עיתונות"



רשת השבועונים המקומית  
המובילה והגדולה בציבור החרדי

< סביבת עבודה נוחה < תנאים מצויינים למתאימים





ממעמקי האוקיינוס  
לים התלמוד

26 |

א שבת אין  
זיטאמיר

18 |

# המלך בוש הראשון

נשיא של קדנציה אחת היה ג'ורג' הרברט ווקר בוש - הנער שבגיל 18 היה לטייס הצעיר בהיסטוריה של חיל האוויר האמריקני, עשה את הונו המוערך בעשרות מיליונים בכוחות עצמו, נבחר לנשיאות וכעבור חמש שנים הודח בהפרש חסר תקדים • ההתכתשות מול יצחק שמיר בפרשיית הערבוביות וההתערבות הבוטת בבחירות בישראל הבריחו ממנו את הקול היהודי והביאו לו את המפלה | 10

*אריק אצולת*

הרב זמיר כהן | הרב בן ציון נורדמן | דוד חכם  
מרדכי רוט | הרב צוריאל קריספל | יצחק שינפלד  
דוד רוזנטל | הרב אריאל למברג | שרה פכטר